

popüler kùrtür **Esmër**

SAYI: 52 /6. HAZİRAN . 2009

FIYATI: 4.5 YTL (KDV DAHİL) Kıbrıs Fiyatı: 6 YTL

Acıyı Bal Eyleyen Şair

HASAN HÜSEYİN KORKMAZGİL

HAZİRANDA ÖLMEK ZOR

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği ASİMLASYON ERDEM MİDİR?

[İsmail Beşikçi]

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği eski Başkanı, kısa bir süre önce vefat eden Prof. Dr. Türkan Saylan hakkında, ölümünden sonra çok övücü yazılar yazıldı. Profesör Saylan'ın çabaları erdem, çağdaşlık, ezilenlerin yanında yer alma, gibi kavramlarla değerlendirildi. Profesör Saylan, 1960'larda, 1970'lerde, 1980'lerde, Kürtlerin yaşadıkları bölgelerde cüzam hastalığıyla ilgili taramalar yapıyormuş. Bu taramalar sırasında, kız çocuklarının, aileleri tarafından okulu gönderilmediklerini fark etmiş. Bunun için çareler aramış. Çağdaş Yaşamı Destekleme derneği, 1989'da bu arayışlar doğrultusunda kurulmuş.

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, özellikle Kürt kız çocuklarını okutabilmek için okullar, pansiyonlar kuruyor. Çocuklara burslar dağıtıyor. 2000'li yılların ortalarında, "Baba beni okula gönder", "Haydi kızlar okula" gibi kampanyalarla, bu proje destekleniyor. Yatılı ilköğretim Bölge Okulları (YİBO) lar erkek-kız bütün Kürt çocuklarına eğitim verirken, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, daha çok Kürt kız çocuklarını hedef alıyor. Devletde "anadil anadan öğrenilir. O bakımdan, geleceğin annelerini, bugünkü çocukları Türklüğe asimile etmek çok daha önemlidir" şeklinde bir bilgi var. Bu bilgi doğrultusunda Kürt kız çocukları, birinci planda hedef alınıyor. Evlerinden, ailelerinden, kopararak bu okullara, pansiyonlara yerleştirilen çocukların Türk dili ve kültürü içinde yetiştirildiği, Kürtçe'nin

yasaklandığı, böylece, Kürt dilinden ve kültüründen koparılmaya çalışıldığı açıktır. Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin, "Baba beni okula gönder", "Haydi kızlar Okula" kampanyalarının düşüncesi ve eylemi Kürt sorunundan kopuk bir şekilde, Kürt sorununa hiç gönderme yapılmadan dile getiriliyor. Bu süreçte, Kürtler konusunun bilinçlere çarpmaması için ciddi bir çaba sarfediliyor. ÇYDD'nin yoksullardan,

ezilenlerden yana tavır koyduğu vurgulanıyor. Yoksul kesimlerin kız çocuklarının eğitimi için gayret sarfedildiği belirtiliyor.

Türk düşüncesi, bu çabaları erdem olarak değerlendiriyor. Bu yoksul kesimlerin daha çok Kürtler olduğu çok açıktır. Ama, örneğin Kürtlerde, yoksulluğun neden yaşandığı ise hiç irdelenmiyor.

ÇYDD ve Eski Genel Başkanı hakkında şu şekilde, temel bir soru sorulabilir. Profesör Türkan Saylan, Kürtlerin yaşadıkları alanlarda cüzam taraması yaparken, ailelerin kız çocuklarını okula göndermediklerini fark ediyor. Ve bu olumsuzluğu giderme doğrultusunda uğraş veriyor. Peki,

Profesör Türkan Saylan, cüzam taraması yaptığı bu bölgelerde, Kürtçe'nin yasaklandığını, devletin, Kürtleri, özellikle Kürt çocuklarını asimile etmek için, çok yoğun bir çaba içinde olduğunu neden fark etmiyor? Halbuki, Kürtçe'nin yasaklanması, her tarafta Türk dilinin ve kültürünün egemen kılınması daha görüldür bir olay değil mi?

Kürtlerde, yoksullaşmanın neden yaşandığı, neden sürüp gittiği irdelenmesi gereken bir olaydır. Bu olay, ağırlıkla, şeyhlikle, aşiretle vs. açıklanamaz. Çünkü bu kurumları destekleyen, bu kurumlara kan veren, can veren devletin bizzat kendisidir. Bu çerçevede, devletin ısrarla ayakla tutmaya can vermeye

çalıştığı bir kurumdur. Bu çerçevede, YİBO'lar, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, Çağdaş Eğitim Vakfı gibi kurumlar, "Baba beni okula gönder", "Haydi kızlar okula" kampanyaları ne işe yarıyor? Bunların işlevi nedir? Bu, devletin uyguladığı asimilasyon programına katılmak, devletin yapamadığını, "sivillik" görüntüsü altında daha iyi yapmak anlamına gelir. Devletin, Kürtlere karşı, temel bir politika olarak uyguladığı asimilasyonu sivil toplum örgütleriyle desteklemek... Yapılan budur. Erdem denen, çağdaşlık denen, ezilenlerden yana olmak denen süreç budur.

Söyle düşünelim: 1985-1988 yılları arasında, Bulgaristan'da, yaşayan Türk azınlığı karşı isim değiştirme kampanyası vardı. Bulgaristan yönetimi, Türklerin Türk isimlerini bırakmalarını, Bulgar isimleri almalarını dayatıyordu. "Bulgar isimleri alırsanız, Bulgaristan Komünist Partisi'nde ve Bulgaristan devlet bürokrasisinde hızla yükselirsiniz. Aksi halde, yani Türk isimlerinizde ısrar ederseniz, günlük yaşamda çok büyük güçlüklerle, çok ağır sorunlarla karşılaşacaksınız..." diyordu. Diyelim ki, Türkler isimlerinde ısrarlı oldular. Bulgar isimleri almayı reddettiler. Devletin bu baskı politikaları yüzünden fakirleştiler. Çocuklarına gerekli ilgiyi gösteremediler. Onlara eğitim veremediler. Bu ilişkiler ağında, Bulgaristan yöneticileri bu çocukları toplayıp kendi kurduğu okullarda eğitmeye başladı. Çocuklara burslar vermeye başladı. Şüphesiz, Bulgar dilini ve Bulgar kültürünü esas alan bir eğitim, Türk dilini ve Türk kültürünü unutturmaya çalışan bir eğitim. Bu eğitim sağlıklı bir eğitim midir? Bu eğitim aydınlık getiren bir eğitim midir? Bu eğitimde erdem var mıdır?

Bulgaristan'da yaptırımlar şüphesiz gerçekleşmedi. Türkiye'nin ve dünya devletlerinin, uluslar arası kurumların, insan hakları örgütlerinin eleştirileri, suçlamaları karşısında, Bulgaristan geri adım attı. Türklerin asimilasyonu politikasını, uygulamaları durdurdu. Bugün Türk azınlığı Bulgaristan'da, Türk olarak iktidar ortağıdır. Türkiye'de Kürtlerin asimilasyonuna yönelik politikalar, uygulamalar ise, yoğun bir şekilde sürdürülüyor.

Bulgaristan'ın geri adım atmasında Türkiye'nin evrensel değerleri savunmasının yanında, uluslararası politikada, uluslararası örgütlerde, Türkiye'nin arka çıkılan bir devlet olmasının rolü büyüktür. Kürtlere karşı uygulanan asimilasyon politikasının sürüp gitmesindeyse, Kürtlerin Kürdistan coğrafyasının bölünmesinin, parçalanmasının ve paylaşılmasının büyük rolü vardır. Bu, Kürt toplumunu çürütmüş, Kürtleri dostsuz bırakmış, hasımlarının sayısını arttırmıştır.

Kürtlerin ve Kürtçe'nin inkarı, köylerin yakılması, yıkılması, temel geçim kaynaklarının tahribi, onbinlerce Kürt ailesinin yerlerini-yurtlarını, evlerini barklarını terke zorlanmaları, binlerce kişinin "faili meçhul" cinayete kurban gidişinde sürecinde yoğun bir yoksullaşma meydana gelmiştir. Ailelerin terke zorlandıkları alanlarda, su da var, toprak da var. Fakat aileler koruculuk dayatmaları nedeniyle buraları terk etmek zorunda kalmışlar. Bu alanlara dönemiyorlar. Şehirlerin varoşlarında yoksul bir yaşam, başkalarına muhtaç bir yaşam sürdürüyorlar. İşte, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, Çağdaş Eğitim Vakfı gibi sivil toplum örgütleri, "Baba beni okula gönder", "Haydi kızlar okula" kampanyaları bu mağdur Kürt ailelere, bu ailelerin çocuklarına, özellikle kız çocuklarına bu noktada sahip çıkıyorlar. Böyle bir eğitimden temel amaç asimilasyondur. Devletin asimilasyon uygulamalarına katkısıdır. Bu süreçte erdem yoktur, çağdaşlık yoktur, ezilenlerden yana olma durumu yoktur. Eğitimin verimli olması anadilde eğitim yapıldığı zaman gerçekleşir. Kürtçe'yi yasaklayarak, Kürtleri ve Kürtçe'yi aşağılayarak, Kürt kültürünü yasaklayarak Türk dilini ve kültürünü egemen kılarak gerçekleştirilen bir eğitimde çağdaşlık yoktur. Eğitim çocukların yetişmesinde elbette çok önemli bir kurumdur. Eğitime karşı çıkmak söz konusu olamaz. Ama, asimilasyona yönelik bir eğitimin de sorgulanması gerekir.

Bulgaristan'da yaşanan süreç ile, Kürtlere uygulanan politikaların niteliği arasında çok önemli farklar

da vardır. Bulgaristan, Osmanlılar döneminde, 13. yüzyılın sonlarında, fethedilmiş bir ülkedir. 19. yüzyıl sonunda, bağımsızlık mücadelesi sunucunda, bağımsız Bulgaristan devleti ortaya çıkmış, fetihle birlikte, oralara yerleştirilen Türklerin bir kısmı da Anadolu'ya dönmek durumunda kalmıştır. 1912 Balkan Savaşı'ndan sonra bu süreç hızlanmıştır. Bugün hala Bulgaristan'da yaşayan Türkler geri dönmeyen Türklerdir. Kürtler ise, İsa'dan önceki asırlardan beri, diyelim İsa'dan önce 4000'lerden beri kendi ülkelerinde, Kürdistan'da yaşıyorlar. Türklerin Ortadoğu'ya, Anadolu'ya gelmeleri

ise onbirinci yüzyıldır. Türkler, ancak bin yıldır buradalar.

İnsanlaşma

Yukarıda 1985-1988 yılları arasında, Bulgaristan'da, oradaki Türk azınlığa yönelik isim değiştirme operasyonlarından söz edilmişti. Bu operasyonlar, Türkiye'de, devlet ve sivil toplum kurumları tarafından, çok yoğun bir şekilde eleştirildi, suçlandı. Devlet, hükümet, üniversiteler, yargı organları, TBMM, basın, operasyonları şiddetle eleştirdiler, suçladılar. Milli Eğitim Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, gibi kurumlar, bu eleştirileri devamlı yaptılar. Siyasal partiler, sendikalar spor kurumları, eleştiri ve suçlama sürecinde aktif olarak yer aldılar. Bu kurumlar, Bulgaristan'daki Türklerin isimlerinin değiştirilmesine, onların Bulgarlığa asimile edilmelerine şiddetle karşı durdular. Bulgaristan yönetimi, emperyalist

olmakla, sömürgeci olmakla, faşist, gerici, çağdışı olmakla, suçlanıyordu. Türklerin bu operasyonları asla kabul etmeyecekleri vurgulanıyordu. Türk isminden vazgeçip Bulgar ismi alan bazı görevliler "hain" olmakla suçlandı.

Bulgaristan'daki Türk azınlığının asimilasyonuna karşı çıkanlar, bunu engellemek için her önlemleri alanlar Kürtlerin Türklüğe asimilasyonu için yoğun bir uğraş içindeler. Devlet, hükümet, TBMM bu konuda her olanağı kullanmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı, Kültür bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, bu

konuda yoğun çabalar harcamaktadır. Üniversitelerin, yargı organlarının, hukuk kurumlarının, basınının bu konudaki gayretleri büyüktür. Sivil toplum örgütleri devlet ve hükümetle birlikte, aynı doğrultuda çok yoğun çaba sarfetmektedir. Devletin ve hükümetin yapamadığını yapma hırısı içindedir.

Kürtlerin Türklüğe asimilasyonu konusunda okul, şüphesiz çok önemli bir kurumdur. 27 Darbesi'nden sonra, (1960) yaşama geçirilen Bölge Yatılı İlkokulları'yla, asimilasyon sistematik bir uygulama haline getirilmiştir. Günümüzde uygulanan, Yatılı İlköğretim Bölge Okulları'yla (YİBO) bu uygulama daha da geliştirildi. Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, Çağdaş Eğitim Derneği gibi sivil toplum örgütleri, "Baba beni okula gönder", "Haydi kızlar okula" gibi kampanyalar, devletin düşüncesini

ve amacını gerçekleştirmede önemli rol aldılar.

İşte insanlaşma bu noktada beliriyor. İnsanlaşma nedir? İnsan nasıl insan olur? İnsan ne zaman insan olur? İnsanlaşmanın, insan olmanın ölçütü nedir? Bu konudaki temel ölçü, insanın kendisi gibi insan olanlara yaptığı muamelede ortaya çıkar. Devlet ve hükümet,

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, Çağdaş Eğitim Vakfı gibi kurumlar, "Baba beni okula gönder", "Haydi kızlar okula" gibi kampanyalar, örneğin Bulgaristan'daki, Batı Trakya'daki, Kıbrıs'daki, Kerkük'deki Türklerin, asimile edilmelerine, asimile olmalarına kesinlikle karşılar. Bunun gerçekleşmemesi için her önlemleri alıyorlar. Ama, Kürtlerin Türklüğe asimile edilmeleri konusunda da yoğun çabalar sarfediyorlar. Düşüncenin ve davranışın çifte standartlı olduğu açıktır. İnsanlaşma ölçütü açısından bu süreçleri nasıl değerlendirmek gerekir?

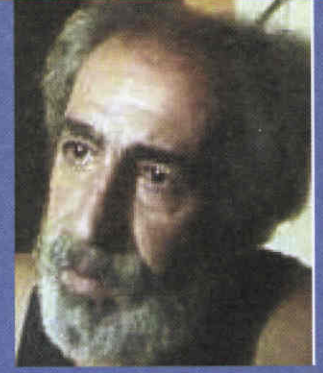
Bu olay bize, Türk düşüncesinin, Kürt sorunundan ne kadar kopuk olduğunu da gösteriyor.

Yazarlar, aydınlar Kürt sorununu biliyorlar. Ama bazı temel toplumsal süreçleri Kürt sorunuyla birlikte analiz etmekten, analize Kürt sorununu, Kürt olgusunu katmaktan kaçınıyorlar. Sanki böyle bir sorun yokmuş gibi davranıyorlar. Prof. Dr. Zehra İpşiroğlu'nun,

"Sayılan ve ÇYDD'ye Yapılan Saldırı" (Cumhuriyet, 21 Mayıs 2009 s.2) ve Prof. Dr. E. Fuat Keyman'ın, "Erdemli Vatandaşlar Ölmez" (Radikal İki, 24 Mayıs 2009 s. 5) yazıları bu bakımdan dikkate değer.

Halbuki bazı temel olgular Türkler için ve Kürtler için çok farklı anlamlar ifade etmektedir. Örneğin Lozan Antlaşmasının Türkler için ve Kürtler için anlamı aynı mıdır? Yatılı İlköğretim Bölge Okulları'nın, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin, Çağdaş Eğitim Vakfı'nın, "Baba beni okula gönder", "Haydi kızlar okula" kampanyalarının, Türkler için ve Kürtler için anlamları çok çok farklıdır. Köy Enstitüleri de Türkler için ve Kürtler için farklı anlamlar ortaya koyar.

Esmerim Sokak

[hicriizgören]

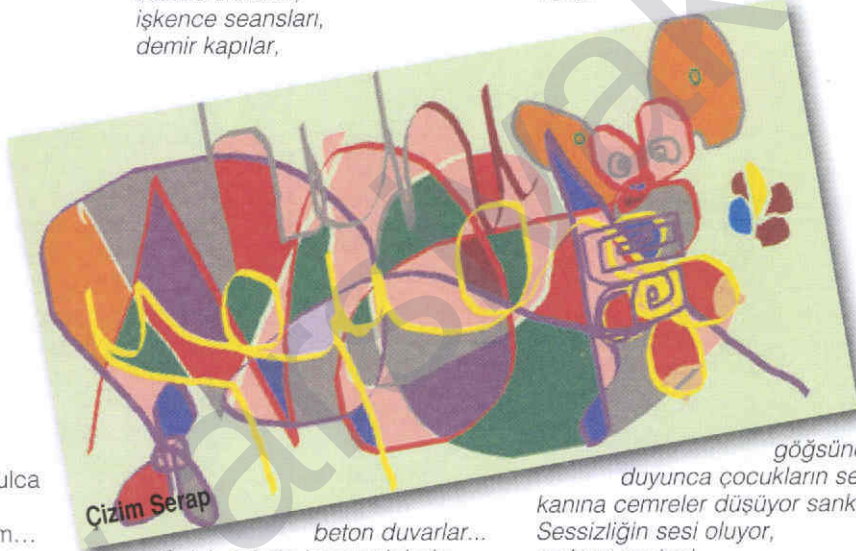
Bir siğara yakmışsam
İnce ağır bir hüznün
ağmıssa yüreğime
Havada kına kokusu
varsa
**Bilin ki 'Esmerim
Sokak'tayım**

Bütün sözcükleri kına
kokusuyla yıkadım...
Belki onlardan bir umut
kulübesi yaparım diye...
Zaman,
düş,
giz,
yara,
ten,
gece,
tuz,
makam,
çığlık, göz, bulut,
yaprak, rüzgar
hüznam,
gurbet,
yol,
yıl,
hasret,
şarap,
yağmur,
ağrı,
keman...
Ve belki de döner usulca
kulağına fısıldar her şeyi
Esmerim Sokak dedim...

Yaralı bir Ceren sureti gibi,
acılar sarmış ince solgun yüzünü,
hüzne yedirmiş sanki esmerliğini.
Dünyanın bütün dertlerini
kollarında büyütmüş sanki.
Dinmek bilmez acılarla kim bilir
kaç bahar geçti.
Üç öğün sulanan teneke
saksılarda
kaç ayrılık çiçek açtı, kaç sevda
helalleşti.

Kentler gibi evlerimizin
bulunduğu sokakların da bir
kimliği, bir ruhu vardır.
Kentin bir bileşeni olarak kimi
sokaklar vardır ki bulunduğu
kentten tüm kimlikli bileşeni
gibidir. Anlam yükü olarak O
kentten tüm kokularını ve renklerini
verir.

Diyarbakır'ın suriçindeki
"Puşucu Sokak" da böyle bir
sokaktır... Tabelasında puşucu
yazsa da onun bendeki adı
"Esmerim Sokak"tır.
Gözlerinde bütün bir ömrün
sitemi...
Karacadağlı bir ağıt gibi,
şerbetinden yudum, yudum içiyor,
üstüne üstüne yürüyor acıların...
Düşlerine uçurumlar giriyor,
kopuk kopuk görüntüler... Araba
sirenleri...
Daktilo tıkırtıları,
işkence seansları,
demir kapılar,

Çizim Serap

beton duvarlar...
Soluk soluğa kan-ter içinde
uyanıyor;
Hem silam hem gurbetim...
Karara kalmış bir dava gibi...
Yüzü kitaplarda kaldı, acısı
içindedir.

Evlerin yan yana gelişi bir
sokak oluşturmaya yetmiyor.
Sokak, dokusuna o evlerin,
insanların kimliklerini, kültürlerini,
kokularını ve renklerini katmışsa
sokaktır...

Her şey bir film karesi gibi
duruyor işte...

Esmerim Sokak renkli
kişilikleriyle tam bir mozaik
oluşturmuştu... Son Yahudi
Ferho... Kafleden, katliamdan bir
şekilde kurtulmuş ve Salih adını
almış ermeni Salo Tümes...
Cumhuriyet İlkokulunun müdürü

Hembeli Müdür... Zaza
Meheme... Mahallenin alaylı ebesi
Leylo Bibi... Bekçi Kemal... Şükri
Bakkal... Berber Elo... Kuşların
ablası Remziye Abla...
Sıcak yaz akşamlarında, kapı
önlerini ıslayan kadınların
serinlettiği duvar diplerinde fısıltılı
sohbetler...
Gözlerinde bin yıllık acının tarihi
var.
Akşam oldu mu ateşle dağlanır
ay...
Yaralı

göğsünde
duyunca çocukların sesini
kanına cemreler düşüyor sanki...
Sessizliğin sesi oluyor,
acıların sevinci,
varoluşun nefesi...
Karpuz çatlatan soğuk suları
düşünüyor,
pınar başlarını,
yayla çadırlarını...
Konu komşu aynı ateşin yaktığı
ağıtlardan geliyor,
yoksul ama yürek varsılı,
işsiz ama umutsuz değil,
paylaşır yoksulluğu,
kentten en uzak köşeleri...

Gözlerin sözcük ve
kavramlardan daha çok anlam
ifade ettiğini bu sokakta öğrendim.
Bu sokağa bakan o
pencereden... O pencereden
bakan o esmer kızdan... Esmer
sevgilimden...
Yüreğimin beynime küstüğü bir
zamandı... Rüzgara bulaşmışım,

şarapla tanışmışım...
Hep o sokağı vururdu saatin
tik-takları.
Esmerdi. Esmer sevgilim.
Bir düşten bir umuda akıp
giden bir yaşam. Değeri
bilinmemiş "an"lar dolaşır beynimin
kılcallarında. O çocuk, o küçücük
sevinçler neredesiniz?
Günlük hayatın içinde yaşanan
acıları unutturuz, zaman içinde
üstü küllenir. Bu sokağın hiçbir
karesi hiçbir repliği unutulmadı.
Tarihte saat kaç olursa olsun
hüzne ayarlı tik-taklarla besledi
bedenini...
Acısı yıldırmadı onu, bırakmadı
kendini.
Gün yorgun inse de varoşlarına,
o her sabah yeniden onarıyor,
toparlıyor kendini.
Al perçemli bir bahar kollarında
terlerken
Dicle'nin sularına salıyor hasretini.
Sabrın sinandığı yollarda yalnız,
uykusuz...
Gözlerinde gel-gitler, yüreği dilim
dilim;

O güzelim sokak ve o huysuz
"ben"... Şimdi daha iyi anlıyorum.
Kendimi daha iyi
"sobe"leyebiliyorum.. Ne o
oyunlardaki ebe oluşum bitti ne de
o sokağın dışına çıktım
Nereye gittiysem de bir
parçam o sokakta, o esmerde
kaldı hep...
Adı Esmerim Sokak..
Bakıp okursalar gözlerinde
günceni,
orda herkes kendi payına düşen
bir yangınla karşılaşacak...
Tarihin tozlu sayfalarına
düşürülmüş dipnotlar gibi,
eski bir yara anlatabilir belki
ömrünün özetini...

Adı Esmerim Sokak...Esmer
sevgilim...
Şiirlerimde aşka "yardım ve
yatakılık" yapıyor hala...

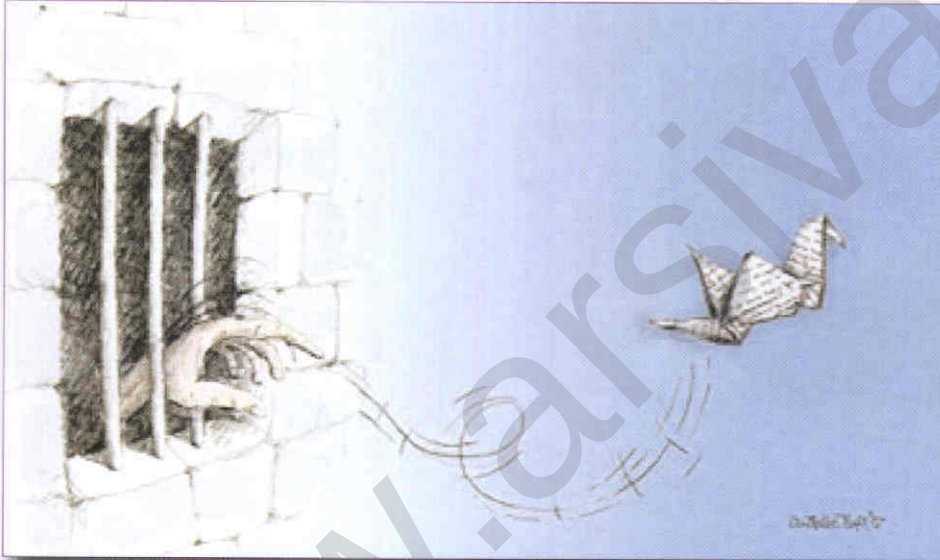
... Giyersem, gözlerine hüküm
giyeyim
Gel akla beni.

[faikdiyar]

Blk defa yazı yazmak benim için işkenceye dönüştü. Klavyenin tuşlarına vurdukça yazılar ortaya çıkıyor ama her seferinde başa dönüyorum yazdıklarımı silerek... Nedenini biliyorum bu kez. Buna sebep olanlara isyan edesim geliyor ama isyanım bana dönüyor. İçten beni yıkıyor koca bir kavak ağacı devrilmiş gibi... Sallanıp duruyorum devril-

soyuldu. Birincisinin failleri yakalanmadan aynı yöntemle tekrardan işyerimiz soyuldu. İki adet bilgisayarımız bilinmeyen güçler tarafından aşırı olmak suretiyle mekandan uzaklaştırılmış bulunuyor. Kolluk kuvvetlerinin ilkinde yaptığı gibi faillerin yakalanması bir tarafa parmak izi hikayesi için büromuzu siyah bir tozla kirletmek dışında bir girişimleri olmamıştır. Hiçbir

memek için, ayaklarım yere yapışıyor. Noktasına, virgülüne dikkat etmeden girişiyorum klavyenin tuşlarına. Öfkemi ona kusuyorum intikamımı aldığımı sanarak. Ha unutmadan; bilgisayar da bana ait değil! Bezimkiler nerede onu da bilmiyorum. Bildiğim belki bir daha dönmeyecek bir yolculuğa çıkmış olmalarıdır. Yani anlayacağınız bu aralar hırsızlar bizim diarlara sıkça dadandılar.

Sevgili okurlar, geçen hafta Esmer Dergisi bürosu ikinc kez

şeye sıkılmıyor ve kendimize eza etmemeye çalışıyoruz. Biz yine de pazarlarda bilgisayarı araya duralım!..

Bilgisayarımızdaki birçok çalışmamızda uçmuş oldu. Dosyaları yedeklemediğimiz için şimdi için için yanıyoruz, bu da bize ders olsa bari!.. Zaten uzun bir süredir maddi ve manevi güçlüklerle boğuşarak okurlarımıza ulaşmaya çalışıyorduk. Bütün bu aksaklıklara rağmen yeni sayımızla kapınızı aralayacağız...

ACIYI BAL EYLEDİK

«pir sultan ölür dirilir»

bak şu bebelerin güzelliğine
kaşı destan
gözü destan
elleri kan içinde

kör olasin demiyorum
kör olma da
gör beni

damda birlikte yatmışız
öküzü hoşça tutmuşuz
koyun değil şu dağlarda
san kendimizi gütmüşüz
hor baktık mı karıncaya
kırdık mı kanadını serçenin
vurduk mu karacanın yavrulunu
ya nasıl kıyarız insana

sen olmasan öldürmek ne
çürümek ne zindanlarda
özlem ne ayrılık ne
yokluk ne yoksulluk ne
ilenmek ne dilenmek ne
işsiz güçsüz dolanmak ne
gün gün ile barışmalı
kardeş kardeş duruşmalı
koklaşmalı söyleşmeli
korka korka yaşamak ne

kahrolasin demiyorum
kahrolma da
gör beni

kanadık toprak olduk
çekildik bayrak olduk
döküldük yaprak olduk
geldik bugüne

ekmeği bol eyledik
acıyı bal eyledik
sıratı yol eyledik
geldik bugüne

ekilir ekin geliriz
ezilir un geliriz
bir gider bin geliriz
beni vurmak kurtuluş mu

kör olsanı demiyorum
kör olma da
gör beni

H. Hüseyin Korkmazgil

On birinci emir: Emretmeyeceksin!

[yeldakaratas]

B en şimdi diyorum ki
buna inanmak gerek
bir susam gibi boyuna
sulamak umutsuzluğu
ve direnmek
hep direnmek devam etmek
adına

diyorum ki acılığı eksilmesin
ağzımızdan
boyuna tükürmek için
boyuna

Turgut Uyar

Acının Tarihi

Bir eski kabartma resimdir
bizim halimiz, pek öldük biz ve
kimse hiç duymadı.
Acılarımız küflü parlak bir cam
muamelesi görüyor çağdaş
yüzyıl çocuklarının 'köpek
çekme' ilişkilerinde. ne gam be
canım. yenildik doğrudur. sizin
çooooook kişisel acılarınız kadar
hiç büyüyemedik. doğrudur.
kalp kırığının bizzat kendisiydik
o dile düşmüş imgelerde hep
yalnızdık ve öğretmeyi
bilemedik nasıl yaşanır
sessizce her gün öldürülerek...
Belki sizin gözünüzde ara sıra
cebinizden çıkarıp baktığınız
bir komik ayna... bak bu
keskinlikle doğrudur. pek
demode kaldık apsent aşkların
yanında hatta ölümlerimiz
çiğnenirken dünya uyudu biz
hep uykuya hasret.
Bir kaç eski korkuluk birileri
benim gibi. öyle soytarı kaldı.
doğrudur. Korkuyorsunuz
bizden ve unutulmuş
geçmişimizden.
Onur ısırtığından oluşmuş
yaralarımızı gizli gizli yaladık.

Doğrudur...
Çok şeyler gördük- açıkçası;
ateşin ve ihanetin ötesindeydi
gördüklerimiz-
Ve - bu çok şeylere düşü bile
yetmez şimdi böğürking
çocuklarının- doğrudur... biliniz
ki bir farkımız var sizden ve
sizin deyimimizle ruhumuz(u)
dik!
...
artık öyle açık ki kuşkuyla yer
yok
acıya hep yer vardır
aramızda
dört cepli yeleğim aynı
kolaylıkla taşır her şeyi
bozuk paraları da
umutsuzluğu da
aynı kolaylıkla
tutmuş gibi
olurum
güneşin yedi
renk
ayasını
...

Turgut Uyar

Acının Coğrafyası

Değişik adlarla bölmüyorlar
coğrafyayı. Adı tektir insan
bölme sanatının toplumda ve
aşta. adı yüzyıllardır hiç
değişmedi bazı ölümlere
sevinmenin ve savaşı haklı
görmenin. adı tanındıktır aynı
tanrının çocuklarını birbirine

düşman eden ideolojinin:
Faşizm.
Bir hastalıktır çağlar üstü ki
şimdi en çok bize bulaştı her
bir gölge isimle kendini ustaca
gizleyerek.
Hiçbir çağda ulus kimliği halk
kimliği ile karıştırılarak insan
kimliğinin önüne böyle faşistçe
dikilmedi. Ezeni, ezileni
neredeyse iddia edecek ki
Âdem'le Havva'dan beri Tanrı
kendisine bu ırk kimliğini
vermiştir.
Ezeni ezileni sanıyor ki
sömürü ortadan
kalkmadıkça bu
dünyada
cenneti

bağımsız
kurabilirler.
Bir kanlı
fotoğraftır
bizim halimiz.
nicemiz ahkâm
kesiyor ölümler
üstünden,
körleşmenin ışığa
bakarak da olabildiğini
bilmeden. ki inanç;
sahibini sorgulamadan ,
ucuzundan yedinci el bir
kanlı elbise üstümüzde:
Öldürme hakkı için bir
başkasını.
Inandığımız vatan,
inançlarımızdan bağımsız
pazara düşmüş bir ücretli köle.
Zincirini kaybetmenin onurunu
bile hatırlamıyor. Ve

yanımızdakileri götürüyorlar,
sürü farkında değil!

...
Doğan gün
Öpücük gibi konar gözlerine
bir melodi
Sevgilin gibi dokunur
parmaklarına bir kedi
Ve kavga ve zulüm ve ateş
Hep birlikte örülen bir türkü
Güzel yapmak için, güzel
olmak için
Çünkü hayat dönen, kıvrılan
Yanan bir ibrişimdir
Tutar getirir
Doğan gün

Kemal Burkey

Doğan Gün

Şimdi hüznü bir güneştir
yüzümüzde gizlenen. kadim
zamanların dilleri ve nehirlerine
utançla bakarak.
Hiçbir çağda olmadığı kadar
umutsuzluk aktıyoruz tarihe.
umuda böyle hasret bir çağda.
Çocukların cesetlerine ideoloji
ve ırk biçiyoruz. Neo Nazizm'in
Türkçesi'ni allayıp pullayıp
inancımızı öldürmek için
kullanıyoruz.
Biz güneşe inandık ve biliyoruz
ki Tanrı emretmez. Biz biliyoruz
ki emir değil, aşkla kurulur
insani dünya ve gelirken ve
giderken 'ol'duğumuz şey, bir
emrin değil sevginin ateşidir
alınımızda halâ eli. bir
dokunursak, çocukların ve
insandaşlarımızın sesini
duyacağız orada!
Bir emir olarsa bu dünyada
tek kelimelik olmalı: SEV...

[qahirbateyî]

Kürt dilinin sorunları ve çözüm önerileri

Kürt halkı binyıllardır Mezopotamya'da yaşamaktadır. Burada çok köklü bir tarih, zengin bir dil ve kültüre sahip olmuştur. Baba Tahirê Hemadani'den Ehmedê Xani'ye, Evdila Goran'dan Cegerxwin'e kadar, yüzlerce edebiyatçı, bilim ve düşün adamı, Kürtçe dilinde eserler vermiştir. Bugün de her tür zorluk ve engellemelere karşın onlarca değerli eser verilmektedir.

Kürtçe Türkiye'de 20-25 milyon kişinin dilidir. Bu kadar büyük bir kitle asimilasyon ve inkar politikalarından dolayı dil ve kültür hakkından yoksun bırakılmıştır. Bu durum Kürt diline ve Kürt kültürüne zarar vermiştir. Buna rağmen Kürt halkı dilini koruma ve geliştirmek için mücadele vermiş ve bu mücadele neticesinde dilini korumuş ve günümüze kadar getirmiştir.

Her halk gibi Kürt halkının da kendi dilini ve kültürünü koruma ve kendi dilinde eğitim görme hakkı vardır. Kürt halkı da Türk halkı gibi bütün yurttaşlık görevlerini yerine getirmektedir, fakat Türk halkı gibi haklara ve özgürlüğe sahip değildir.

Bugün dünyada dönem çok

kültürlülük ve çok dillilik dönemidir. Çok dillilik artık bir zenginlik olarak görülmektedir. Yine bugün uluslar arası hukuk da asimilasyonu bir insanlık suçu olarak görmektedir. Ama ne yazık ki Türkiye'deki yetkililer hala 20. yy. daki köhneleşen "ulusal devlet" zihniyetiyle hareket

etmektedirler. O zamanki anlayışı hala sürdürmek istiyorlar. Artık anlamalılar ki günümüzde bu olanaksızdır. Kürt halkı da artık uyanmıştır ve bu politikaları kabul etmemektedir. Bunun için Türkiye bu köhne zihniyetten vazgeçmeli, Kürt dilini ve kimliğini tanımalıdır.

Biliniyor ki hiçbir dil başka bir dil için engel değildir. Kürtçe de Türkçe için engel değildir. Kürt dilinin resmi olması, tanınması ve anayasal güvenceye alınması Türk diline hiçbir zarar vermez. Tam tersine, Kürt dili ne kadar korunur ve geliştirilirse,

Türkçenin gelişiminin önü de o kadar açılır. 21. yy. da bir dili yasaklamak bir insanlık suçudur ve yüz kızartıcı bir durumdur. Bu yüzden de devlet Kürt halkının bu isteklerini kabul etmelidir:

1) Kürt Dilinin sorununun çözümü için, Kürt sorununun demokratik bir biçimde çözülmesi gerekmektedir.

Bunun için en uygun model Demokratik Özerkliktir. Bu model her grubun ihtiyacı olan dil ve kültürünü koruma ve geliştirmeyi içinde barındırır.

2) Devlet Kürt dilini resmi olarak kabul etmeli ve anayasal güvence altına almalıdır. Devlet Kürt dilini korumalı ve geliştirilmesi için çaba harcamalıdır. Bu yüzden de tüm

yasal ve yasal olmayan engeller ortadan kaldırılmalıdır.

3) Kreşten üniversiteye kadar, Kürtçe eğitim dili olmalı ve yaşamın her alanında kullanılmalıdır. Bunun için dil eğitimi devletin değil, halkın seçilmiş temsilcileri, yani yerel yönetimler yönetmelidir. Böylelikle demokratik ve bilimsel eğitimin temelleri atılacaktır. Ayrıca Kürdoloji kürsülerinin açılması, Kürtçe eğitim verecek öğretmenlerin yetiştirilmesi ve Kürt edebiyatının gelişimi için gerekli örgütlenme ve olanaklar sağlanmalıdır.

4) Tüm bunların gerçekleştirilmesi için, devlet, Kürt diline kültürüne uyguladığı asimilasyon politikasından dolayı, Kürt halkından özür dilemelidir. Ayrıca bu tahribat ve haksızlıktan dolayı bir süreliğine Kürt Diline pozitif ayrımcılık uygulamalıdır.

5) Kürt yerleşim yerlerinin değiştirilen adlarının yerine orjinalleri kabul edilmeli ve bunlar resmi alanlarda kullanılmalıdır.

6) Kürtçe ibadetin önündeki engeller kaldırılmalıdır.

Bir şeyler değişiyor mu, Değişecek mi?

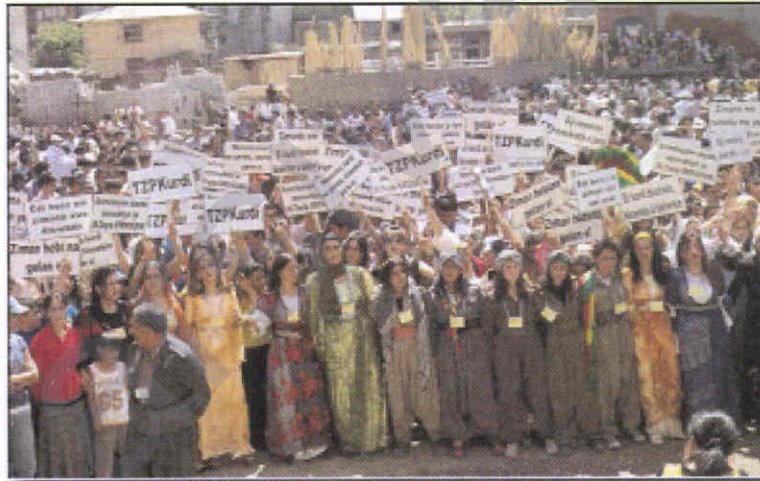

[ergindoğu]

Türkiye, siyasi gündemlerin hızla değiştiği bir ülke. Her sabah sizi şaşırtan, hatta şok eden yeni bir haberle uyanabilirsiniz. Son bir aydaki gelişmelere bakmanız, bu anlamda yeterince veri elde etmenize yeterli olacaktır. DTP'nin yerel seçimlerde elde ettiği başarıyı hazmedemeyen devlet, DTP yöneticilerine karşı başlattığı saldırı dalgasında, 300'ün üzerinde kişi gözaltına alındı ve bunların büyük çoğunluğu tutuklandı. Oysa seçimlerin akabinde, herkes yeni bir sürecin başlayacağı konusunda umutlanmıştı. Ne yazık ki beklenen olumlu gelişme yerine, Hükümet sözcüsü Cemil Çiçek'in seçim sonuçlarını değerlendirirken işaretlerini verdiği saldırılar gelişti.

Bu saldırılar, sadece AKP'nin ve başbakanın hazımsızlığı olarak okunabilir mi? Kimi böyle yorumlasa da bu yaklaşım sığ ve yetersizdir. Zira biz biliyoruz ki, Kürt sorununun çözümü noktasında devlet konsesüsü sağlanmadan adım atılamaz. Asker'in onayı olmadan, "yaprağın rüzgârla kımıldayacağını" söylemek, bu devleti ve sistemi tanımamaktır. Devletin DTP'ye dönük saldırılarını, Demokratik Kürt Hareketi'nin izlediği siyasal çizgisinin kazandığı başarının daha da büyümesini önlemeye dönük olarak okumak gerekir. Kürt hareketinin uzun süren atalet döneminden sonra, demokratik meşru mücadele çizgisi ile halkla buluşan yeni dönem politikaları egemenleri korkutmuştur. Bu yüzden de sürdürülen uluslararası tasşye konseptinin başarısı için,

demokratik legal alan ,tasşye konseptinin bir parçası haline getirilmeye çalışılmaktadır. Bu gelişmelere karşı bu ülkede bir şeylerin değiştiği ve değişeceği noktasında umut verici olan ise, DTP'lilerin yürüttüğü direniş çizgisidir. Tüm bu saldırılara karşı milletvekillerinden yöneticisine, üyesinden sempaticanına kadar herkes saldırılara karşı iradesine sahip çıkarak örnek bir direniş gösterdi. İşte bu güç değişimin dinamiği olduğunu gösterdi.

Demokrasi mücadelesinde böylesine önemli ve umutlu bir mücadele yürütülürken, çok geçmeden Kürt sorununun bir başka yüzüyle karşılaştık. Bir sabah uyandığımızda Mardin Bilge Köyü'nde meydana gelen vahşetle kanımız dondu. İlliklerimize kadar titreyerek bu katliamı anlamaya çalıştık. Nasıl, neden, niçin soruları peş peşe zihnimize gezindi. Tüm bu sorulara karşı anlamlı bir yanıt bulmak mümkün olmadı. Böyle bir vahşet hangi anlamlı yanıt izah edebilir ki! Asıl önemli olanı ise, bu barbarlığı Kürt'ün hangi yüzü olarak

okuyacağız? Hadi Uluengin gibi faşist zihniyet sahiplerinin ifadesi ile, "işte Kürtler" olarak mı göreceğiz? Asla! Kürtlere yapılabilecek en büyük hakaret, bu barbarlıkla Kürtleri eşitlemektir.

Mardin'deki barbarlığın verdiği mesajı nasıl okumak gerekir sorusu aslında sosyologların ve siyasetçilerin cevaplama gereken sorudur. Mardin katliamının, Kürtlerin töresine, geleneğine özcesi insanlığına uyan hiçbir yanı yoktur. Eski Kürt

ine dayalı, ucube bir sistemdir. Konu çıkar oldu mu, tavuk keser gibi insan doğrayanlar, elbette böyle bir vahşete imza atmaktan kaçınmazlar. Kendi olamayan, kendini inkâr eden korucuların vahşeti Kürtlere mal edilemez. Eğer mal edilecek birileri veya sorumlu aranacaksa, bunu sistemin kendisinde aramak gerekir. Cemil Çiçek'in katliamdan sonra söylediği "eğer DTP koruculuğa karşı çıkıyorsa biz sahip çıkmalıyız" sözü, bu devletin hangi kafalar tarafından yönetildiğini, dolayısıyla koruculuğu hangi "sağlam" kafaların uygulamaya koyduğunu ve bu vahşetin yaşanmasına sebep olduğunu ayan beyan ortaya koymaktadır.

Tüm bu gelişmeler sonucunda hakim olan karamsarlık havası içerisinde, şiddetin daha fazla yükseleceğini düşünürken, bu sefer de Sayın Gül'ün açıklamaları ve Hasan Cemal'in Kandil röportajı ile gündem yeniden değişti. Güçlü bir şekilde Kürt sorunun çözümü konuşulmaya başlandı. Karamsar bir tablodan iyimserliğe bu kadar ani geçiş ancak bu ülkede ve bu ülke insanlarında olur herhalde. Şimdi yeniden değişen gündemimiz içerisinde Kürt sorunun çözümünü tartışıyoruz. Bitmedi tabi, biraz iyimserlik havası öne çıkınca statükocu militarist zihniyetin tetikçileri yeni bir hamle yaparak, DTP milletvekillerini gözaltına alıp zorla ifade verme tehdidini ortaya attılar. Erdoğan ve Baykal'ın fezlekeleri hem de yolsuzluk vb. iddiaları ile mecliste beklerken, DTP milletvekilleri şahsında Kürt halkı bir kez daha tehdit edilmektedir.

–Yeni Kürt diye kıyaslamaya ve açıklamaya çalışsak bile ne eski Kürt böyle bir barbarlığı yapabilir ne de yenisi. O zaman sorunu nerde aramak gerek? Kolaycılığa kaçmak gibi bir derdim yok, ama Mardin vahşeti tamamen sistemin ve devletin eseridir. Kürtlerin sistemden kopmasını önlemek için her türlü geri ilişki biçimi koruyan ve yaşatan devlet, bu yetmezmiş gibi Kürt Özgürlük Hareketi'nin önünü kesmek için, koruculuk sistemi gibi çağdışı kalmış bir yöntemi uygulamaktadır. Koruculuk sistemi, kendi içerisinde insani değerleri olmayan, çıkar ilişkiler-

Peki, bu kadar sık değişen ülke gündemi ile beraber değişen kafa yapısı sağlıklı olabilir mi? Yani kendi gündemi yerine yapay gündemlerin arkasına takılan bir siyasetin başarılı olması mümkün mü? Elbette hayır. Zaten Kürt özgürlük hareketinin başarısında en önemli nokta, kendi oluşturduğu gündemi Türkiye'nin gündemi yapabilme noktasında gizlidir.

Bütün bu gelişmeler yaşanırken artı bir parantez de açmak gerekiyor. Şimdi kenarda oturmuş gelişmeler üzerinde ahkâm kesen çokbilmişler ise, bu gelişmeleri kendilerine mal etme aymazlığındadırlar. Etrafa Kürt hareketinin uluslararası güçlerin kararı ve ortaklaşması ile bitirileceğinin sevinci

içerisinde ellerini ovuşturuyorlar. Bu kesimlerin eline ne geçecekse! Sanki Kürt özgürlük hareketi tafiye edilirse Demirel çantacıları, Tayyip yalakaları ve yeminli hareket düşmanları muhatap alınacak!

Evet, Türkiye gündemi hızla değişiyor her yeni güne uyandığımızda yeni bir haberle şaşıyoruz. Bu anlamda Türkiye değişiyor, değişmek zorunda kalıyor. Bu, hem dünyanın hem yaşamın gerçeği; değişmemek mümkün değil. Türkiye, ağır ve aksak da olsa değişiyor. Değişimin önüne geçmek isteyen, değişimin kendi denetiminde olması için çaba harcayanlar olmasına rağmen, Türkiye değişiyor ve değişecek. Türkiye'yi buna zorlayan Kürt sorununun yakıcılığı ve dinamizmi olduğu kadar, hayatın akışıdır. O yüzden de aşırı karamsarlık içerisine düşüp gelişmeleri görmeyecek körlük kadar, aşırı iyimserlik havası içerisinde tozpembe bir tablo yaratıp tehlikeleri göz ardı etmek de doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Esas olan değişimin içinde örgütlü duruşu büyütmektir.

Kürt Dil Bayramı kutlanıyor

Kürt Dil Bayramı'nı kutlayan bir çok. Halkların önemli günleri olduğuna işaret edilen mesajda, Kürt Dil Bayramı'nın Kürtler için önemli bir tarih olduğu belirtildi. Devletin Kürtçe üzerindeki baskılara son vermesi çağrısının yapıldığı açıklamanın devamında şunlara yer verildi: 'Bir halkın, kendi dilini her alanda özgürce kullanması, geliştirip gelecek kuşaklara aktarması en doğal hakkıdır. Türkiye gibi çok dilli, çok kültürlü ülkelerde, toplumsal barışı sağlamanın yolu, farklılıkları tehdit değil, zenginlik olarak görmekten geçmektedir. Kürt Enstitüsü ve bir çok kuruluş' Kürtçenin kullanımı üzerindeki baskılar kaldırılmalı, yasal güvenceye kavuşturulmalıdır.' Dil ve Eğitim Komitesi de, 14 Mayıs Kürt Dil Bayramı'nı kutlayarak, tüm günleri Kürtçe dil günü olarak değerlendirmesi gerektiğini söyledi. 'Kürt Dil Bayramı için bir gün ilan etmek yeterli değildir. Sadece ilan edilen günlerde bazı faaliyetlerde bulunmak yeterli değildir. Tüm günler Kürt Dil Bayramı olarak algılanmalı, asimilasyon ve kendini asimile etme kırılana kadar Kürt dili için mücadeleyi sürdürülmesi gerekiyor'

Tan: Kürtçe resmi dil olsun

Kürt Dil Bilimci ve İstanbul Kürt Enstitüsü Başkanı Sami Tan da, egemenlerin istediği sonucu yaratmamışsa da, asimilasyon politikalarının Kürt dilinde büyük tahribatlara yol açtığını belirtti. Buna rağmen 100'e yakın Kürtçe eserin yayınlandığına dikkat çeken Tan, 'Eğitim dili olmayan, dolayısıyla dar bir pazara sahip bir dilde, binlerce eserin verilmesi mümkün değildir. Ancak nitel olarak kimse çıkan Kürtçe eserlerin diğer dillerde yayınlananlardan zayıf olduğunu iddia edemez' dedi. Tarım ve Köy İşleri Bakanı Mehmet Mehdi Eker ise, köylere Kürtçe isim verilmesi konusunda yasal değişiklik gerektiğini söyledi. Eker, köylere isimlerin iadesi için yasal düzenleme gerektiğini söyledi.

mutlu ölmek

şimdilerde mutlu resimlere iştiriyorum kendimi her sevince anadan doğma ortak

bir bayramın güzel yüzünü deniyorum maskeme elinde şeker torbası çocukların küfürlerini kuşanıyorum

uzak diyarların, bilmediğim insanların rüyalarını görüyorum sesi uzaktan hoş, her davula gelin güvey oluyorum

kendimi çiziyorum yıldızlı geceye, en çok takımyıldızlarına bu gölgesiz mutluluktan çıldırabilirim

nerede bir mektup yazılsa, tüm yolları kendime çıkarıyorum kapımda postacı oluyor güvercin, adım kanatlarında

katil dalgaları çocuk gibi göğsüme bastırıyorum yüreğime sığıyor denizkestaneleri, mercanlar, yosunlar

bir dağın gururunu sahipleniyorum, kavgasına tarafım avcı kuşun gagasından besleniyorum, emiyorum payımı

neşeli tiratlara eşlik ediyorum, kantolara, serenatlara sesim kemana değişiyor uzuyor nefesim

son günlerde babamı genç görüyorum, kol kola sokaklarda saçında aklar yok, cebinde tarağı, dili bıyıklarını bükür

fırçanın değdiği yerde yeşil dünya, mavi gök, mavi deniz çiziyorum mutlu ölmek için domatesi bahçede ısııyorum, suyu kuyudan içiyorum

Ercan Y. Yılmaz

Latin Amerika Maden ve Kan⁽¹⁾

[sibelözbudun]

“Toprak alev alacak ve gökyüzünde büyük beyaz halkalar olacak. Acı fışkıracak ve bereket kaybolup gidecek.

Toprak alev alacak ve zulüm savaşı alevlenecek.

Çağ çok ağır çatışmaların içine gömülecek.

Her ne olursa olsun bu görülecek.

Bu, ıstırabın, gözyaşlarının ve sefaletin zamanı olacak.

Gelecekte olacak olan, budur.”[2]

“Topraklarımızdaki doğal kaynakların beyazların yaptığı tarzda araştırılmasını ve işletilmesini kabul etmiyoruz. Adı ne olursa olsun bir petrolcünün kutsal topraklarımıza girmesini kabul etmiyoruz. Tanrımız -SIRA- yeryüzünün yüreğini bize, ona özen gösterelim, beyazların, siyahların ve yerlilerin yaşadığı dünyanın dengesini kollayalım diye emanet etti. Bu mavi dünyanın uyumunu sürdürmek bizim görevimiz ve bunu pazarlık konusu yapamayız. Soruyoruz; hükümetin hayatı pazarlık konusu yapma olasılığı var mı; Tanrı'sı ona kutsal olan her şeye dokunup mahvetme iznini verdi mi? Çünkü biz, bunu yapamayız.”[3]

Amazon bölgesinde yaşayan U'wa yerlilerinin geleneksel yetkelerinin açıklaması, salt kapris olsun diye doğaçlama dile getirilmiş bir itiraz değildir; yüzlerce yıllık bir deneyim birikiminin meyvesidir.

Cenevizli denizci Christoph Colombus, Hispaniola adını vereceği Haiti adasına ayak bastığında, çevrelerini saran bakır tenli, güzel yüzlü, güleç insanları incelerken, ne boyları-bosları, ne çıplaklıkları, ne güzellikleri, ne dilleri, ne de adetleriyle, gelenekleriyle ilgilidir. O çoğumuzun hayatında ilk kez yabancı bir diyara ayak

bastığında duyacağı merak, heyecan, başka insanları tanıma arzusu, ürküntü vb.den çok uzaktadır. Adadaki ikinci gününde, seyir defterine ilk karşılaşma için şu kaydı düşer: “Gözlerimi dört açıp altınları olup olmadığına baktım ve bazılarının burunlarında küçük halkalar olduğunu gördüm...”[4] (Hanbury-Tenison 1993: 323)

Evet, Avrupa'nın çocuklarını üç gemiyle ucunu bucağını bilmedikleri bir meçhule, önlerinde bitimsiz bir çöl gibi uzanan Atlas okyanusuna açılmaya sevk eden, “keşif” heyecanı, bilinmedik diyarları tanıma itimi filan değil, düpedüz altın açlığıdır. Çünkü o çok özel yüzyılda, XV. yüzyılda Batı Avrupa'da:

“(...) Burjuvazinin ilerlemesi yeni zenginlikler yaratmıştı, hiç değilse halkın bir bölümünün yaşama düzeyini yükseltmişti; bu da, bir taraftan isteklerini artırmıştı. Şimdi de Doğu'dan pamuk, reçine, (Kızıldeniz ile Hint Okyanusunun birleştiği yerde Afrika ile Arabistan'ı kavuşturan Babülmendep 'gözyaşları kapısı' denilen yerden geçilerek Hint Okyanusu'ndaki Sokorata adasından gelen) kumaş boyaları, Çin Hindî'nin temiz verniği, Ganj vadisinde yetişen çiviti aramaya başlamışlardı. Bunları satın almak için altına, hem de çok altına gerek vardı. Ve XV. yüzyılın ikinci yarısında Avrupa'da çok az altın bulunuyordu. Para kıtlığı içine girilmişti, yani para olarak basılan altın külçeleri bütün hızıyla genişlemekte olan ticareti karşılamaktan çok uzaktı. Kapitalistler yatıracak sermaye bulmakta güçlük çekiyorlar ve yüksek faiz ödemek

zorunda kalıyorlardı. Aşağı yukarı bütün altın, Floransalı, Cenevizli, Milanolu, Siennalı ve Venedikli bankerlerin kasalarında saklıydı. Avrupa'nın altın açlığı ve susuzluğu denilecek kadar umut kırıcı ölçüde altına ihtiyacı vardı. Kelimenin tam anlamıyla gerçek bir 'altın buhranı' içindeydi.” (Luraghi 1994: 29)

Evet Avrupa burjuvazisi “altın buhranı” içindeydi ve sayıklıyordu: “Altın her şeyi sağlar.” (Bernal Diaz). “Altın insanı akıllı, sevilen ve saygı gösterilen hâle sokar, suç işlerse onu kurtarır ve parayla insan her şeyi elde edebilir ve alt edebilir.” (Vergas Machuca)

“Altın dostluk ve sevgi kazanmak... ün ve nüfuz elde etmek için yeterlidir.” (Leon Battista Alberti)

Aslında Colombus ve adamları Hispaniola'ya çıkmadan önce Karayip adaları arasında altın arayarak iki ay kadar dolaşmış ve bir şey bulamamışlardı. Umutlar yitiriliyor, sinirler geriliyor, denizciler arasında sık sık hiç yoktan kavgalar patlak veriyordu. Altın yoktu ve “altınsız bir sefer, pahalı bir bozgun olmaktan ileri gidemeyecekti”. (Luraghi 1994: 45)

Belki de her şeyi göze alıp dönmeye karar vereceklerdi ki, Noel akşamı pilot gemi Santa Maria, Hispaniola'nın kuzeyindeki bir mercan kayalığına oturdu ve öylesine büyük zarar gördü ki, kurtarılamayacağı anlaşıldı. Colombus daha küçük ama daha sağlam olan Nina'ya geçmek zorunda kaldı.

Ama Hispaniola'da aradığını bulmuştu. Amerika kıtalarının talanı o gün başladı...

Burunlarındaki küçük halkalar “Hispaniola”nın sakinleri Arawak'lara pahalya mal oldu. Önce hilekâr bir çerçi gibi davrandı “Beyaz adamlar”:

“(...) Elllerinde ne varsa önerdiğimiz herhangi bir ıvır zıvır karşılığında veriyorlar, karşılık olarak kırık çanak ya da cam parçalarını bile kabul ediyorlar... Onlara ne verirse, asla azımsamadan, derhâl ellerindeki her şeyi veriyorlar (...) Başkalarının malında hiç gözleri yok... Altın da veriyorlar, su kabağı da.” (C. Columbus) [akt. Ferro 2002: 65]

Ama bu yolla toplayabilecekleri altın miktarı sınırlı, Beyaz Adam ise sabırsızdı. Nitekim, Columbus takviye getirmek üzere İspanya'ya doğru yola çıktığında geride bıraktığı garnizon, İspanyollar'ın doymak bilmez hırsları ve hoyratlıkları sonucu, sonunda yerlilerin sabrını taşımış, ve yerle bir edilmişti. “Böylece, kanlı sömürgecilik tarihinin daha başından, kan rengiyle altın parlaklığı birlikte yürümüşü. Sömürgeci yıkılana kadar altın ve kan sömürgeciliğin damgası olarak kalacaktı.” (Luraghi 1994: 47)

Colombus Hispaniola'ya ikinci çıkışında hiç zaman kaybetmedi. Ada kısa sürede tümüyle fethedilerek sömürgeleştirildi, yerliler, haraca bağlandı:

“(...) Her yerli, üç ayda bir, bir miktar altın vermeye zorlanıyordu. Karşılığında da altın vermiş olduğunun kanıtı olarak boynuna asması için bakır ya da pirinç bir levha alırdı.

Vermele yükümlü olduğu altın miktarı çok büyüktü ve bu yöntemin sonuçları çok korkunç olmuştur. Hayvanların işini görmeye zorlanmış olan bu zavallılardan yüzlercesi birden ölüyordu. Baş kaldıranlara işkence yapılıyor ve öldürülüyorlardı. Bir bölümü

de öldürülmekten kurtulmak için zehir içiyordu. 1494 ve 1498 arasında toplam üçyüz bin kişilik Hispaniola halkının yüz bini öldürülmüştü. 1508'de altmış bin kişi, 1548'de beş yüz kişi kalmıştı. Bugün adanın ilk yerlilerinden gelen bir tek kişi yoktur." (Luraghi 1994: 47-48)

Latin Amerika'da gerçek anlamıyla madencilik, böyle başlar. Kısa sürede kıtanın iç kesimlerine nüfuz eden *conquistadore*'ler, önce altın namına ne bulurlarsa -kap, kakac, süs eşyası, sorguç, silah...- eritip külçeler hâlinde gemilerle Avrupa'ya doğru yola çıkartacaklardı. Bu "hortumlama"nın sonucu, 25 yılda yüzde 90'ı Karayipler'den, yüzde 10 kadarı ise, Carthage'nin kıstak ve kıyı bölgesinden (Castille d'Or) olmak üzere 30-35 ton altın sevkedildi Avrupa'ya. İkinci adım, çoluk, çocuk, yaşlı, kadın demeden kıymılardan sağ kurtulabilen bütün yerlilerin, ellerinde tahta parçaları ve bitkisel elyaftan ağlarla, nehir kıyılarında muazzam miktarda alüvyon süzme işine koşulmasıydı. (Chaunu 1969: 301-302)

Hispaniola'da başlatılan, kısa sürede diğer doymak bilmez *conquistadore*'ler aracılığıyla kıta içlerine taşınacaktır. Örneğin, az zamanda, birkaç yüz adamıyla birlikte Avrupalıların Yeni Dünya'ya taşıdığı, yerli bağımsızlık sistemlerinin tanımadığı mikroplarla ittifak içinde görkemli Aztek İmparatorluğu'nu yok edecek olan *conquistadore* Cortes'in, daha 19 yaşında, Amerika kıtasına doğru yelken açacak gemiye bindiğinde kendisine hemen bir *encomienda* (yerlilerin köle koşullarında çalıştırıldığı geniş topraklara hükmeden çiftlikler - b.n.) tahsis edilmesi önerisini, "Ben buraya köylü gibi toprağı eşelemeye değil, altın aramaya geldim," diye geri çevirdiği rivayet edilir (Luraghi 1994: 57).

O güne dek Avrupalıların tanıdığı küçük hortikültürist toplumlardan farklı olarak, günümüz Meksika topraklarının büyük bölümüne hükmeden bir İmparatorluğu yönetmekte olan Aztekler, Cortes'e istediğini bol

bol sağlayacaklardır: tabii başkentleri Tenochtitlán'ı çevreleyen iç denizi doldurmaya yetecek miktarda kan ve gözyaşı pahasına... Durum, daha Meksika içlerine doğru ilerleyen Cortes ve adamlarının Aztek elçileriyle ilk karşılaşmalarında belli olmuştur:

"İspanyollar, efsane hâline gelmiş olan bu hükümdarın (Aztek imparatoru Moctezuma - b.n.) adının ilk kez ağızda dolacağını işitiyorlardı. Yerlilerin yüksek bir uygarlık düzeyine yükselmiş olduğunu kanıtlayan muhteşem giysiler giymiş olduklarını ilk kez görüyorlardı. Bir de, kendilerinden önce gelmiş olanlara

gösterilmeyen daha fazla ve daha ince işlenmiş altın görüyorlardı: miğferler, zırhlar, ince altınla kaplanmış kalkanlar; ince işlenmiş ve 'araba tekerlekleri gibi', biri altın ve öteki gümüş iki büyük yuvarlak tabak.[5] Meksika istilasını anlatan Bernal Diaz del Castillo, altın tabağı bugün iki buçuk milyon yeni frank tutarında olan yirmi bin altın pesos olarak değerlendirmişti. Ve bu değerlendirme sadece madenin değeriyle ilgiliydi." (Luraghi 1994: 59)

Cortes, Yeni Dünya'dan gelen altınlarla şimdiden Avrupa'da "üzerinde güneş batmayan bir imparatorluk inşa etmekte olan hükümdarını (V. Charles) olabildiğince etki altında bırakmak için, kendi payı da dâhil olmak üzere, o güne kadar elde etmiş oldukları altını imparatora göndermeye arkadaşlarını ikna edecekti. V. Charles altınları, Cortes de bütün yetki ve emperyal desteği alır böylelikle arkasına.

Ve kıyım başlar. Dişleriyle, tırnaklarıyla, kanlarının son damlasına dek direnen Azteklerin, barut, çelik ve mikroplar karşısında kırılmaktan başka yolu yoktur. Cortes'in yalnızca Aztek başkenti Tenochtitlán'da 67 000 insanı öldürttüğü aktarılmaktadır;

50 000 kadarı ise "zaten açlıktan ya da hastalıktan ölmüş bulunuyordu." (Ferro 2002: 68)

Tenochtitlán'ın düşüşünü diğer Aztek kentleri izler. Conquistadore'nin bu işten kazancı, görkemlidir: tüm yağmanın ellide biri. Bu ise, günümüzde 10 milyon Amerikan doları bir servet ile 3000 kişisel köleye denk düşmektedir. Derhâl altın madenlerinde çalışmaya koşulacak ve kısa sürede tümü birden ölecek olan 3000 köle...

Kıyım öylesine ürkütücü boyutlardadır ki, örneğin

Meksika'da, yaylalardaki yerli nüfusu 1519'da yirmi milyon kadarken, 1650'de ancak iki milyon kişi kaldığı kaydedilmektedir (Ferro 2002: 313).

Avrupalılar, durmak, yetinmek nedir bilmiyorlardı. Güneyde, Maya ülkesinin de berisinde "Altın Diyarı"ne ilişkin söylenceler kulaktan kulağa yayılıyor, hayal gücünü kamçılıyor, iştahları kabartıyordu. Aradaki balta girmemiş ormanlar, aşılmaz nehirler, bataklıklar da durduramadı Beyaz Adam'ı.

Pascual de Andagoya, yerlilerin Pirú adlı bir nehrin üzerindeki "altın bölgesi" Virú hakkında anlattıklarından büyülenmişti. Ne ki hastalığı, Kolombiya ile Ekvator arasındaki San Juan nehrini geçmesine izin vermedi. Ancak Panama'ya döndüğünde altına boğulmuş diyar, Virú üzerine anlattıkları, Pizarro'yu harekete geçirmeye yetecekti. Rahip **Hernando de Luque** ve asker **Diego de Almagro** ile buldukları ganimetleri paylaşma konusunda bir ortaklık anlaşması yapıp yola koyuldu.

Pizarro ve şürekasının karşılaştığı Inka İmparatorluğu iki üvey kardeşin (Atahualpa ve Huascar) taht kavgalarıyla yıpranmış, gücünü, görkemini büyük ölçüde yitirmiş bir devlettir. Üstelik İspanyollar ülkeye varmadan çiçek ve diğer mikroplar ulaşmış, işe koyulmuşlardı bile...

Ama yine de gördükleri, dillerinin tutulmasına yeterliydi: "Hazinesi yağmalamaya başlayınca İspanyollar, bunların zenginliğine değil, aynı zamanda yapıtlarına da hayran kaldılar ve şaşkınlık çığlıkları atıldılar. O sırada hapiste olan Huascar, salıverilmesi için Pizarro'yla ilişki kurmanın yollarını aramaya başlamıştı. Atahualpa bunu öğrendi ve cezaevinde kardeşinin öldürülmesi için gizlice emir verdi. Ama Huascar, ölmeden önce, İmparatorluğun gerçek hazinesini Atahualpa'nın değil, yalnız kendisinin bildiğini söyleyerek farkında olmadan istilacıların kafasına zehirli bir ok sapladı. İşte böylece 'Inkaların Hazinesi'yle ilgili efsane doğdu. Bu efsane, daha birkaç kuşağın düşlerini besleyecek, birçok serüvenci kfilesini ölüme sürükleyecek ama bulunamayacaktı.

Bu arada Atahualpa'nın kurtarılması için istenmiş olan bedel ödenmişti: bu bedel, sadece altın olarak 180 000 000 yeni frangın üzerinde bir değer taşıyordu." (Luraghi 1994: 81)

Bir oda dolusu altın ve gümüş olduğu söylenen fidyeyi aldıktan sonra Pizarro'nun Atahualpa'yı da öldürttüğünü belirtmeye bilmem gerek var mı?

Peru'da Pizarro daha ilk günlerde, Avrupa'nın elli yıllık üretimine eşdeğer miktarda altın ve gümüş ele geçirmişti. (Ferro 2002: 72) Ama fethi, Inka İmparatorluğu için tam bir facia anlamına geldi. *El Dorado*'nun peşindeki Pizarro'nun katilleri acımasızdılar: bütün bir yerli ailesini "vahşi hayvanlar gibi sundurmaya asarak bunlarla köpeklerini besleyen Rogue Martín isimli Portekizli"[6] gibi... Inka halkları, kılıçların önünde kırıldı. Tarlaları yağmalandı, lama, alpaka sürüleri katledilince açlığa mahkûm kaldılar. Ve sonunda yerliler,

"Halklarının her gün İspanyolların insanlık dışı ve zalimce muameleleriyle, atların ayakları altında

çiğnenerek, kılıçlarla doğranarak, köpeklerle yedirilerek veya parçalatılarak katledilişini, bir çoğunun akla gelmedik her türden işkenceye maruz bırakılarak diri diri mezara gömülüşünü gördükleri için... artık daha fazla mücadele etmeden, kendilerini onlara dilediklerini yapabilecek düşmanlarının ellerine bırakarak mutsuz yazgılarına teslim olmaya karar verdiler." (Stannard, 2005: 134)

Oysa bunlar, daha iyi günlerdi... 1527'de Rio de la Plata (Gümüş Nehri) üzerinden Paraguay içlerine sokulan Cabot, yerlilerden gümüşün (bugün Bolıvyı sınırları içerisinde bulunan) Potosi'den getirildiğini öğrenince "madenler insanları yemeye başlayacaktı"... Potosi'deki gümüş madenleri 1545'de "keşfedildi"; 1591'de de işletmeye açıldı.

4000 metre yüksekliğinde bir "gümüş dağı"ydı Potosi... 4000 m.'nin üzerindeki bu buz çölünde, yerliler, oksijen ve yiyecek kıtlığı koşullarında zorla çalışmaya koşuldu... Resmî kayıtlara göre 1556-1783 arasında ocaklardan 45 000 ton gümüş çıkarılmıştı.

Kimler mi çıkarmıştı bu gümüşü? Tabii ki ocaklarda, angarya usulüyle çalıştırılan yerliler:

"Yayla yerlileri dahi, Potosi cerro'sunda organizmalarının uyarlanmış olduğu optimum yükseltilerin üzerinde yaşamaya zorlanıyordu. Soğuk, besin yokluğu, ısı kontrastları, Aşınmış basamaklarıyla merdivenlerin tepesinde, kaygan toprak üzerinde, sırtları maden külçe yükü, iki büküm kadın ve erkekler, oksijeni kıt, karbon gazı zengin, sıcak ve nemli havada, bedenleri ter içinde, birden sıfırın altındaki ısılarla temasa geçiyorlardı. XVI. yüzyılın sonunda kaç kişi madenlerde çalışmıştır? Bunu bilmiyoruz. Ama toplam olarak milyonlarca insan, orada öldü." (Chaunu 1969: 315)

Madenlerde, yerin onlarca, yüzlerce metre altında, günde 10-12 saat çalıştırılıyorlardı. Pek az yerli 6 aydan uzun bir süre hayatta kalabildi. Ama daha da öldürücüsü vardı. Madendeki gümüş, çıplak ayakla üzerlerinde tepinen yerliler tarafından cıvayla karıştırılarak bir alaşım elde ediliyordu ve yerliler, yerin altında cıva solumaktaydılar... Cıva işçileri arasında iki-üç haftadan uzun yaşayan olmadı (Chaunu 1969:

308)... Huancavelica'daki cıva yataklarının yolunu bulmak çok kolaydır, kaydını düşer tarihçiler. Çünkü madenin onlarca millik çevresi, insan kemiği kalıntılarından bembeyaz olmuştur. (akt. Akal 1997: 93)

Kuşkusuz yerliler, kaderlerine uysalca razı olmadılar. İlk yerli ayaklanması, madenin bulunduğu 1545'de patlak verecek, ama kanlı bir şekilde bastırılması gecikmeyecektir. Ayaklanmanın sonunda bilanço yerlilerden 50 ölü; İspanyollardan 5'i ölümcül 20 yaralıdır. "Potosi kendisi tümüyle bir korku ülkesi olan Peru'nun kanlı bir bölgesidir," diyor Chaunu (1969: 311)

İspanyol efendiler, tükenmeyecek bir köle kaynağına sahip olduklarını sanmaktaydı. Oysa çok hızla tükendiler... Örneğin tüm Meksika'da Avrupalıların ayak bastığında 25 milyon olarak hesaplanan nüfus, 75 yıl sonra, 1595'te 1 300 000'e düşmüştü. Tüm Latin Amerika için Avrupalıların neden olduğu yerli nüfus kaybı, 70-80 yıl içerisinde yüzde 90-95 olarak hesaplanmaktadır...

Yerli işgücü yitimi, Afrika'dan kaçırılarak getirilen siyahilerle telafi edildi... 1608'de İspanya Krallığı, yılda 1500-2000 Afrikalı'nın kıtaya gönderilmesine izin vermişti. Sömürge çağı boyunca yaklaşık 30 000 kadar Afrikalı kölenin Potosi'ye götürüldüğü tahmin edilmektedir. Afrikalı köleler *acémilas humanas* (insan katırlar) olarak tanımlanıyor ve ölen her dört katır, yirmi siyahî köleyle karşılanıyordu[7] ...

İspanyol maden işletmecilerin yerlileri çalıştırmak için devreye soktuğu bir başka "Şeytan icadı" da o güne dek yerliler arasında yalnızca ayinsel amaçlarla kullanılan koka idi. Koka, yeraltı koşullarına, oksijen darlığına, besin yetersizliğine karşı direnci yükseltiyor ve yapay bir iyimserlik ve gayretkeşlik veriyordu kullanıcılarına. Bir kez bağımlılık yarattıktan sonraysa, dönüşü yoktu. Öyle ki, maden sahipleri onu bir ödeme aracı olarak kullanmakta gecikmeyeceklerdi! Evet, maden sahipleri, daha çok çalışmalarını sağlayan (ve tiksinti verici bir uyanıklıkla yine

kendilerine ürettirdikleri) ölümle ödüyordular yerin altındaki "insan-katırlar"ın ücretini.

Katolik Kilise'nin 1569'da bitkiyi şeytan işi ilan edip koka tarlalarının tasfiyesini emretmesine karşın, "Yeni Dünya'da Hristiyanlığı yaymakla övünen" İspanya kralı Felipe II, (genellikle madenlerde) verimi arttırmak için kokayı "yerli halklar için yararlı" ilan etti ve kiliseden yasağı kaldırıp, kokaya yüzde on vergi uygulanmasını istedi.

Potosi'nin nüfusu XVI. yüzyıl ortalarında Avrupa kentleriyle karşılaştırılabilecek kadar kalabalıktı. Ve kentte -daha doğrusu ocaklarda- yıllık olarak tüketilen kokanın değeri, zamanın 450 kg. altınına denkti. Carter ve Mamani'nin incelemesi, bir madencinin haftada 380 g. kadar koka tükettiğini gösteriyor. Başka kaynaklar, ortalama bir madencinin tükettiği kokanın maliyetinin ücretinin yüzde 12'sine eşit olduğunu söylüyor.

Madenciler, bunun yanı sıra madene girmeden önce güvenlik ve başarıyı güvence altına almak için tanrı Tio'ya koka sunuyorlardı.

Bir yerli maden işçisinin sözleri yaşanan trajediyi net bir biçimde vermektedir: "Bir koka yaprağı daha ve Tio'nun yardımıyla işim az sonra bitecek. Ne mutlu ki koka var, yoksa ASLA hayatta kalamazdım. Ama bana hergün biraz daha pahalıya mal oluyor." (Hurtado ve Sdenka, tarihsiz: 33-34)

Ve vicdanları rahatır; bütün gününü hayır işleriyle geçirmiş bir taşra zengininin karısı kadar rahat. Çünkü rahipleri ve tarihçileri, o vicdanı temizleme işini onların adına yapmaktadır:

"(...) Hiçbir kral, hiçbir ulus bizim yaptığımız gibi bunca kısa sürede bunca yeri boyunduruk altına alamamıştır; ne de bizim insanlarımızın silahla, gemiyle, Incil'in rehberliğiyle ve putperestlerin Hristiyanlaştırmalarıyla yaptıkları ve hak ettikleri şeyleri yapmış ya da hak etmiştir. İşte tam da bu nedenle İspanyollar övülmeye layıktır. Onlara bu beceri ve gücü veren Tanrıya şükürler olsun. Ne yüce zafer ve onurdur ki, krallarımız ve İspanyollar Kızılderililere tek bir Tanrıyı, tek bir inancı ve tek bir vaftizi kabul ettirmişlerdir, yaşayanların putperestliği, insan kurbanını, insan eti yemeyi, sapık ilişkileri ve Tanrımızın nefret edip

cezalandırdığı daha pek çok büyük ve korkunç günahı çıkartmışlardır. Aynı şekilde, bütün bu şehvetli erkeklerin eski bir alışkanlığı ve zevki olan çokeşlilik de ortadan kaldırılmıştır. Onlara alfabeyi öğrettik, ki bunsuz insanların hayvanlardan farkı kalmaz. İnsan için vazgeçilmez olan demiri kullanmasını öğrettik. Bütün bunlar -ve hatta bunların her biri- onlardan aldığımız tüylerden, incilerden, altından daha değerlidir; zaten onlar da bu metalleri para yerine kullanmıyorlardı - oysa bunların gerçek kullanımı ve bunlardan en iyi şekilde yararlanmanın yolu paraya çevirmeleridir-. Bu, Kızılderililerin ellerinden hiçbir şeyi almayıp yalnızca madenlerden, ırmaklardan ve mezarlardan çıkardıklarıyla yetinmek yeğlenseydi dahi, böyledir. Kızılderililerin denizden ve topraktan çıkardıkları altmış milyon pezonun üzerinde değere sahip altın ve gümüş, inciler ve zümrütler, yerlilerin ellerinde bulunmuş olan altın ve gümüşten çok daha fazladır. Bütün bu sayılanlarda kötü bir yan varsa, o da onları madenlerde, inci avcılığında ve taşımalarında fazlaca çalıştırmış olmamızdır." (Lopez de Gomara, *Historia general de las Indias*) (akt. Ferro 2002: 64)

Evet, Latin Amerika yerli halklarının ya da bir yanları ne de olsa onlara dayanan mestizo'ların nafile yere kan beynine sıçramaz, "altın" ya da "gümüş" lafını duyduklarında. Altın, onların son damlasına kadar çekilerek Avrupalı efendilerin kasalarını dolduran, ve nihayetinde kapitalizmi inşa etmede kullanılan kanları, canları, solukları olmuştur çünkü...

NOTLAR

- [1] 4 Haziran 2009 tarihinde İstanbul Belgesel Sinemacılar Derneği tarafından düzenlenen toplantıda yapılan konuşma metni.
- [2] Chilam Balam, Maya Kehanet Kitabı
- [3] Amigraña vd. (1997: 17).
- [4] Howard Zinn (1992: 58), Christoph Columbus'un seyrif defterinin ilk iki haftalık anılarında, bir sözcüğün tam yetmiş beş kez geçtiğini saptar. Bu sözcük, "altın"dır...
- [5] İşte İspanyollar'ın Aztek yurdunda altınla karşılaşmasını anlatan bir Nahuatl tanıklığı: "Bir maymun gibi altını ellerine alıp dokundular; kalpleri sanki aydınlanmış, yenilenmişti. Hakikat şu ki, altını şehvetle arzuluyorlardı. Bedenleri hırstan şişiyordu, açlıkları tahripkardı, domuzlar gibi açtılar altına... İspanyollar küçük hayvanlar gibi sırtıp mest bir şekilde birbirlerinin omuzlarını tıptısladılar." (Nies, 1996: 100-101.)
- [6] Stannard, (2005:153).
- [7] <http://en.wikipedia.org/wiki/Potosi> %C3%AD.

[metinaktaş]

Yakupyan Apartmanı Romanı Çürüyen Bir Toplumu Anlatan Bir Roman

Dünyayı tanıdığımız kadar yakın komşularımızı, birlikte aynı kara parçasını paylaştığımız ülkelerin halklarını tanıyor muyuz acaba? Bu soruyu ülkemizde her insan kendine sormalı? Almanya'yı Fransa'yı, İngiltere'yi, Amerika'yı tanıdığımız kadar Irak'ı, Suriye'yi, Mısır'ı, Suudi Arabistan'ı İran'ı, Afganistan'ı, Pakistanı tanıyor muyuz? Sanırım halkımızın büyük bir çoğunluğun bu soruya verdiği yanıt hayır olur. Biz yakın komşularımızı tanımıyoruz, bizim gibi onlarda bizi tanımıyor. Onların yaşam tarzları hakkında yeterli bilgiye sahip değiliz, onlarda bizim yaşam tarzımız hakkında yeterli bilgiye sahip değil. Aramızda bir sınır taşı olduğu halde Amerikan halkından daha biri birimize uzağız. Bunun nedeni komşu ülkelerde ki halkını şeriat rejimleriyle yöneten iktidarlar ve ülkemizdeki Kemalist siyasal iktidarlardır; komşularımızda ki halkını şeriat rejimleriyle yöneten iktidarlar, ülkemizdeki Kemalist siyasal iktidarlar yakın komşularımızda yaşayan halkları yok saydılar bu ülkelerde yaşayan halkların biri birilerini tanımamaları için gerekli olan bütün siyasal, kültürel, yaşamsal kanalları kapattılar. Komşu ülkelerde yaşayan halkları biri birine düşman yapmakla kendi iktidarlarını korudular ama komşu halkların birbiriyle entegrasyonunu engelleyerek tarihi bir vebalin altına girdiler. Bu ülkelerde, yaşayan halkların farklı kültürlerde, inançlarda, düşüncelerde halklarla bir

araya gelerek birbirlerini tanımalarını engellediler. Ülkemizdeki egemen güçler böyle yapmakla ülkemizi şeriat rejimleriyle yönetilen komşu ülkelerin rejim ithalinden koruyacağını düşündüler. Komşu ülkelerdeki egemen sınıflarsa egemenliklerini devam ettirmek için ülkelerini dünyaya kapatarak yaşamlarını sürdürmeye çalıştılar; yalnızca ülkeleri dış dünyaya kapatmakla yetinmediler milliyetçi, ırkçı bir niteliğe büründürülmüş ideolojilerle ülkelerinde yaşayan halkları zehirlediler. Başka ülkelere yada ülkelerinde yaşayan farklı etnik, dini, kültürel, ulusal farklılıklara tahammül etmeyen, bir arada yaşama olgunluğuna sahip olmayan bağnaz, hoşgöründen yoksun bir insan yetiştirdiler. Global ekonominin yeryüzünde ki bütün sınırları yıktığı günümüz dünyasında farklı ırklardan, inançlardan, kültürlerden, uluslardan insanlarla bir araya gelen bu ülkelerin insanları farklılıkları kabul etmede farklılıklarla bir arada yaşamada sıkıntı yaratmaya başladılar; böylece hem kendileri hem birlikte yaşadıkları diğer farklı ırklardan,

inançlardan, kültürlerden, uluslardan, düşüncelerden insanlar acı çekmeye başladı. Ülkemizde kapitalist iktidarların adaletsiz sömürüye dayanan anti demokratik baskılarından bıkmış, küresel dünyanın sorunlarıyla yüzleşmeye başlamış halkları bir arayış içerisinde. Kapitalist iktidarlardan kurtulmak için ne yapılabileceği araştırılıyor, kapitalist iktidarlar sorgulanıyor. Geçmişte halkların elinde kapitalist iktidarlara karşı sosyalist iktidar projesi vardı. Sosyalist devletlerin yıkılmasıyla birlikte kapitalist iktidarlar alternatifsiz kaldı. Ama kapitalist iktidarların adaletsiz sömürü düzeninden hoşnut olmayan halklar arayışlarını sürdürdü. İşte tamda sosyalizmin ağır bir yenilgi aldığı dönemde halkı yanıltmak için tekrar kapitalistler tarafından ülkemizde, bölgemizde kapitalist iktidarlara karşı alternatif olarak şeriat rejimi projesi üretildi. Aslında bu proje kapitalist bir projeydi ama kapitalist iktidarlara karşı alternatif arayan haklar bir umutla bu projeye sarıldı; bu gün ülkemizde çok büyük bir insan kitlesi şeriat rejimi özlemi, arayışı

içerisindedir. Bu insanlar kapitalizme karşı alternatif şeriat rejimi olduğunu savunmakta ülkemizde şeriat rejiminin kurulması için çalışmaktadırlar. Ülkemizde yaşayan halk ülkemizin ve batı toplumların sorunlarıyla yüzleşmiştir. Kısım hem ülkemizi hem batı toplumlarını tanımaktadır. Ama şeriat rejimleriyle yönetilen komşularımızda yaşayan halkların yaşamlarına, sorunlarına yabancıdır, bu ülkelerde yaşayan halkların yaşamı ülkemizin halkı için bir muamma, sır. Böyle olduğu için halkımızın önemli bir kesimi bu ülkelerde yaşayan halkların yaşam tarzlarına özenmeye ülkemizin ve batı toplumların sorunlarına çare olarak bu ülkelerdeki halkların yaşam tarzını iktidarlarını görmeye savunmaya başladı. Peki, bu doğrumu? Gerçekten komşu ülkelerde yaşayan halkların yaşam tarzları, siyasal iktidarları, yasaları, kültürleri kapitalist iktidarlara alternatifimi? Hepimizin oturup bu soruyu kendimize sormanın vakti geldi de geçiyor da. Bu soruya yanıt vermemiz için komşu ülkelerde yaşayan halkların yaşam tarzlarını, kültürlerini bilmemiz gereklidir. Bu ülkelerde yaşayan halkların yaşam tarzlarını, kültürlerini öğrenmenin en önemli araçlarından biride edebiyat ve sanattır. Ne yazık ki biz komşu ülkelerde yaşayan halkların edebiyat ve sanatı hakkında yeterli bilgiye sahip değiliz. Siyasal iktidarlar halkımızın bu ülkelerde yaşayan halkların kültürüyle tanışmaması için bütün kanalları kapattılar. İyimi yaptılar? Kesinlikle hayır?

Eğer halkımız komşu halkların yaşam tarzları kültürleri hakkında yeterli bilgiye sahip olsaydı bu gün karşılaştığımız sorunlarla karşılaşmaz kapitalist iktidarların sorunlarına çözüm olarak bu halkların yaşam tarzları önerilmezdi. Son yıllarda yavaşta olsa komşu ülkelerdeki halkların kültürleriyle tanışmaya başlıyoruz. Bu iyi bir gelişme. Biri birimizi anlamamız için biri birimizi tanımak zorundayız. Başkada bir seçeneğimiz yok. Size bu yazıda Mısır toplumunun yaşam tarzını objektif bir şekilde anlatan bir romandan söz edeceğim. Mısır toplumunun yaşamını cesaretle sorgulayan yazarlardan biri olan Ala El Asvani'nin Yakupyan Apartmanı romanı Mısır toplumuna tutulmuş bir ayna. Roman 2002 yılında yayınlandığında Mısır'da ve diğer Arap devletlerin de büyük tartışmalar yarattı. Kendi toplumsal gerçekliğiyle yüzleşmeyi hazmetmeyen Mısır ve Arap toplumu, siyasal iktidarlara Yakupyan Apartmanı romanına büyük tepki gösterdiler; roman yasaklandı, radikal dini çevreler, örgütler, tarikatlar romanın yazarı hakkında ölüm fetvaları verdi. Roman dünyada en çok yabancı diye çevrilen Arap romanı oldu. Roman filime çevrildi; film 2006 yılında en iyi yabancı Oscar filmi adayları arasına girdi. Peki, Yakupyan Apartmanı romanı Arap egemen sınıflarını neden bu kadar ürküttü? Ne anlatıyordu bu romanda Ala El Asvani? Katırları camcı dükkanına sokan neydi? Yakupyan Apartmanı romanı 1950-1960 yıllarında Kahire'de bir apartmanda yaşayan insanların yaşamını anlatır. Arap Milliyetçiliğinin yerini Arap milliyetçiliğiyle iç içe geçmiş yeni bir milliyetçi ideolojiye dönüştürülmüş siyasal İslam anlayışının Mısır'da güçlenmeye başladığı bu yıllarda her sınıftan, çeşitten insanın yaşadığı Yakupyan Apartmanındaki insanların yaşamlarını anlatırken Mısır toplumunun, daha ötesi

Arap toplumunun yaşamını anlatır bize yazar. Bir zamanları Kahire'nin en görkemli yapılarından biri olan Yakupyan Apartmanı Mısır toplumunun yaşadığı değişim ve gelişimle birlikte görkemini yitiren farklı, inançlardan, kültürlerden, yaşam tarzlarından insanların sığındığı küçük bir adacıktır Kahire'nin ortasında. Mısır toplumunda yaşanan değişimin simgesidir Yakupyan

Apartmanı. Yazar Yakupyan Apartmanında yaşayan farklı sınıflardan, karakterlerden, inançlardan, yaşamlardan insanların yaşamlarını yalın gerçekçi bir dille anlatır bize. Günahkârlarıyla, masumlarıyla, teröristleriyle, hırsızlarıyla, kapitalistlerle, dindarıyla, dinsizleriyle, kadınıyla, erkeğiyle, homoseksüelleriyle Mısır toplumunun yaşamını anlatırken taraf tutmaz Mısır toplumunun yaşamını önümüze serer. Yakupyan Apartmanı bir damla su gibidir; damla diğer damlalarla birleşir çeşme olur, dereler birleşir çay olur çaylar birleşir nehir olur nehirler okyanuslarla birleşerek derya olur; böylece küçük bir apartmandan bütün bir Mısır toplumunun, Arap toplumunun yaşam tarzlarını önümüze serer roman. Bu yazıda size romanın kurgusunu anlatmayacağım ama romanın kurgusunun

sürükleyici olduğunu, sizi sıkmayacağını söyleyebilirim. Yazar Yakupyan Apartmanında yaşayan insanların yaşamlarını biri birleriyle ilişkilerini anlatırken bizi olayların içerisine çekip o insanların yaşamlarına ortak olmamızı sağlamayı başarmış. Komşu ülkelerdeki halkların, özellikle son yıllarda halkımıza bir cazibe merkezi, bir çekim gücü olarak gösterilen Arap halklarının yaşamları hakkında

bilgi edinmek isteyen insanların bu romanı okumalarını tavsiye ederim; nasıl bir toplum, nasıl bir yaşam, nasıl bir iktidar nasıl bir hayat istediğinizi öğrenmek istiyorsanız bu romanı okuyun. Bu romanı okuduğunuzda şeriat rejimleriyle yönetilen bu ülkelerde ki yaşam tarzı kapitalist iktidarlara, yaşam tarzına alternatif yaşam tarzı değil kapitalist iktidarın kapitalist hayat tarzının en ilkel vahşi hali olduğunu adları ne olursa olsun tıpa tıpa bize benzediğini göreceksiniz. Dini bir siyasal mesaj olarak kullanan zenginlerin toplumu yönetmek için yaptığı entrikaları okuyunca şok olacak yüksek ahlak perdesinin arkasında işlenen kirliliği göreceksiniz. Kapitalist iktidarla alternatif olarak gördüğümüz bu siyasal iktidarların yarattığı eşitsizliği, adaletsizliği görünce adları ne olursa olsun bu iktidar sahiplerinin kapitalist olduklarını göreceksiniz.

Yakupyan Apartmanı romanı içten içe çürüten bir toplumun öyküsüdür; insanların bir kısmı zevk sefa içerisinde yüzerken toplumun büyük bir kısmının açlıktan süründüğü, toplumun alt kesimleri için acımasızca uygulanan yasaların güç sahipleri için uygulanmadığı, kadın ticareti, eroin ticaretiyle iktidarın iç içe geçtiği, kadınların ağır baskılar altında ezildiği bir toplumun öyküsü. Bu romanı okuduğumda şunu gördüm ki adları ne olursa olsun siyasal iktidarı ellerinde tutan güçler biri birlerine benziyor. İbret almamız gerek şey bizde bu melen ati işleyen egemen sınıfların melen etlerine tanrı adını ortak etmeye kalkmaları, bütün bu çirkin melanetleri tanrı adına yaptıklarını söylemiş olmalarıdır. Artık uyanıp bu kötü hayat tarzının yaradılıştan var olan yani tanrısal olan bir hayat tarzı olmadığını öğrenmek zorundayız. Bize tanrısal olarak gösterilmeye çalışılan bu hayat tarzı tanrısal hayat tarzının inkârıdır. Eğer yeryüzündeki hayatı tanrının yarattığına inanıyorsanız milyonlarca ayrı türden oluşmuş hayata bakın; iyi bakın; bir canlının milyonlarca diğer canlının yaşam kaynaklarını zapt ettiği bir yasa görüyor musunuz doğal yasalar içerisinde? Yok değil mi? O halde bu günkü yaşam tarzı değil insanidir. Egemen sınıfların bu adaletsiz hayat tarzını bize tanrısal bir yasa olarak sunmaları tamamen bir aldatmacadır, yalandır. Enerjimizi bir kapitalist modele karşı bir başka kapitalist modeli hayata geçirmek için değil bütün insanların, insanlarla birlikte yaşayan bütün canlı türlerin yaşama olanağı bulduğu bir dünya bir hayat için harcayalım. Siz ülkemizin insanları siz uğruna mücadele ettiğiniz hayat tarzının nasıl bir hayat tarzı olduğunu öğrenmek istiyorsanız yakın komşularımızın hayat tarzına bakın. Yakupyan Apartmanı romanı bize bu hayat tarzını anlatan güzel romanlardan biri.

Şiir, Aşk, Kavga Deyince;

SÖYLEŞİ:

O KARŞIYAKA'DA 4. KAPIDA DİNLENİYOR

O lüm deyince haziran, haziran deyince hemen onun dizeleri gelir aklılara... Kim bilir kaçımızın sevdiği haziranda toprağa düşerken onun dizelerini mırıldandık acıyla. 'Haziranda ölmek zor' derken avuçladık toprağı hüznle. "Asmak neyi kurtarı?" "öldürmek neyi?" diye sorarken havada kuş seslerini aradık. Ve sonra dedik ki;

"bir oğlum olacak adı temmuz
öfkede benden fırtına
sevgide deniz
ne samanyollarının ulu kervanları susuzluğumun
ne kutupşafaklarında tanrılaşması ilkelliğimin
temmuz gibi sıcak ve bereketli
temmuz gibi uçsuz bucaksız"

İşte bunun için oğlumuzun adını Temmuz koyduk, şiirlerini şarkı yaptık, sloganlaştı her şiiri. Onun şiirlerini okuduktan sonra, kâğıda kaleme gitmedi ellerimiz bir daha. Haziran ayı geldiğinde güneşle kucaklaştığımızda büyük ozan, Hasan Hüseyin Korkmazgil'i anımsadık. Haziran da ölmeyi hiç ama hiç istemedik.

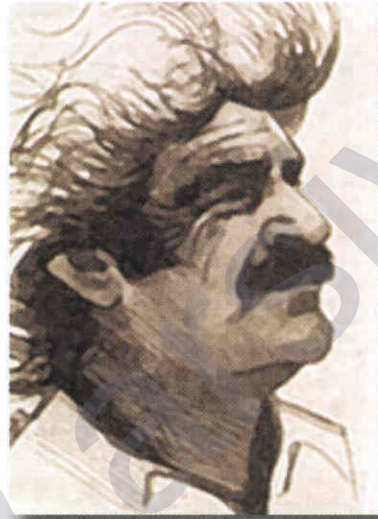
Kalemi kâğıda her dokunduğunda yangınlar çıkaran dizelerin sahibi Hasan Hüseyin Korkmazgil'i okurlarımızla buluşturmak istedik ESMER dergisinin bu sayısında. Onun isyanlarını, aşklarını, duygularını bir kez daha anımsatmak istedik okurlarımıza. Elbette ki koca bir yaşamı birkaç sayfayla sınırlayamazdık. Ama bizde kendi penceremizden tarihe not düşmek istedik sadece...

Hemen hemen her ülkenin edebiyatına Hasan Hüseyin gibi şairler, yazarlar damgasını vurmuş, arkalarında ölümsüz eserler bırakıp gitmişlerdir aramızdan. İşte bu yüzden Türkiye edebiyatında yeri kolay doldurulamayacak şairler arasındadır Hasan Hüseyin. Ülkelerinin toplumsal, siyasal yapılarında olagelen değişimleri, çelişkileri yansıtmaları bakımından her zaman çok önemli yerleri olmuştur bu ozanların. Sisteme daima muhalif olmuş,

muhalif yapılarından dolayı 142'den yargılanmış zindanlarla tanışmış ama yine de susmamışlardır. Şiirleriyle romanlarıyla sürekli içlerindeki isyanı paylaşmışlardır toplumla.

Her şiiri bir şamar gibi iniyordu suratına bezirganların o günlerde...

*Ya şamar patlamalı / Uşaklığa yatmış
suratımızda / Ya da şamar patlatmalıyız /
Bizi uşaklığa yatıranların / Namussuz suratlarına... 'Ağlasun Ay şafağından'*

Yola çıkanlara şöyle sesleniyordu 'Yolcu adlı düzyazısında'

Görüyorum ki, bir an önce varmak istiyorsun oraya. Gerginsin, kıpır kıpırsın, soluk soluğasın, yay gibisin ey yolcu! Coşkunluğun ne güzel, gerilimin ne güzel, öfken ne güzel! Sana selam, sana saygı, ey yolcu!

Fakat düşündün mü yolunun uzunluğunu? Neler var yolunun üstünde, düşündün mü? Koşar-adım aşabilecek misin şu dağı, geçebilecek misin bu hızla şu beli, tırmanabilecek misin bu solukla şu sırtı?

'Kızıl kuğu' adlı çalışmasında

Göz güzü görmez olmuş / Tek bir ışık bile yok / Yürek bir yaralı şahindir / Döner

*boşlukta
Belki bir şiir / Belki bir şiir kııntısı / Balar
kapımızı umutsuz karanlıkta / Yoklar
yüreğimizi
İğilir yaramıza / Dağıtır korkumuzu / Ve
karşı tepelerden / Gürül Gürül bir kalk
borusu...*

Cennet Bilek: Hasan Hüseyin'i; önce şiirlerinden, sonra fotoğrafından ve sesinden sevdiniz. Onun ilk mektubu elinize ulaştığında neler hissettiniz?

Azime Korkmazgil: Bundan, tam yarım yüzyıl öncesine dönmemi istediniz benden!

Yarım yüzyıl öncesi; Ozan Hasan Hüseyin'in ilk şiirinin gün ışığına çıktığı, bu demek benim bu isimde bir ozanın varlığını bulguladığım tarihtir!

1959'da Nevşehir Lisesi'nde Türkçe öğretmeniydim. O zaman Nevşehir, kıyıda köşede kalmış bir yerleşim yeri idi. Elbet, o gün için belki tek olan dağıtııcıdan, sanat ve düşün alanındaki yayınları edinme olanağım yoktu. O yüzden; güzel yazın'a baş koymuş gençlere de sayfalarını açan Dost, Yeditepe, Varlık, Seçilmiş Hikâyeler, Yeni Ufuklar... Gibi, dönemin kalburüstü dergilerine, doğrudan aboneydim...

Hiç unutmam; o yıllarda Ankara'da yayımlanmakta olan Dost Dergisinin 1959 Şubat sayısında karşışa; benim gözümde bugün bile son derece güzel bir aşk şiiri, 'Hasan Hüseyin'imzasiyla ve 'Ağustos Şiiri' başlığıyla çıktı!

Güzel yazın alanında Hasan Hüseyin adını, ilk kez duyuyordum.

Hattâ takma bir isim sandım!

Yıllar sonra öğrendiğime göre Ağustos Şiiri; o tarihte 32 yaşında olan Ozanın, yayımlanmış ilk yapıtıdır! İlkir ama, sonrası yağmur gibi geldi; dergilerde Hasan Hüseyin adını, o günden başlayarak, artık çokça görüyorduk.

O ilk rastlantıdan sonra; dört yıl boyunca; erişebildiğim yayın organlarında, ozanın şiirlerini izledim. Türkçe'nin, yetkin örnekleri olan ve çok önemli bir bütünlük ve tutarlılık içinde gelişen bu ürünler; benim, yoluna baş koyduğum bir dünya

görüşünün anlatımıydı. Ve örneğin, onun hiç görmediği beni de, ölümüne-savunan şiirlerdi! Onları nerde buldumsa tanıyor, okuyor, beğeniyor benimsiyor, başkalarına da okutuyordum. Ta ki, 3 Haziran 1963'te; Türk ve Dünya yazını, Nazım Hikmet'i ansızın yitirince; bir şiir okuru olarak ben, 'sorumluluk' duygusuyla da devinmiş olabiliyim. Benim kendisini uzaktan uzağa, ama adının da üzerine titreyerek izlediğim; Nazım'dan çeyrek yüzyıl sonra doğmuş, belki Nazım'ın ve O'nun gibilerin şiirlerini de özümseyerek yapılmış bu genç ozanın 'yanında' yer alışı, açıklaması zor da olsa, anlaşılabilir bir davranıştır.

"İlk mektubu" o bana değil, ben ona yazdım; çünkü, "görünür yerde" olan O'ydu. Bana hemen yanıt verdi ve kendi yanına çekti, aldı. Bu anlamda, o gün "his"settiklerimin hiç önemi yok; dediğim gibi, onunla dünya görüşlerimiz örtüşmüştü. Karşılaşmamız ve yaşamlarımızı birleştirmemiz, çok sonradır; nasıl bir 'fiziği' olabileceğini merak bile etmedim. Ama, şiirleriyle yaşamının; tek bir düşün adamı, mizahçı yazar ve ozan kişiliğinde birleştiğine tanık olmak, beni ömrümce mutlu etmiştir...

Sözün kısası; ben Hasan Hüseyin'in önce şiirini sevdim. Sonra da, şiirinden ayrımsız kişiliğini...

Cennet Bilek: Siz, cesur bir kadınsınız; sizi, cesaretiniz mi bir araya getirdi?

Azime Korkmazgil: Ben öncelikle; kendisine saygısı olan bir kadın, bir anne ve bir öğretmenim. Bu sözcükten, 'yürekli' olmayı anlayacaksak; aslında tüm kadınlar böyle olmak zorundadır derim.

Başka türlü, 'kadın' olunmaz.

Cennet Bilek: Duygusal konularda sizin kadar cesur muydu?

Azime Korkmazgil: Hasan Hüseyin; şiirlerine yansıdığı gibi, derinlemesine duyguludur. Nehir şiirlerinden yola çıkarak, aynı zamanda bir destan ozanı diyebiliriz ona. O şiirlerde işlediği temaları irdeleyelim: 'Kızılmak'ta, güçlü bir antiemperyalist duruş sergilenir. Bu anlamda şiir, bağımsızlık duygusunun gelişiminin destanıdır. 'Ağlasun Ayşafağı'nda ozan; Anadolu

HASAN HÜSEYİN KORKMAZGİL!

halkın, dolayısıyla Ortadoğu'nun tarihteki ve günümüzdeki 'yerini' destanlaştırmıştır. "Şiirin serüveni"ni işlediği 'Kızılkuğu' daysa; ozanın duyguları, düşünceleri, izlenimlerinin geçirdiği evreler, yine derin bir yolda, destansı anlatımlarla çağıda-yarak akar...Onun ilk şiirlerinden başla-yarak, son söylediklerine değin; hangi ver-imine bakarsak bakalım; işlenen tüm temaların, hep aynı damardan beslendiğini görürüz. Bu aslında, bir kavga şiiridir. Ozan, kendi çelişkileriyle de, çevresel tüm çürük yapılarla da kavgalıdır. Ozanın temeldeki bu kavgası, birey ve toplum olarak, insanın kurtuluşu uğrındır. Bu temeli, -hemen her şiirinde, giderek her yazısında diyebiliriz- olağanüstü duyarlı bir anlatımla verir. Böyle bakarsak; ve duy-gusalılığı, tarihsel mantığın karşıtı gibi algılasak; onun bir aydın olarak hak-lılığında ve bu hakkın savunul-masında, duygusalığa yer yoktur...

Cennet Bilek: "...Seni anlayarak seviyorum Azime!" Size bir mektubun-da böyle sesleniyor. Gerçekten hep anladı mı sizi?

Azime Korkmazgil: Bana bu soruyu soran da bir kadın olduğuna göre; önce bir-likte gülelim! Kadınla erkeğin en önemli ayrımı buradadır: Kadın; eşine, çocuğuna, yakın uzak çevresine hep 'verir'. Erkek, sevgiyi belki tadar; ama, kadın'ı anlaması için, erkek kimliğinden sıyrılmaya gerekir! Erkek, her şeyden önce bencidir ve ben-cildir; bu kavramlara en fazla karşı çıkıyor olsa da, böyledir. Yoksa evrensel egemen-liğin bir parçası olmanın ne anlamı kalır ki!

Bunu bilen, iki oğul büyüttmüş bir anne olarak; Hasan Hüseyin'e 'karşı', onun doğasına zıt hiçbir konuda savaşım vermiş değilim. Buna kalkışsaydım, baştan yitirirdim!

Cennet Bilek: "Seni kendi sözlerinle, bir de yolladığın resminden tanıyorum.." diyor Hasan Hüseyin. Şimdiki insanlara bakınca, ne düşünüyorsunuz?

Azime Korkmazgil: Hiçbir şey!

Aradan binlerce yıl geçmiş değil ki; şimdiki, geçmişteki, gelecekteki toplum, bu demek tek tek bireyler, öyle kolayca,

bir yandan bir yana dönüp, dönüşemez. Aramızda, her zaman, bizim gibiler de, bize ayrıklar da olacaktır. Ozan burada, seni senden tanıyorum.. demek istiyor. Yanılıyor elbet; bir insanı, bir ömür boyunca irdelese de, bitiremeyiz. Her birimiz bir başkasını çözmeye- çözümlmeye çabalarız. Kişinin bir türlü tükenmeyişi; aklından başlayarak her an değişiyor, geliyor, evrimleşiyor olmasındandır...

Cennet Bilek: "Gel, birlikte düşünelim!" Ozanın, şiir gibi bir çağrısı var. Birlikte düşünebildiniz mi?

Azime Korkmazgil: Aynı dil'de ve coğrafyada büyümüş iki insandık; aynı ide-olojide birleşmiştik. Birbirimize kadın ve erkek diye ayrı

pencerelerden bakmadığımız sürece; temeldeki yaşam algılamasında ve yürüyüş yönteminde hiç çatışmadık. Birlikte düşündük mü? Evet; binlerce yıldır, bizim gibi düşünüp devinenler kervanında adımlarımızı atabildikçe, ne kadar çoğaldığımızın bilincini hiç yitirmedik...

Cennet Bilek: Azime Hanım; ne zaman Korkmazgil'in yanına gitse, çocuklarını da mı götürürdünüz?

Azime Korkmazgil: Evet, elbette. Hasan Hüseyin Korkmazgil; beni, en baş-tan, oğlum ve kızımın birlikte, ayrılmaz bir üçlü olarak buldu tanıdı algıladı. Eğer ilk eşim, çocuklarımızdan 'kolayca', bu demek sorunsuz biçimde vazgeçmeseydi; ben ilk kurduğum yuvayı yıkarak, kendimi uçsuz bucaksız bir azap çukuruna atmayı göze alamazdım. Öğrenim yapmış, meslek edinmiş, ekonomik anlamda ayaklarının

üzerinde durmayı bilen hiçbir kadın; bir serüven için çocuklarını, hiç kimsenin eline bırakmaz.

Cennet Bilek: Temmuz doğduğunda neler hissettiniz? Ozan, ...öfkede benden fırtına/ sevgide deniz.. diyordu; gerçekten öyle midir?

Azime Korkmazgil: Hasan Hüseyin, Kızılırmak'ı yazmaya, 1964-65 Ankara'sında başladı. Temmuz, benim bedenimde büyürken; Ozan da, inanılmaz bir 'rekabet' duygusuyla, beyninde ve ellerinin altında Kızılırmak'ı büyüttü!

Türkiye İşçi Partisi, '65 Genel Seçimlerine hazırlanıyordu ve Hasan Hüseyin de, Ankara Milletvekili adayydı. O sonbaharı, kış ilkbaharı, diyebilirim ki yaz'ı da.. nasıl yaşadığımızı soran olsa, dönüp ardıma bakmaktan korkarım! Uşak Lisesi'nden Ankara Çamlıdere Ortaokulu'na atan-mıştım; çocuklarım kucağımda, tomruk kamyonlarında o uzun yolu her hafta gidip geliyordum. Yolculuklar, ağır seyreden bir gebelikte geçti. Çamlıdere'de sıkıntı yaşıyorduk; ama Ankara'daki evimiz de, seçim çalışmaları nedeniyle dolup

taşıyordu. Bir yandan da Ozan; gün gün değil, an an yeğînleşen bir yaratma sancısıyla; elinde olmadan nehirleşen şiirine çalışıyordu. Ayrıca; Ozan, üzerinde durulması gereken bir coşkuyla; Kızılırmak'ta düşlediği 'oğul' ile, kendini özdeşirdi! Gide gide ben de; evimizde, yaşantımızda oluşan bu havanın etkisinde kaldım; olağandışı yorgunlukla bu dönemi atlattımaya çalıştım. Sonunda; son anda ben de bebek de, sonuçları ağır olan bir ameliyatla kurtarıldık! O yüzden, doğum sonrası duyumsadıklarım pek kayda gelmez. Şu var ki; Hasan Hüseyin, oğlunu ve ortaya koyduğu Kızılırmak'ı çok sevdi. Temmuz'a gelince; o, insan Hasan Hüseyin'in hemen hemen tıpkısıdır. Elbet, Temmuz'un aldığı eğitim ile, yaşadığı çağ, Hasan Hüseyin'inkine benzemez.

Cennet Bilek: Büyük bir ozan. Hem de "solcu". O zamanlar; bu, korkutmadı mı sizi?

Azime Korkmazgil: Hayır, korkmadım. Türkiye'de solcu avına öteden beri başvu-

rulmuştur. "O zamanlar" dediğiniz dönemde de; hem 'Soğuk Savaş'ın içindeydik; genel bilisizlik nedeniyle, solcu-lara hangi gözle bakıldığı malûm. Bense; aslında bir aydınlanma savaşçısı olarak, gayet bilinçli bir insandım. Herhalde, kendim için korkmaktan çok; o güne dek, iktidar sahiplerince acılar çektilmiş olan Hasan Hüseyin'i sevmeyi, onunla dayanış-ma içinde yaşamayı, daha ahlâksal bul-muşumdur. Ha, bir noktada kaygılanmış olabilirim; o nokta şudur: Mahkeme; salt Hasan Hüseyin solcu olduğu için çocuk-larımdan beni ayırsaydı, o zaman her şey bitirdi. Ama benim, yasaları zorlayan hiçbir davranışım olmadı...

Cennet Bilek: Onu Türkiye çok sevi-yor...Şiirleri slogan olmuş ozanlarımız-dandır. "...acıyı bal eyledik" deyip giderken; yarım kaldığınızı hissettiniz mi?

Azime Korkmazgil: Hemen hemen ömrümce, onun şiirinin tükenmezliği içinde yaşadığımdan; benim için yarım kalmışlık söz konusu değil. O'nu, en verimli çağında yitirdik; ansızın oldu ve çok yazık oldu...

Cennet Bilek: O, Ankara'da yatıyor! Bu, nasıl bir duygu fırtınası yaratıyor Azime'nin ruhunda?

Azime Korkmazgil: Hasan Hüseyin'i yitirince; daha ilk gün, kendim, Ağlasun'a çekilmeye karar verdim. Doğal olarak O'nu, orada toprağa verecektik. Fakat; başta Remzi İnanc, Ankara'daki dostları, O'nun yeri Ankara'dır diye direttiler.

Yapılması gereken de buydu.

Onları kırmadık.

Her zaman karanlığa karşı çıktım, her zaman aydınlığa yana oldum. Böyle bir 'doğa' bende, sonsuz bir savaşım enerjisi biriktirmiştir. Gidiyor geliyorum; işim çok. Ozanın arşivini Ağlasun'a getirdim; yarım kalan çalışmalarını derleyip toparlamaya, yaşam öyküsünün 3. cildine son biçimi vermeye çalışıyorum. Hep çalışma halinde olduğumdan; zaman gibi 'yer' de, benim için pek önemli değil. O, Karşıyaka'da, 4. Kapı önünde, dinleniyor...

Bu sıcak söyleşi için **ESMER dergisi** okurları adına sonsuz teşekkürler Azime Hanım.

[cennetbilek]

Solcu Şair Unutulmak!

Unutulup dünyanın çöplüğüne fırlatılmak ne acıdır bir insan için. Ama bazı insanlarda vardır ki asla unutulmaz. Hiç uğramazlar dünya çöplüğünün yanına yöresine. İşte Hasan Hüseyin Korkmazgil'de unutulmayan büyük bir şair.

Dünyayla gerçek bir temas içinde olmak ona böylesine yaşamın içinden şiirler yazdırmış olabilir. İnsan kokan, yaşam kokan şiirlerini okuduğumda işte şair, işte şiir diyebiliyorum. Şiirlerinde hayata dair, insana dair öneriler görmek hoşuma gidiyor.

"Öpüşmek başka şeydir
yiğidim
Öpüşmeyi düşünmek başka
Sevişmek başka şeydir güzelim
Sevişmeyi düşünmek başka"

Gürün'de yeşeren, Ankara'da toprağa karışan bir yaşam. Yaşadığı toplumun düzenine baş kaldırmış, sürgün edilmiş, yargılanmış, zindanlara gönderilmiş kısacık bir yaşam... İnsanları kıskandıracak cinsten bir aşk! Ve şiirlere konu olan bir oğul, ve sayısız şiirler bıraktı ardında. Öylesine sahici ve yaşanmışlık kokuyor ki şiirleri insanın düşüncelerini ve değerlerini sarsabiliyor, kendini şiirin içinde hissettiriyor insana.

"Gitme sonbahar oluyorum,
sonrası hiç
Ağaçlar bükmesinler n'olursun
boyunlarını
Neden akşam oluyorum tren

kalkınca
Kırlangıçlar birden bire çekip
gidince"

Hem böyle seslenecek hem de çekip gideceksin. Ardında bıraktıklarını sonbahara çevirecek, ufacık bir pıhtıya yenik düşeceksin... Zaten hep ufacık şeyler değil midir bizi sevdiklerimizden ayıran, yaşamdan koparan. Ufacık bir kurşun, ufacık bir sancı, ufacık bir pıhtı...

"Dostum dostum güzel dostum
Bu ne beter çizgidir bu

Bu ne çıldırtan denge
Yaprak döker bir yanımız
Bir yanımız bahar bahçe"
Bu ne güzel bir sesleniş, bu ne güzel bir iç dünya değil mi? Ahmet Kaya'nın sesinde nasıldaki ete kemiğe büründü, geniş kitlelere ulaştı bu güzel dizeler. Belki şiir olarak kalsaydı bu kadar geniş kitlelere ulaşmazdı. Şiirlerin şarkı olarak bestelenmesini de işte bu yüzden savunuyorum.

Bazıları için itici gelebilir,
"solcu şair, solcu yazar."
Sözleri. Solcu şair sözü bir

insana ancak bu kadar yakışabilir ve o şairle bütünleşebilir. Şiir varsa elbette içinde ideolojide olacaktır. Ideoloji ve estetiğin mükemmel buluşması, yükselen toplumcu çılgınlık deyince hemen Hasan Hüseyin Korkmazgil gelir aklıma. Toplumcu gerçekçi şiir geleneğinin önde gelen şairlerinden olan Hasan Hüseyin çağının vicdanı olmayı bilmiş, kendini şiirlerinde ifade edebilmeyi gerçekleştirmiş bir ozandır.

Bazı şairler unutulup gitti. Hasan Hüseyin'in bulunduğu yer, hayata bakışı ve yaşadığı sürece ezilenlerden yana olması onu ölümsüz kılmıştır. Bu gün bu yazıyı yazıyor olmak bile bir şanstır benim için. Şiirleriyle

büyüdüğüm usta bir şair hakkında yazmak elbette kolay değil. O çok sevdiğim şiirinin sözleri gözümün önünden geçiyor ve hemen paylaşmak istiyorum.

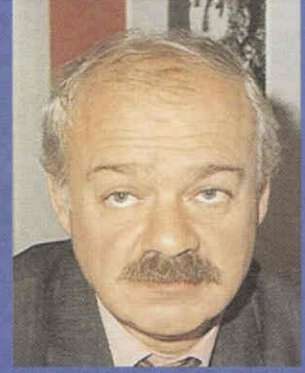
"bir oğlum olacak adı temmuz
öfkede benden fırtına
sevgide deniz
ne samanyollarının ulu kervanları
susuzluğumun
ne kutupşafaklarında tanrılaşması
ilkelliğimin
temmuz gibi sıcak ve bereketli
temmuz gibi uçsuz bucaksız

bir oğlum olacak adı temmuz
dilinde en güzel sesi
Türkçemin
kulağı en yiğit şarkılarla delik
korkak bir merakla değil yıldızlı
karanlığı
vivaldi'yi dinler gibi okuyup
anlayacak
ve belki de sütdişleri sürerken
balaban bir bursa şeftalisine
ay'dan kendi sesini dinleyecek
vahşi bir çiçek gibi açılmış
gözleriyle

ben ki yalınayak bastım kızgın
dişlerine açlığın
iri bir çizme gibi balkanlar'a
basarken faşizm
dağlarda silah atmayı sevdim
ben ki silah taşıdım gizli gizli
dünyanın bütün devrimlerine
boşuna dönmüyor bu rotatifler
boşuna bağırıyor bu kara
boşuna dinlemiyor bu korku
kapımızı
anamın aksütü gibi biliyorum ki
doyumsuz günlere doğacak
temmuz
doyumsuz günler görecektir
hani şu hep andıkça sızlatan
yüreğimizi
hani şu hep dalıp dalıp gittiğimiz
andıkça
beklediğimiz beklediğimiz beklediğimiz
ve tam görecektiken göçüp gittiğimiz
günler gibi günler
ama mutlaka..."

İnsan dili iyi bilince, toplumda yaşanan olaylara gözünü kulağını kapamayınca iyi şiirler çıkıyor. Hasan Hüseyin'in şiirlerini okurken hep bu düşünceler geçiyor aklımdan.

Haziranda Ölmek Zor

[hüseyinatabaş]

Işten çıktım / Sokaktayım / Elim yüzüm üstüm başım gazete Sokakta tank paleti / Sokakta düdük sesi / Sokakta tomson / Sokağa çıkmak yasak

Sokaktayım / Gece leylâk / Ve tomurcuk kokuyor / Yaralı bir şahin olmuş yüreğim Uy anam anam / Haziranda ölmek zor!

Havada tüy / Havada kuş / Havada kuş soluğu kokusu / Hava leylâk / Ve tomurcuk kokuyor Ne anlar acılardan /güzel haziran / Ne anlar güzel bahar! / Kopuk bir kol sokakta / Çırpınıp durur.

Çalışmışım on beş saat / Tükenmişim on beş saat / Acıkmışım yorulmuşum uykuya susamışım Ter döktüğüm gazetede / Anama sövmüş patron / Sıkışmış dişlerimi / Islıkla söylemişim umutlarımı / Susarak söylemişim / Sıcak bir ev özlemişim / Sıcak bir yemek / Ve sıcak bir yatakta unutturan öpücükler.

Çıkışmışım bir kavgadan. / Vurmuşum sokaklara / Sokakta tank paleti / Sokakta düdük sesi / Sarı Sarı yapraklarla birlikte sanki / Dallarda insan iskeletleri

Asacaklar aydemi'i / Asacaklar Gürcan'ı / Belki başkalarını / Pis bir ota değmiş gibi sızlıyor genzim / Dökülüyor etlerim / Sarı yapraklar gibi...

Asmak neyi kurtarır / Sarı Sarı yaprakları kuru dallara? / Yolunmuş yaprakları / Kırılmış dallarıyla / Ne anlatır bir ağaç / Hani rüzgâr / Hani kuş / Hani nerde rüzgârlı kuş sesleri?

Asılmak sorun değil / Asılmamak da değil / Kimin kimi astığı / Kimin kimi neden niçin astığı Budur işte asıl sorun! Sevdim gelin morunu / Sevdim şiiir morunu /

Moru sevdim tomurcukta / Moru sevdim memede / Ve öptüğüm dudakta / Ama sevmedim, hayır / İğrendim insanoğlunun Yağlı iptе sallanan morluğundan!

Neden böyle acılıyım / Neden böyle ağrılı / Neden niçin bu sokaklar böyle boş / Niçin neden bu evler böyle dolu? / Sokaklarla solur evler / Sokaklarla atar nabızı / Kentlerin / Sokaksız kent / Kentsiz ülke / Kahkahanın yanı başı gözyaşı.

İşten çıktım / Elim yüzüm üstüm başım gazete / Karanlıkta akan bir su / Gibi vurdum kendimi caddelere / Hava leylâk / Ve tomurcuk kokusu / Havada kör yoluna / Havada suçsuz günahsız Giltme korkusu / Ah desem / Eriyecek demirleri bu korkuluğun / Oh desem /Tutuşacak soluğum...

Asmak neyi kurtarır / Öldürmek neyi / Yaşatmaktır önemlisi / Güzel yaşatmak / Abecedenden geçirmek kıracın çekirgesini / Ekmeksiz yuvasız hekimsiz bırakmamak

Ah yavrum / Ah güzelim / Canım benim / Sevdiceğim bir tanem / Kısa sürdü bu yolculuk Neylersin ki sonu yok! / Gece leylâk / Ve tomurcuk kokuyor / Uy anam anam / Haziranda ölmek zor!

Nerdeyim ben / Nerdeyim ben / Nerdeyim? / Kimsiniz siz / Kimsiniz siz / Kimsiniz? Ne söyler bu radyolar / Gazeteler ne yazar / Kim ölmüş uzaklarda / Göçen kim dünyamızdan?

Asmak neyi kurtarır / Öldürmek neyi? / Yolunmuş yaprakları / Ve kırılmış dallarıyla bir ağaç Söyler hangi güzelliği?

Kökü burada / Yüreğimde / Yaprakları uzaklarda bir çınar / Isık çala çala göçtü bir çınar

Göçtü memet diye diye / Şafak vakti bir çınar / Silkeledi kuşlarını Güneşlerini: «Oğlum sana sesleniyorum işitiyor musun, Memet, Memet!»

Gece leylâk Ve tomurcuk kokuyor / Üstüm başım elim yüzüm gazete / Vurmuşum sokaklara Vurmuşum karanlığa / Uy anam anam / Haziranda ölmek zor!

Bu acılar / Bu ağrılar / Bu yürek / Neyi kimden esirgiliyor bu buz gibi sokaklar /Bu ağaçlar niçin böyle yapraksız / Bu geceler niçin böyle insansız / Bu insanlar niçin böyle yarinsız / Bu niçinler niçin böyle yanısız?

Kim bu korku / Kim bu umut / Ne adına / Kim için? «Uyarına gelirse tepemde bir de çınar» Demişti on yıl önce / Demek ki on yıl sonra / Demek ki sabah sabah / Demek ki «manda gönü» / Demek ki «şile bezi» / Demek ki «yeşil biber» / Bir de memet'in yüzü / Bir de güzel İstanbul / Bir de «saman sarısı» / Bir de özlem kırmızısı / Demek ki göçtü usta / Kaldı yürek sızısı Geride kalanlara

Nerdeyim ben / Nerdeyim? / Kimsiniz siz / Kimsiniz?

Yıllar var ki ter içinde / Taşım ben bu yükü / Bıraktım acının alkışlarına / 3 Haziran '63'ü Bir kırmızı gül dalı / Şimdi uzakta / Bir kırmızı gül dalı / Eğilmiş üzerine / Yatıyor oralarda Bir eski gömütlükte yatıyor usta / Bir kırmızı gül dalı / Eğilmiş üzerine / Okşar yanan alnını Bir kırmızı gül dalı nâzım ustanın

Gece leylâk Ve tomurcuk kokuyor / Bir basın işçisiyim / Elim yüzüm üstüm başım gazete Geçsem de gölgesinden tankların tomsonların / Şuramda bir çalığışu ötüyor / Uy anam anam Haziranda ölmek zor!

[temeldemirer]

Üçü Birden Gitti!

“İnsanları severim haksızlığa yumruk gibi sıkılan insanları.”[1]

Üçü birden gitti; ardı ardına... Üçü birden gitti; hepimize onur, vicdan, mücadele, ahlâk, ısrar ve kararlılığın ne demek olduğunu bir kez daha hatırlatarak... Honore de Balzac'ın, “Yoksulluğun hüküm sürdüğü yerde ne utanma kalır, ne suç, ne namus, ne de ruh,” diye betimlediği coğrafyamızdaki çürümenin orta yerinde Onlar; geleceğin yol gösterici muştularıydı... Karl Marx'ın, “Bir kutupta servet birikimi, diğer kutupta, yani kendi emeğinin ürününü sermaye şeklinde üreten sınıfın tarafında, sefaletin, yorgunluk ve bezginliğin, köleliğin, cahilliğin, zalimliğin, akli yozlaşmanın birikimi aynı anda olur”... Veya V. İ. Lenin'in, “Eğer bir toplumda, devrim ve toplumsal değişim için koşullar olgunlaşmışsa, ama bu toplumsal değişimi gerçekleştirecek bir güç yoksa, o toplum için için çürümeye başlar”... Ya da Paul Krugman'ın, “İçinde bulunduğumuz siyasi hava ekonomik eşitsizliklerin derinleşmesinde gerçekten de çok belirleyici mi? Evet, siyasi kutuplaşma ve partizan yaklaşımlar ekonomik eşitsizliği daha da derinleştiriyor...”[2] saptamalarının somutlandığı günümüz Türkiye'sinde (ve elbette yerküresinde) Onlar; “haksızlığa yumruk gibi sıkılı insanlar”dılar... Bunun yanı sıra “ne”yi, “nasıl” yapacağımızın da örnekleriydiler... Nihayet Onlar, Mayakovski'nin dizelerindekiydiler: “Siz/ ürkek çocukları/ hüznün,/ ve siz/ gökyüzünün/ mavi olduğunu unutanlar!/ Dinleyin artık/ Susun da!/ Belki de/ son/ aşkıdır/ bu/ gökyüzünün;/ Ki onulmaz yarası/ Kanar da kanar...”

AŞIK İHSANI

Karanlıkları aydınlatma ısrarının bir

diğer adı olan Aşık İhsani, Onlardan biriydi...

“Devrimci aşık geleneğinin ilk temsilcisi”ydi; 68 kuşağının “Militan Ozan”dıydı; “Türkleriyle binlere seslendi” O...

Onu “Korkuyorlar, korkacaklar, korksunlar/Geliyoruz, geleceğiz, yakındır” dizeleriyle başlayan türküsüyle hatırlıyorum... O 21 Nisan 2009 günü, 77 yaşında Diyarbakır'da toprağa verirken, hâlâ da belleğimde çınlıyor sözleri...

Üzerine yıldızların yağdığı bir isyan... Ya da İrfan Sarı'nın dizelerinde anlattığı: “yürüdü/ tarih olan taşlar arasında/ tarih yazmak için/ sonra/ yavaşça durdu/ gözyaşından buhar çıkarcasına/ son istasyonda durmuş/ kara bir tren gibi...”

Onu 1960'lı yıllardan anımsarsınız... Göğsüne kadar inen sakallıyla, havaya kaldırılmış saziyle, kısa boyuna karşın görkemli bir görüntüsü vardı. Sevgilisi, yâreni Güllüşah'laydı çoğunluk sahnelerde...

Hatırlamayan var mı? “Aşık İhsani'deki heyecan, insanı şaşırtacak kadar yüksekti. İşçilerden, emekçilerden, özgürlük ve demokrasiden, sosyalizmden söz edince yerinde duramaz, heyecanlandıkça heyecanlanırdı. İlerleyen yaşına rağmen sazını eline almazdan edemezdi...”[3] Yoksuldu, yoksullardan yanaydı... “1961 Anayasası'yla 1962 yılında Türkiye İşçi Partisi (TİP) kurulur ve siyasal yelpazede köktenci bir muhalefet odağı olarak sol uçta yerini alır. O pos bıyıklı, koca sakallı, gür sesli adam da devrimcileşir, esmeye başlayan devrimci rüzgârın seslerinden biri olur. TİP toplantılarında, öğrenci mitinglerinde her zaman sahnededir. ‘Sorumluyum ben çağımdan/ Düz ovardan dık dağımdan/ Sömürgeci toprağımdan/ sürene dek yazacağım...’ ya da ‘Aracının aldığı fark/ Gümbür gümbür işleyen çark/ Hırından çatlayan toprak/ Bizim bizim hepsi bizim...’ gibi dizeleriyle

kiteleri coştururdu...”[4]

Yaşar Kemal'in, “Aşık İhsani büyük bir şairdi. Bizim edebiyatçılarımız İhsani gibi şairlere halk şairleri diyorlar. Onlar halkın şairleriydi.... İhsani'ler ülkelerin her çağda mutluluklarıdır”; İlhan Başgöz'ün, “Aşık İhsani köy kültürünün soyut aşk şiiri temasından, kent kültürünün yazılı, eleştiri kültürüne geçişin en önemli ismidir. Aşık İhsani'nin şiiri ve hayat hikâyesi toplumun 1940'lardan beri geçirdiği, iyili kötü sosyal değişimin hikâyesidir ve öğreticidir,” diye betimlediği Onun dizelerine baktığımızda herhangi bir Anadolu saz şairiyle değil, kelimenin tam anlamıyla bir filozofla karşı karşıya olduğumuzu görürüz. Zaten hayatı da bir derviş gibi diyar diyar gezmek, envayı türlü işleri tutmak ve çalışmakla geçmiş. Bir de Karacaoğlan misali Aşık olmakla... Gönülünü her diyarda bir güzele kaptırmakla...

Filozoftu dedik ya! İşte kanıtı: “Git efendi hançerlenmiş yaramı/ Eşeleyip tazeleme bu sıra/ Köyüm yolsuz/ ben kanunsuz yaşamım/ Utan da şu asıra bak asıra...”

SEVİM ONURSAL

O; Türkiye sosyalist ve devrimci hareketinin ‘Sevim Abla’sıydı... 1971 başlarına kadar Türkiye İşçi Partisi (TİP) üyesi olan Sevim Onursal Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu (THKO) militanları Deniz Gezmiş, Sinan Cemgil ve arkadaşlarını İş Bankası, Ankara Emek şubesi kasasını kamulaştırmalarının ardından Kavaklıdere'deki evinde sakladığı gerekçesiyle, sıkıyönetim askeri mahkemesinde yargılanmış ve mahkûm edilmişti. Bir yayınevinde grafiker olarak çalışan Sevim Onursal, 1971 Ocak ayında Emek İş Bankası Şubesi soygununa adları karışan Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, İbrahim Seven, Necmettin Baca, İrfan Uçar ve Kor Koçalak'ı evinde saklamıştı. Bu durum eve tesadüfen gelen icra memuru, avukat

ve bir polisin rehin alınmasıyla ortaya çıktı. Onursal ve arkadaşları evden ayrılarak kayıplara karıştı. Olaydan sekiz gün sonra Onursal savcılığa giderek teslim oldu.

Tarih 17 Ocak 1971 Pazar. Saat 18.00. Ankara Adliyesi'nin koridorunda siyah uzun kürklü palto üzerine beyaz bir atkı atmış bir kadın, dönemin nöbetçi savcısı İrfan Atca'nın odasına girer, karşısına oturur ve bir sigara ister. Resmi binada sigara içilemeyeceği konusunda kadını önce azarlayan savcı, “Ben Sevim Onursal” sözleri üzerine, “O hâlde içebilirsiniz” diyerek bir sigara uzatır. Adliye bu gelişme üzerine bir anda karışır. Savcı Nusret Demiral evinden çağrılır, emniyet müdürleri adliyeye gelir. Ertesi gün bütün gazetelerin manşetlerinde; Sevim Onursal'ın teslim olduğu haberine yer verilir.

Bugün Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın idam edilmelerinin üzerinden 31 yıl geçti. 6 Mayıs 1972'den bu yana sayısız belge, bilgi ve arşiv yayımlandı. Döneme tanıklık edenler; belgelerle, fotoğraflarla yazdı, çizdi, anlattı. Biri hariç: Sevim Onursal... O, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının yargılandığı THKO (Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu) davasında yargılandı. İki yıl hapis yattı, hiç konuşmadı.

Kızı Berrin, “Cezaevine götürdüğümüz her çiçeği nasıl tuvallere özenle taşıdıysa geçmişini de aynı özenle taşıyor” sözleriyle anlatıyor annesini.

Arkadaşı Şencan Yelken de “Her zaman her yerdedir. Bir gün rock konserinde, bir gün 1 Mayıs kutlamalarında” diyor.

Sevim Onursal, Gezmiş ve arkadaşlarının hikâyesini sinemaya taşıyan Reis Çelik'in “doğru dürüst kadın rolü” yoktu yakınmasına inat, evinin her bir köşesine sinen geçmişiyi nasıl bir rolü olduğunu anlatacak gibi duruyor... [5]

O; Türkiye sosyalist ve devrimci hareketinin ‘Sevim Abla’sı; buydu...

1926 Yılında doğan Sevim Onursal, 60'lı yılların başlarında TIP içerisinde yer almış ve daha sonra Sinan Cemgil ile birlikte THKO saflarına katılmıştır. Hapishaneden çıktıktan sonra da devrimcileri hep destekleyen "Sevim Abla"nın, üç çocuğu vardı. İlk orta ve lise öğrenimini İstanbul'da yapan Onursal, 1945-1950 arası İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nde misafir öğrenci ve 1950'den sonra da Ankara'da Refik Epikman'ın öğrencisi oldu. 1962 ve 1965'de Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi karma sergilerine katıldı. 1965-1967 arası Ankara Amerikan Haberler Merkezi sanat danışmanlığı ve sergi organizatörlüğü yaptı. 1967'de Stüdyo İn grafik stüdyosunu kurdu. 1967-1972 arası çeşitli grafik tasarım, dergi, kitapkapak düzenlemeleri, afiş ve dekor çalışmaları yaptı. Sevim Onursal son yıllarını, yalnız yaşadığı evinde düşerek uğradığı ağır bir beyin sarsıntısının ardından gelen felçle geçirmişti. Yakınları bedensel yetilerini giderek yitirmekte olan 'Sevim Abla'nın en mutlu anının 6-31 Mayıs 2006 arasında onun adına açılan kendi eserlerinden oluşan retrospektif sergisi 'Denizler'in Anısına'ya tekerlekli sandalyeyle de olsa katılabilmek olduğunu anlattılar. Sevim Onursal, Çengelköy mezarlığında ailesinin, dostlarının düzenlediği törenle toprağa verildi. Onursal'ın mezarı başında konuşan kızı Berrin Alkaner, annesinin kendisine öldüğünde mezarı başında "üç cümleden fazla konuşmasını" yasakladığını anımsatarak, "Annem çok konuşmayı ve boş konuşmayı sevmezdi. Onu uzun bir yolculuğa çıkarıyoruz, içimizden geldiği gibi uğurlayacağız" dedi. "Onun hepimizde hakkı var, ödeyemeyiz" diyen Mahir Sayın ise, Sevim Onursal'ın "İnsan sevgisiyle dolu bir yüreği" olduğunu vurgulayarak, "Kötü insan yoktur derdi, kimi zaman tartışırız, 'o kadar da değil' Sevim Abla diye: Ama o ısrarlıydı, insanlara ve insanlığa inanmakta" diye konuştu. Dualar ve ayinler olmaksızın yaşarken inandığı gibi toprağa verildi Onursal... Bir sosyalist gibi... Yoldaşları, dostları Sevim Ablayı devrimci harekete olan katkıları, birbirinden güzel tabloları ve özellikle de onun "kötü insan yoktur" iyimserliğiyle hep hatırlayacak ve yaşatacaklardır kuşkusuz...

ŞİRİN CEMGİL

Sönmez Targan'ın deyişiyle, "O bize ağlamayı değil, savaşmayı öğretti."

"Şirin 1960'ların devrimci öğrenci kızlarından biriydi; ama güçlü, korkusuz, güvenilir olanlarından biri... Yere sağlam basıyordu ayaklarını. Kendine güveni kuşkusuzdu ve tehditler karşısında gözünü bile kırpmayacağı apaçıktı," derken Arif Şentek; Atilla Keskin de ekliyor: "Türkiye İşçi Partisi'nin Çankaya ilçesinde delişmen, ateşli, hiç bir konuda erkeklerden geri kalmayan bir kadın yoldaşımızdı Şirin. Sonra kendisinden hiç geri kalmayan yoldaşımız Sinan'la evlendi. Deli fişek, 'kırk atlı akınlarda çocuklar gibi şen olduğumuz' günlerdi. Doyasıya yapardık her yaptığımızı. Mitinglerde, seminerlerde, gecekondu gezilerinde, daha hakça bir düzen, daha insanca bir yaşam için kavga verirdik. Kavga dan arta kalan zamanlarda hep türküler çığırırdı Şirin bize. O içli, dinleyenleri alıp, umutlarına, sevdalarına, acılarına, sevinçlerine götüren türküler... Bir kez küçücük evlerinde, Ruhi Su ile birlikte çalıp söyledikleri saatleri paylaşmak zevkini yaşamıştım. Sonra acıları, genç yüreklerimize sığdıramadığımız kocaman acıları yaşadık ayrı mekanlarda. Dağda, Nurhak'ta öldürülmüştü koca sevdasını Sinan'ın. Beş sene sonra cezaevinden çıkıp, kendisini ziyarete gittiğimde artık türkülerini ağıtlara dönüşmüştü. Sabaha kadar ağıtlar okudu. Sabaha kadar ağladık yitirdiklerimiz için doya doya... Evet ("Nurhak sana güneş doğmaz... Uçan kuşlar yuva kurmaz," deyişindeki üzere!) Sinan, Kadir, Alpaslan Nurhak'ta öldürüldüğünde "Takvim 31 Mayıs 1971'de dondu... 31 Mayıs 1971 Pazartesi günü, radyonun 13.00 haberlerinde peş peşe iki haber yayımlanmıştı. Birinci haberde, Adıyaman'ın Gölbaşı ilçesi İneklî Köyü'nde jandarmalarla girdiği çarpışma sonucu ODTÜ öğrencisi Sinan Cemgil ile Alpaslan Özdoğan ve Erzurum Atatürk Üniversitesi öğrencisi Kadir Manga'nın öldürüldüğü, Mustafa Yalçın'ın yaralı, Hacı Tonak'ın da sağ yakalandığı açıklanır. İkinci haberde de Cihan Alptekin ve Tayfur Cinemre adlı gençlerin Tekirdağ'da jandarma tarafından yakalandığı açıklanır. Turhan Feyizoğlu'nun 'Nurhak Dağlarından Sonsuzluğa' adlı kitabında Denizli'nin Buldan ilçesinde oturan Yazıcıoğlu ailesi damatlarının öldürüldüğünü duyunca yıkıldığını anlatır. 'Çok sevdikleri Sinan'ın duvarda asılı duran fotoğrafına bakarak ağlayan Yazıcıoğlu ailesi, duvarda asılı olan takvimin yaprağını o günden sonra koparmaz. Takvim 31

Mayıs 1971 tarihinden itibaren koparılmamış olarak hâlen duvarda asılı durmaktadır.' Cemgil ailesi de oğullarının öldürüldüğünü radyodan duyar. Adnan Cemgil, Nazife Cemgil ve aile dostları Orhan İyiler Sinan'ın cenazesini almak için Gölbaşı'na gider. Emekli albay olarak ordudan ayrılan ve o sıralar Sinan'ı yakalamakla görevli bir subay olan Yılmaz Erkekoğlu daha sonra yazdığı 'Nurhak Ey Nurhak' adlı kitabında o günü objektifliğiyle anlatır: 'Geldiler!.. Evraklar imzalandı, başsağlığı dilendi. Cenazeler teslim edildi. Baba Adnan Cemgil, şu konuşmayı yaptı: 'Ben varlıklı bir aileden geliyorum. Öğretmenim. Ekonomik durumum oldukça iyi. Oğlumu en iyi şekilde yetiştirdim. En iyi okullarda okuttum. Ülkenin en güzide üniversitesi ODTÜ'de okuyordu. Hiçbir şeye ihtiyacı yoktu. Ölmesine yüksek mühendis çıkacak ve o da varlıklı bir hayat yaşayacaktı. Fakat o sizin iyiliğiniz için öldü. Bunu bilirsiniz diye söylüyorum.' Köylülere baktım. Adnan hocanın sözü bitince başlarını öne eğdiler.' Sinan'ın babası Adnan ve annesi Nazife de sosyalist mücadelenin içinden geliyordu. Yaşamları boyunca inançlarının bedelini ödemişlerdi. Sinan'ın yoldaşı Atilla Keskin'in anlattığına göre bir gün Sinan'ın Göztepe'deki evlerine gidiyorlarmış. Apartmanların arasında kalmış, beton bloklara direnen bir köşkü görünce 'Şuna bak' demiş, 'Nasıl da direniyor'. Sinan gülümşes: 'O bizim ev. Zaten bizim aile de direnmeyi çok sever'... [6] Şirin de Sinan gibi, Sinan da Şirin gibi direngendi... Birbirlerine hep yakıştılar; ve nihayetinde de kavuştular... Mezarı başında "Hayatta aslında her şeyimi ve ne yaptıysam ona borçluyum" diyen Taylan, annesinin ömrü boyunca fikirlerine sadık ve ödünsüz yaşadığını söyleyerek, tamamlamaya vakit bulamadığı yarım kalmış anı kitabını hazırlamasının, artık kendisi için bir görev olduğu belirtip, annesinin kararlı ve sevgi dolu, fikirlerinden taviz vermeyen ve nasıl düşünüyorsa öyle yaşamaya çalışan bir kadın olduğunu anlattı... Ertuğrul Kürkçü ise, o dönem sosyalist hareketin içinde kadın bir militan olarak öne çıkmanın zorluğunu vurguladı. Şirin Cemgil'in inatçılığı ve mücadeleciliğinin yanı sıra, kadife sesinin etkili güzelliği ve eylemlerde söylediği türküler ve Ruhi Su Dostlar Korosu'nda çalışmalarına değindi...

Sevim Tarı-Belli, "Bir yiğit kadını daha yitirdik" derken; Su Apaydın da ekledi: "Şirin proleterya aydını bir kadın, bir anneydi..." Ve nihayet bu topraklarda yetişmiş nice kadın var, güçlü, mücadeleci, "gelecek güzel günlere inanmış" ve onun için yaptıkları, yapmayı göze alacakları, öyle her babayığının kolayca göze alabileceği şeyler değildi; Metin Çulhaoğlu'nun, "Gençlik yıllarımda hep korktuğum ve 'her an fırça atma' modunda gördüğüm nadir kadınlardandı," diye betimlediği Şirin Cemgil'in "suretine", Rakel Dink'e yazdığı mektupta da görmek mümkündür.

"SONUÇ YERİNE"

Onlar; biz ardı ardına bırakıp giden üç kişi... Onlar'a "sonuç" yazılmaz! Onlar sonsuzluktur... Publius Terentius Afer'in, "Bir insanım, insanlıkla ilgili hiçbir şey bana yabancı değil"; Marcus Aurelius'un, "Kovan için gerekli olmayan an için de gerekli değildir"; F. Dostoyevski'nin, "Bir ağacın önünden, onu sevmeyen, onun var oluşundan mutluluk duymadan geçilebileceğini aklımız almaz," sözlerini doğrulayan Onların yaşamı bizlere sonsuzluğu ve Edip Cansever'in şu dizelerini anımsatır: "Ölü mü denir şimdi onlara/ Durmuş kalbleri çoktan/ Ölü mü denir şimdi onlara/ Kimildamıyor gözbebekleri/ Ölü mü denir peki/ En büyük limanlara demirlemiş/ En büyük gemiler gibi/ Kimildamıyor gözbebekleri/ Ölü mü denir şimdi onlara./... / Unutulsun bir gövdeye duyulan hasret/ Unutulsun bu alışılmış duyarlık/ O kadar sade, o kadar kalabalık ki/ Unutulmaya değer onların insan gövdeleri/ Ve unutulmalı mutlaka/ Dolsunlar diye yürekler/Dolsunlar damarlara./ Ölü mü denir/ Ölü mü denir şimdi onlara."

NOTLAR

- [1] Hasan Hüseyin Korkmazgil.
- [2] Paul Krugman, Bir Liberalin Vıcdanı, Çev: Neşenur Domaniç, Literatür Yay., 2009.
- [3] Ender İrmek, "Aşık İhsani'nin Ardından", Evrensel, 25 Nisan 2009, s.6.
- [4] Deniz Kavukçuoğlu, "O Pos Biyıklı, Koca Sakallı, Gür Sesli Adam", Cumhuriyet, 26 Nisan 2009, s.17.
- [5] Belma Akçura, "Bir Ömür Mücadele Eti, Hiç Konuşmadı", Milliyet, 6 Mayıs 2003.
- [6] Celal Başlangıç, "Nurhak'ta Güneş Batmaz", Radikal, 6 Haziran 2005.

[**bülenttekin**]

Yaşa(yan) Edebiyat

Edebiyat alanında yıllardır çalışmaktayım. İlk yazdıklarımın iyi olduklarını söyleyemem. Bence-ona buna yazdıran-beyzadeler dışında hep böyle olur. Genelde yazarlar ilk yazdıklarından âdeta utanırlar. Mehmet Uzun da ilk yazdıklarını beğenmez ve itiraf eder. Bir itiraf da benden olsun dedim. Yine de o ilk'ler yazarı bugünlere (olgunluğa) taşır, onlar olmazsa yazılanlar beyinde kalırdı, kim bilir gün gelir anımsanmazdı. Unutulup giderlerdi. Zaman içerisinde yazar kendini geliştirerek iyi ürünler vermeye başlar. Olgunlaşır, güzel yazar, özgün bir üslup kazanır. Olgunluk döneminde hayatın ve yazmanın tadına varabilir. Artık yazar kendi için yazmıyordur. Bir görevi vardır ve okuruyla-yazdıklarıyla-buluşuyordur. Zaman zaman yaşamın ilklerini yazmaya çalışacağım. İlk özgünlükler, olaylar, metinler ve yaşamın ilkleri... Politika, felsefe, edebiyat, eğitim, hukuk, ahlak çabaları, insanlığın ilk kadim belgelerinden bahsetmek istiyorum. Biraz aykırı (esmer) da olsa ilk insan uğraşlarından... İnsanın ve halkların kökenlerini böylece daha doğru öğrenebiliriz. Mezopotamya'da bulunan yazılı belgeler (kil tabletler) bizi yazının MÖ dördüncü bin yılının sonlarına doğru Sümerlerce (yaklaşık beş bin yıl önce) bulunduğu götürür. Ve bu bize ilk şöhretlerin

(bugün popstar, medya oyuncularını, popüler kültür ürünleri bu makamlardadır) yazmanlar, öğretmenler ve şarkı söyleyicileri (efsane anlatıcıları) olduklarını gösterir. Kadınların, kızların, erkeklerin, kralların, tanrıların bu üç mesleğe

gereksinimi vardır. Ve Sümerli yazarların sözlü anlatımları yazıya dökülür. İşte o kadim yazarlardan bize kalanlar yaşamın şaşırtıcı gerçeklerini açıklarlar. Bugünün yazarlarına bakın! Hiç bugünkülerin kadim yazarlarla bir yakınlığı var mıdır? Gerçeği ve yaşamı ne kadar doğru yazarlar? Kalemimi iktidar ve para uğruna satmayan kaç yazar vardır? Edebiyatın acı ve esmer yüzünde kaç yazar çiziktirir? Çok gaddarca yazdığım düşünülebilir ama mitlerimiz, ağıtlarımız, hikâyelerimiz, fabllarımız bu isimsiz yazıcılarımız

tarafından bizlere ulaştırıldı. Dengbej'lerin yanık seslerinde ve öykülerinde binlerce yılın yaşanmış, inanılmış izleri vardır. Bunlar birer kehanet değildir. Yazıyla beraber ilk olarak okullar önem kazanır. Öğretmenler okullarda öğrencilerine yazmayı öğretir. Tabii bugünkü koşullardaki okullar, öğretmenler ve öğrencilerle karşılaştırmak oldukça zordur. (Kürt medreselerindeki öğretim hiyerarşisi geçmişin tipik bir örneğidir.) Yine de (ilk okulların) bazen bugünden ileri olan noktaları söylenebilirse bu tuhaf karşılanmaz mı? Sümerlerde okullar daha çok meslek insanı yetiştirmeye yöneliktir. Doğaldır ki Sümer okullarında tapınak memurları da yetiştirdi. İlk zamanlarda okulların tapınağa bağlı olması büyük bir olasılıktır. Daha sonraları din kurumundan ayrı bir kurum olarak laik bir sistemi oluşmuştur. Bu yönüyle eğitim öğretimi bilimsel alandan alıp dinci(?) ve ırkçı bir yöne götüren bugünkü sistem arasında tuhaf bir fark vardır. (Kürt medreselerinde dini bilgi verildiği halde laik yapısının devam ettiği gerçeği vardı.) Ve tarihin o ilk (Sümer) okullarının bugüne oldukça benzer bir yönü vardır. Okula gidenler varsıl çocuklarıydı. Babaları

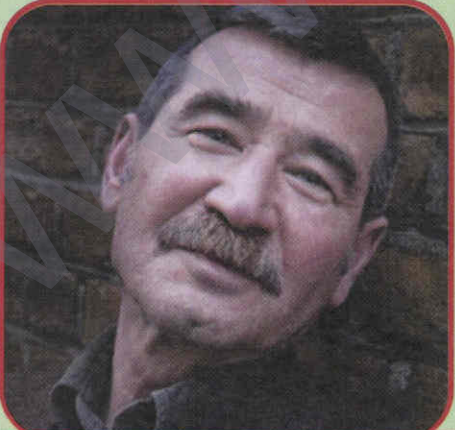
yazmandı, rahipti, komutandı, kraldı. Bugün de vahşi kapitalizmde-herkes öğrenim görüyor olsa dahi-iyi gelecek sağlayan bölümleri okuyan-özel okullara giderek-varsıl çocuklarıdır. Dünyanın ilk zamanlarıyla bugünkü son zamanı bu konuda bir bakıma aynıdır. Ne tuhaf değil mi?

Yazımın başına dönmek istiyorum. Zamanı, halkları, ülkeleri göz önüne almadan edebiyat tarihinin ilk zamanlarında ne büyük, ne güzel, ne akıcı öyküler yazılmış. Kitabı Mukaddes (Eski Ahit) yazarların ufkunu açan edebi bir eserdir. Edebiyatçıların ondan çokça esinlendiğini düşünüyorum. İlyada, Odissea (Odysseia) da usta Homeros'un şiirinin en heyecanlı anlatımıyla yazılmış eserleridir. Ve Mezopotamya'da Eski Ahit'ten, İlyada'dan, Odissea'dan en az bin sene önce yazılmış destanlar vardır. MÖ 2500-3000 yılları arasında yazıldığı tahmin edilen Gılgamış Destanı (bir Kürt destanı olarak kabul görmektedir) bunlardan biridir. Bugün bir tuhaf(!) yazı yazdım. Bu yazının tuhaflığını biraz ben yarattım, gerçekleri kabul etmek pek kolay değildir.

Soluk Soluğa

Büyük aşklar yolculuklarla başlar
ve serüvenciler düşer bu yollara ancak
Onlar ki dünyanın son umudu
soyları tükenen birer çılgındırlar
Ama yaşarlar dünyanın dört bir yanında
Ölümlü alay ederler sanki
Nerde beklenirse ordaydılar
bir kez bile gecikmediler ömür boyu
Neydi onları ordan oraya
savurup duran şey
Onları daima yalnız kılan
neydi bu yaşam denilen gürültüde
Her dilden bir adları vardı onların
ama hiçbir ülkenin kimliğini taşımadılar
Sarışındılar belki de esmer
yani birçok yüzün bileşkesi
Ne altın arayıcısıydılar
ne de aylak bir gezgin
Vurulup düşseler de her kuşatmada
serüvencidir onlar ve hiç ölmezler
Ki onlar hep yalnızdır ve her nasılsa
Bulurlar heder olmanın bir yolunu
Onlar ki bu dünyada
kahraman olmaya mahkumdurlar
Sislenen anılar kaldı bize onlardan
renkleri bozulup duran solgun anılar
Nasıl yazmalı ki silinip gitmesin
bulutlar gibi çekilmesin gök boşluğuna
Bileği güçlü ve gözüpük avcılar mıydı
onları kuşatıp yeryüzü cennetinden atan
Yoksa kendini tüketen hüznüler miydi
vurulup düştükçe ışığını karartan
O serüvenlerin günlüğü tutulmadı
yazılmadı o insanların destan şiiri
Parça parça ettirilseler bir kartala
(ki sanırım böyle oldu sonları)
Fıskırır yüreklerinden
başarısız ihtilallerin yangınları

Ahmet Telli

Zaman ve Kadın

Bir gölgeydi belki de bedenini,
uzardı bir haç gibi
Göğsüme bastırıp seni
düşündüğümde
Küçük naif ellerin gibi suskun
tüm insanlar
Kıyametin alameti belki de
gökyüzünde kızıl bulutlar
Yüzüme değen yağmur değil,
kan pıhtısı
Zaman suskun bir cellat yüzü
Düş yerimde ağlatan bir kadın
Soğumuş dünyanın kalbi
Bir mezar sessizliğinde, içimde
kayıp bir zaman
Uçurumun kenarındayım
kanatlanıyor ellerim
Örselenmiş incinmiş yorgun
ruhum
Ah, ellerim avuçlarım kan çanağı
Yüzümde karanlığın ürperten
sessizliği
Kayboldum düşler sarmalında,
yazgının laneti
Bıraksam zamana kendimi çürür
toprağın göğsünde
Saplansa kör bıçak dünyanın
kalbine
Ve yontulsa acının izleri
bedenimden
Kan fışkırıyor yeryüzünden, kesik
başlar
İnayeti sığ tanrıların
Ah, çıplak yalnızlığı örtündüm,
mahşeri zamanlar
Dönüşü zor belki de artık, yitirdi
büyüsünü tüm tılsımlar
Yüzümün yarısı yok, düşleri
giydirdim yaşlı bedenime
Ve hüznüler, toprağa düşen kan
kokusu
Gitarımın perdesinden yükselen,
İhtar'ın çığlığı...
Bir sanrıymış meğer tüm
hatıralar

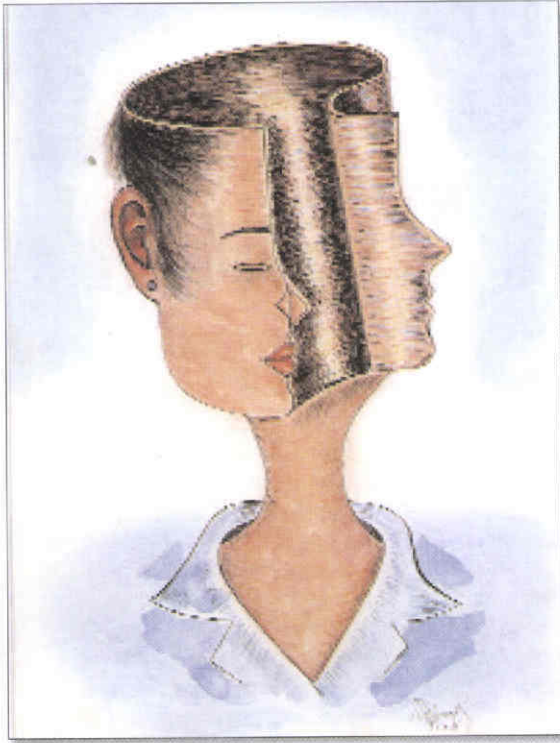
Doğrunun kumaşından örüldü,
ruhumdaki günahları örten
perdeler
Çürüdü zaman, aklın sütunları
yıkıldı
Ve iyimserliğin gölgesi, Bir kaya
gibi
Kötürüm bedenlerden koptu
Miladi yok aldatmaların ikiyüzlü
gülmelerin
Her yol ayrımında bir umut taciri,
pusu kurmuş aşka ve zamana
Oysa büyüklenir her insan kibrin
karan sularında
Gerçeğin adım adım intiharıdır
kendini baştan çıkarmak
Aşk bir yama gibi durur göğsün
kafesinde
Her yanı süklüm püklüm, dikiş
tutmaz eti
Ah, kadınlar bu dünyanın büyüdü
elleri
Toprağın buğusuna sinmiş
asırlık kederleri
Sırtında beyaz pelerin uçuşan
yaralı bir martı
Koynunda düşleri tütsülenmiş bir
ayaz gecesi
Zehrini akıtıyor denizlere, yer
gök
Yüreğinde kuytu bir karanlık
Bir kendine yenik bir aşka...
Bir gölgeydi belki de bedenini,
uzardı bir haç gibi
Göğsüme bastırıp seni
düşündüğümde
Küçük naif ellerin gibi suskun
tüm insanlar
Kıyametin alameti belki de
gökyüzünde kızıl bulutlar
Yüzüme değen yağmur değil,
kan pıhtısı
Zaman suskun bir cellat yüzü
Düş yerimde ağlatan bir kadın
ikonu

Mehmet Kaplan

[mehmetboğatekin]

[yavuz fırat]

Edebiyat

Vahşete Nasıl Bakar? Ya da Bir 'Kanlı Düğün'

Dspanyol şair ve oyun yazarı Federico García Lorca'nın 'Kanlı düğün' adlı epik öyküsünde 'aşk, tutku, nefret ve ölüm gibi evrensel temalar etrafında, düğün günü kocasını terk edip sevgilisine kaçan genç bir kadının öyküsü anlatılıyordu, Carlos Saura bu öyküyü sinemaya uyarladı sonra...

Usta öykücü Çehov'a göre ise oyunun başında sahnede bir tüfek varsa, o tüfek oyunun sonunda mutlaka patlamalıdır.

Vahşetin, kanın, dehşetin, edebiyatta yeri ne? Nasıl işlenir, nasıl kurgulanır, kaç vakittir buna odaklandım!

Edebiyatçılar insanın insana yaşattığı bu vahşet karşısında neler hisseder? Bu kirli sistemde, şiddet sarmalında, öykülenmeye değer ne vardır? Vs...

Ama önce geçen ay bugüne kadar benzerlerine rastlanmamış o vahşet gününden söz edelim biraz...

Bilge köyü Mazıdağı'na bağlı, Mazıdağı Mardin'e...

Bilge köyünün Kürtçe ismi ne? Bilmiyorduk, bu vahşet sayesinde öğrendik! Dağ, tepe, nehir, kasaba, şehir isimleri değiştirilirken, köyde nasibini almış bu isim değişikliğinden muhtemelen!

Bilge diye geçirmiş kayıtlara köyün ismini devlet; Bilge bir şahsiyet mi vardı o köyde! Ondan mı bu isim takılmıştı? Toptan mı bilgeydi bu köyde yaşayanlar yoksa! Bunlar gereksiz ve anlamsız sorular artık!

Haritada da bile yerini zor seçeceğimiz bu küçük köyde, yaklaşık yüz-yüz elli kişi yaşıyordu, o gece yüze düştü sayı, üçte birini o akşam yatış namazı saatlerinde yitirdik...

Ne bir savaş vardı, ne de bir salgın hastalık, hayır bir doğal afette yaşanmamıştı!

Nişan töreni için bir araya gelmişti o insanlar, namazdaydılar, öyle bildiğimiz tefli çalgılı eğlenceler yoktur o nişanlarda, dinsel ritüellerle harmanlanır eğlenceler o ucra yerlerde...

Ölenler hepsi akraba, hepsi aynı soyadını taşıyor, birkaç zaman sonraysa düğün yapacaklardı...

Vahşice öldürüldüler, çocuk, kadın, erkek, tam elliye yakın kişi, uzun namlulu otomatik tüfeklerle, el bombaları ile yüzleri maskeli saldırganlar tarafından dört koldan saldırıya

uğradılar.

Tamda Irak'taki Şii ve Sunni Araplar arasında süre gelen toplu katliamlar gibi!

Ne Damat ne Gelin yaşıyor artık, yakınları ile beraber öldüler çünkü!

Yan yana elliye yakın mezar kazmaya başlamıştı bile iş makineleri sabahtan, Saldırıda İmam'da ölmüştü, artık komşu köyün İmamı cenaze namazlarını kılacaktı!

Saldırganları gün ışımaya başladıktan sonra yakalamış jandarma güçleri, sekiz kişi! 'Korucu' olmaları pek muhtemel, kesin bilgi yok şimdilik?

Saldırganlar ve saldırıya uğrayanlar aynı soyadını taşıyor (Çelebi) aynı sondan, aynı kandan!

'Bilge' köyünde 'Çelebi' aileleri arasındaki 'Husumet'ten dolayı kan döküldü, elliye yakın kişi öldü.

Nasıl cümleler kurarsanız kurun, yetmiyor yaşananları anlatmaya...

Bilge ve Çelebi sözcüklerini 'Vahşet'le nasıl yan yana koyacağız şimdi? Bütün bunlar, bize özgü, bize has, tezat işte, kanlı bir kurgu yaşam bizde...

'Kanlı düğün' diye başlık atmıştı büyük gazeteler, dış basın ise 'Kan davası' diye geçmişti haberi abonelerine, yetkililer yine temkinli 'Husumet' varmış iki aile arasında diyorlardı ilk açıklamalarında o gün...

İster kan davası, ister kadın- kız meselesi, arazi anlaşmazlığı ve bu ne menem husumetse, tamda bize biçilen-dayatılan şu garabet cehaletimize yorulacaktı başta.

Kıraathane köşelerinde 'şu cahil Kürtler' diye laklak yapılacak yine, haberi duyunca kimsenin içi pekte o kadar cız etmeyecek bir süre sonra, birkaç köşe yazarı günlük malzemem çıktı diye sosyolog edası ile bir iki kelam dönecek, yetkililer 'töre' diye o anlamsız kurallara vurgu yapacak ve ustalıkla bu vahşetin Otuz yıldır kanayan Kürt sorunu ile olan ilintisini çokta işlemeyip boşa çıkaracaklar korkarım.

Geriye bu 'dehşetengiz' (dehşet koparan, dehşete yol açan) 'Kanlı düğün' başlığı kalacak.

Ama bizdeki film değil, kurgu değil, öykü değil, hepsi gerçek...

Bir bahar günü, Sait Faik, Orhan Veli ve Oktay Akbal boğaz turuna çıkarlar hep beraber, küçük bir vapurla, yanaştıkları her iskelede,

takılır Oktay Akbal'a Sait Faik!

"Şu iskeleyi anlatmak gerekse neresinden başlarsın?"

"Haydi, mademki öykücüsün, şu kahvehanede gözüne ilk gözüne çarpan nedir, söyle bakalım?"

Oktay Akbal duvardaki Mustafa Kemal ve İran şahının renkli resimlerine bakar, sonra kahve içip oyun oynayan üç kişiye gözü takılır! "Bu resimleri belirtirim öykümde" der Sait Faik'e?

Kızır bu yanıtı Faik! "Ulan o kenarda tek başına oturan ihtiyar sakallı var ya? Asıl öykü o be?"

Gerçekten denize doğru, bir küçük ihtiyar oturmuş, yalnız, sıkıntılı, Vapura değil! Denize değil! Kahvehanenin önünden akan pis suya bakıyordu!

Onlarca fotoğraf, onlarca görüntü ile baş başa bıraktı bizi basın ve seyir araçları; Mardin, Mazıdağı'na bağlı Bilge köyünden, kanlı düğün katliamının ardından yaşananları anlatıyor bütün bu kareler...

Saldırıda hayatını kaybeden kırk dört kişinin gömüldüğü birbirine bitişik mezarlar en çok görüntülenmiş!

Onlarca çocuk dolanıyor mezarların arasında, kimi annesinin, kimi babasının, kimi hem annesinin hem babasının, kardeşinin, ablasının, ağabeyinin mezar taşına dokunuyor, sarılıyor, ağlıyor ya da en değme yazın ustasının bile betimleyemeyeceği bir yüz ifadesi ile orda öylece donakalmış şekilde duruyorlar...

Mezarların öbür ucunda kadınlar var, ağıt yakıyorlar gidenlerin ardından, Erkekler biraz ötedeki küçük tepeye tünemiş, köyde süren olay yeri inceleme çalışmalarını izliyor uzaktan, köyün giriş çıkışları kapatılmış jandarma tarafından, yetkililer, muhabirler, kameramanlar...

Nöbeti devreden yorgun askerlerin yüzü takılmış fotoğraf karesinin birine, sessizce, karşılarında duran o korkunç drama bakıyorlar, mezarlığa, kadınlara, çocuklara, basına...

"Fotoğraf karesinde çıkayım da yakınlarım görsün gazetelerde" gibisinden bir şey düşündüklerini sanmıyorum!

O kanlı coğrafyada, Sırtlarında o koca silahları ile belki günün birinde çıkabilecek bir çatışmada yaşanabilecek bir felaketin kaygısı var daha çok yüzlerinde o an kim bilir?

Usta Öykücü bu resimlere bakarken, arkadaşını sınava çekerken, neyi öykülerine malzeme yapardı diye düşünüyorum?

Tepeye tünemiş erkekler!

Anne ve babalarının mezarlarına sarılmış çocuklar!

Ağıt yakan kadınlar!

Askerler, basın mensupları, yetkililer!

Belki de yaşanan bu vahşetin karşısında susar, herkesi her şeyi lanetlerdi... Neyse, şükür yaşamıyor şimdi Sait Faik artık, bu kirli ve kanlı yazgısını ya duymuş ya da kestirmişti o yıllarda bölgenin, kim bilir?

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Kemal Bilbaşar ağalık düzenindeki insanları, aşiret törelerini, inançlarını, yaşama biçimlerini yansıtmıştı kendi algısı ile 'Cemo' adlı o unutulmaz romanında...

Fantastik öykülerinde, töreyi, aşkları, ölü evlerini, ağıtı, taziyelerini anlatıyordu Mardin'in Murathan Mungan.

Edebiyatın önemli yazarlarından Osman Şahin'in 'Fırat'ın Sırtındaki Kan-Bucaklar' adlı kitabında yaşanan kan davaları, aşiret çekişmeleri ve feodal yapıdan kaynaklanan sorunları duyma şansımız olmuştu daha o günlerde...

Ahmet Altan "En Uzun Geceler" adlı romanında yöreyi kendine dekor olarak seçmiş, hastalıklı, marazi aşk anlatısının yedeğine, çocuk yaştaki Heja'nın 'gerillaya yataklık' yüzünden vurulması; çıkan çatışmaları, köy ağalarının 'gerilladan yana olan, olmayan' ayrımlarına göre kişilik kazanmaları, koruculuğu vs yöredeki akıl almaz sistemi masaya yatırmıştı...

Yaşar Kemal ve Mehmet Uzunun edebiyatını bilmem burada irdelemeye gerek var mı?

Bütün bu anlatılarda 'kan' vardı, töre vardı, bu aymaz kaderi işleniyordu Kürt coğrafyasının, ama hiç biri bu kadar vahşi bir trajediyi kestirememişti bu konulara eğilirken...

Geldiğimiz noktadan itibaren son otuz yılı kanla sulanan bu coğrafyada, her şey şiddetle yaşanıyor, vahşetle bitiyor artık, aşkta, törede, var olma savaşı ya da ekmek ya da nefret, husumet, adını ne koyarsanız koyun bu ilginç ve inanılmaz fotoğrafa bakmalı, Basının, medyanın, kitlesel seyir araçlarının önümüze koyduğu fotoğraf karesindeki o gerçeğe eğilmeli edebiyatçı kendince artık...

*Cannes'da bu yıl birbirinden sıkı politik filmler dikkat çekiyor. Michael

Haneke, Elia Süleyman ile Fransız Xavier Giannoli, tıpkı Ken Loach ve Jacques Audiard gibi sağlam politik filmlerle seyirci karşısına çıktı
CANNES - Dikkatli olalım, yanlışları tekrar etmemek için tarihin sayfalarına yeniden bakalım, bugünü iyi çözümleyelim

Arapların 60 yıllık acılarını, ailesinin anılarını sahneye koyarak anlatıyor. Bu uzun süreç içindeki özel yaşamını sahneye koyan Süleyman, olağanüstü şiirsel bir mizansenle anlattığı insan gerçeğini, İsrail-Filistin sorunsalı ötesindeki

Kuzey Almanya'nın bir köyünde yaşanan garip olayları mesafeli, yalın bir dille, her karesi endişe veren yoğunlukta bir estetizm içeren siyah beyaz görüntüler eşliğinde adım adım izlerken, çarpıcı bir tarihsel otopsi gerçekleştiriyor. Son derece titiz bir belgesel tadındaki 'Beyaz Kurdele',

20 yıl sonra gündeme gelecek olan nazizmin, milyonlarca Alman tarafından nasıl ve neden destekleneceğini, tıbbi bir raporun tüyler ürpertici, soğuk bilimsel diliyle anlatıyor. Bir yanda feodal yapıyı temsil eden zengin toprak sahibi Baron; öte yanda yoksul köylülerin uysallıkla çalışmaları için gerekli olan moral otoriteyi temsil eden acımasız Protestan rahip... Ve bu iki otoritenin arasında, gözlemci rolüyle yentilmek zorunda kalan köyün genç öğretmeni... Sosyoloji ve siyaset uzmanları yanında ruhbilimciler için de zengin bir kaynak niteliğindeki bu dönem filmi, Haneke'yi yarın akşam kuşkusuz sahneye çıkartacak. 'Başlangıçta' ile Fransa adına yarışan Xavier Giannoli yaşan-

mış bir adli olaydan yola çıkmış. Hayali şirketiyle otoyol şantiyesi kurarak yol yapmayı başaran sıradışı bir dolandırıcının karmaşık kimliğinin düğümlerini çözen genç yönetmen, bu akıl almaz olayın gerisin-

ve daha güzel bir gelecek için kolları sıvayalım diyen yönetmenlerin seslerine ciddiyle kulak vermenin zamanı geldi de geçiyor galiba. Cannes'da son iki gün Filistinli yönetmen Elia Süleyman, Avusturyalı usta Michael Haneke ile Fransız Xavier Giannoli, incelikli politik sinemaya üç özgün örnek daha kazandıran filmleriyle bu uyarıyı yinelediler. Tıpkı, Ken Loach ve Jacques Audiard gibi. Bugünün gerçeklerini daha iyi kavrayabilmek için tarihsel belleği sorgulamanın önemini vurgulayan Elia Süleyman 'The Time that Remains'le, İsrail sınırları içinde yaşayan

boyutlarıyla evrenselliğe taşımayı başarıyor. Tarihsel ve politik konulara el atan yaratıcı sinemasının, bu türlerin sınırlarını nasıl sonsuza dek genişletebileceğini gösteriyor. Yedi yıl önce 'Intervention Divine' ile Cannes'da jüri ödülü alan Süleyman, bu kez daha da üst sıralara tırmanabilecek güçte bir başyapıt gerçekleştirmiş. Haneke'den de başyapıt Geçen yıl Nuri Bilge Ceylan'ın aldığı 'mizansen' (yönetmen) ödülünün bu yılki en güçlü adayı Michael Haneke, 'Beyaz Kurdele'yle son derece yalın, minimalist bir başyapıt gerçekleştirmiş. Birinci Dünya Savaşı öncesinde,

toplumsal/ekonomik boyutlara değiniyor. Giannoli, yargılanıp hapse atılan gerçek dolandırıcıyla, dosyayı soruşturan hakimle uzun uzun görüştüğünden sonra yazdığı senaryoda, sıradan bir sahtekarın, işsizlikten bunalan bir toplumda nasıl 'peygamber' gibi

karşılanabileceğini gösteriyor. 'Başlangıçta', Fransızların her sahte peygambere amin diyecek kadar bunalmış olduklarını hatırlatan ikinci film oluyor.*

[ahmetözer]

Siyabend

Her dağın her zaman en beklenmedik yerinde mutlaka bir uçurumu vardır.

Uçurumlar ve yarlar peş peşedir, ard ardadır Sipanda Siyahmedî yutan yar gibi. Burada Turna sürülerinin Evdalé Zeyniké'nin avazı ile uçtukları derin yeşil vadiler uzanıyordu Sipanın dibinde. Sanki bir büyük kama ile dağın karnını yararak o gizemli vadiyi oluşturmuşlardı. Başlangıcı dev bir ejderhanın ağız gibi geniş olan vadi giderek derinlerde inceliyor, inceliyor sonra sıfırlanıyor, yok olup gidiyordu.. Öğleyi ikindiye bükten bir vakitti, bir turna sürüsü önce Ahlat ovasında bir yay şeklinde uçuştu, vadinin bittiği yerde bir oka dönüşüp, yukarıya doğru dağa tırmandı. İnceldikçe sivrileşen dağ, bir bıçağın ağız gibi keskinleşip yutuyordu her şeyi. Sırtları güneşin ışıklarıyla yalpalp eden turnalar bir anda bir büyücünün tilsimine uğramış gibi yükseldiler, yükseldiler, bir büyük "V" şeklinde ufukta yok olup gittiler.

Siyabend çeşitli dertlerden en ağır aşk ile dertlenmiş xem ü qederini uzak diyarlara uçmakta olan turnalarla paylaşarak seyre dalmıştı. Ama işte onlar da yitip gitmişti şimdi.. Böyle anlarda Siyabend ya yeni gelecek turna kolunu bekler, ya da eğer bu uçan kol sonuncu kol ise bekleyiş tam bir sezon boyu sürüp giderdi. Ama o, dünün "gürisi" bu günün yaman delikanlısı, dağlarla turnaların raksını seyretmekten asla ne vazgeçiyor ne de bıkiyordu. Şimdi seyrine daldığı karşısında bütün heybetiyle yükselen Urartuların tanrı diye tapıkları bu muhteşem dağın kendi trajik hikâyesinin yaşanacağı doruk olacağını nerden bilebilirdi ki..

Sipan, Sipané Xelaté tam karşı tarafında duruyordu, sanki bulutları yararak çıkarmıştı başını ortaya. Van Gölünün Kuzey batısında yer alan bu dağ ona öyle yakın görünüyordu ki uzansa dokunacak gibiydi. Göl nazlı

nazlı dalgalanıyor, kızlar yün yıkıyordu uzak kıyılarında. Sipan Gölün mavisine doğru bakıyordu. O baktıkça göl taze on dördüne girmiş bir kız gibi avazdan avaza, renkten renge giriyordu. Bu coğrafya adamı, çiçeği, böceği adeta aşka çağırıyordu.. Sipane Xelatı da Van'ın bu her mevsim ayrı bir renge giren kadim "denizine" âşıktı. Bıkmadan usanmadan kavlu – beladan beri bakıp duruyordu ona, eğilip öpmek istiyordu, ama bir türlü eğilemiyordu, çünkü dağlar eğilmezdi, belki de dağı dağ yapan da buydu. Eğilmeyince başını efkar basıyor, göğsünden akıttığı buz gibi soğuk kar suları bile bağrında biriktirdiği hasretini dindiremiyordu. Tıpkı Siyabend gibi..Bağrı yanık dağ eriyen bahar derecikleriyle şehla şehla açılmıştı. Siyabend'in aşktan yanık bağı gibi.. Bağrındaki serin suları oradan göle ulaştırıyor ve sanki böyle halvet oluyordu onunla. Siyabend'in de artık canına yetmişti, o da Xecésine kavuşmak istiyordu. Bu sabah dibi başka kaynıyor doruğu bir başka esişordu Sipanın tıpkı Siyabend gibi.

2 Bu dağın yiğidi Siyabend idi, bu dağın maralı ise Xecéyidi. Xecé, Xeca Şeng beyin kızıydı, gönlü yetim Siyabende düşmüştü. Siyabend yetimdi, yoksuldu ama yiğitti. Onun bindiği ata kimse binemez, kuşandığı kılıcı kimse kuşanamaz, attığı oku kimse atamazdı. Öyle bir savaşçı olmuştu ki gizliden gizliye ok ile yayı gümüşten, kılıcının kabzasını altından yaptırmıştı. Biliyordu, istese de bey kızını kendisine vermezdi. İmkânı yoktu. Çünkü o beyin gözünde köyün kuzularını güden basit ve yetim bir kuzucuydu. Ama söyleyin bana, aşk zaten imkansız başarmak değil mi?

Aşkları dayanılmaz bir hal aldığında, bir gün Xece'yi alıp terkisine çıktı Sipanın başına Siyabend. "Bu dağlar kadirin bilir Evel Allah, utandırmaz

adamı" deydi. Dağlara sığınmıştı Siyabend, aşkını dağlara haykırıyordu, saklayın koruyun beni diyordu.

Ağalara beylere yüz vermeyen Sipan da ona kocaman kollarını açmıştı. Bir ikindi üzeriydi, dağdaki yolu her nasılsa buraları mesken tutan evi yıkılası bir Gaquvi (dağ keçisi)'nin yolu ile keşişti.

İşte o an, o saat Siyabendle Xece, Sipan'da Gaquvi'nin manyetik alanına girmiş, onun çizdiği çeperden bir türlü çıkamamıştı.

Tenhaydı vakit, ufak bir kıpırtı bile yoktu ufukta. Siyabend ne mene Siyabend idi ki beyin gücüne, ordusuna rağmen aşkını terkisine atıp Sipané Xelatının başına çıkmıştı? Aşkın hikmetinden habersizler buna bir türlü akıl sır erdiremiyorlardı.

Mir biricik kızı Xece'nin, Siyabend tarafından kaçırıldığını duyunca ordusuna onları yakalama emrini vermişti. O dem atların kuşakları bağlanmış, oklar yaylara sürülmüş, gürzler ellerde, ordu toz duman içinde Sipana doğru hızla hışımla yola çıkmıştı. Siyahmet'le Xece ordudan bir gün öndeydiler. Kaçışları amansız bir kaçıştı, ama nereye kadar? Bir ikindi vakti Sipanın doruklarında, Xece ile biraz dinlenmeye karar verdi namı diğer Siyahmedé Silivi.

"Sipanın doruğunda biraz mola verelim" dedi Siyahmed, indiler atlarından, Xece oturdu, Siyabend başını Xece'nin kucağına koydu, hiçbir kederi, güçlüğü yokmuş gibi uzanıp yarin kucağında uyudu. Yüreği pır pır eden Xece uyanıktı. Siyabend'in sol yanağını inceliyor, saçlarını okşuyor, onu ne zaman sevdiğini, nasıl afat sevdiğini düşünüyordu. Hayatta aklın yap dediği yapma dediği şeyler vardı, ama yürek asla kural ve ferman dinlemiyordu. Eğer kural nizam dınsıydı şimdi Xece Siyabend'in yanında olur muydu hiç? Sorusunu kendi yanıtladı tereddütsüz "Asla" dedi. "Yaman sevmek" ancak Xece'nin

sevgisine denebilirdi. Mirin kızı çobanıyla dağlara kaçmıştı. (Vay balam vay..!) Bu kaçış, dertlerden kederlerden bir kaçıştı. Bu kaçış, aslında diğer mir ve beylerin kinayeli sözlerine, çekemeyenlerin kem gözlerine, bütün diğer delikanlıların da namı hesabuna bir başkaldırıydı. Kuralları alt üst edince bu kuralları sırtlarına yükleyenler üstüne üstüne geleceklerdi. Ama bu sevdadaydı ve sevdada kural tanımıyordu.. Tıpkı din iman tanımadığı gibi. Yoksulluk zenginlik de onun kitabında yoktu. Sadece duru berrak gürül gürül bir şelale gibi akan "aşkı zengisi" vardı. Akli "yapma sen mirin kızısın" dediği halde yüreği ferman dinlememiş, yüreğinin peşine düşmüş, bütün kuralları çiğnemişti. Bu yüzden Xece'nin Siyabend'le kaçışı bir yıldırım hızıyla obadan obaya dağdan dağa yayılmış, bu haber yiğitlerin gönlünü tomurcuklandırırken beylerin yüreğine "emsal oluşturun" diye bir ateş kuru gibi düşmüştü.

3 Beyin ordusu Sipana doğru ilerlerken arkasından büyük bir toz bulutu bırakıyordu. Xece bir an derin düşüncelerden uyandı ordunun geldiği yöne doğru kaydı gözleri. Birden toz bulutunu ve bu toz bulutu içinde parıldayan kılıçları, gürzleri, binlerce atlıyı gördü. Yüreğine bir korku düştü. Ey vah! dedi. Hızla yaklaşan ordunun eline düşerlerse Siyabend'i sağ komazlardı, onu ibreti âlem için mutlaka öldürür, ölüsünü de başkalarına korku salsın diye teşhir edelerdi. Siyabend'i ölü olarak düşününce, yüreği alev alev yandı. Bir acı yüreğinden göğüs kafesine, oradan beynine bir sızı gibi ulaştı. Yıldırım çarpmış gibi sarsıldı, canı acıdı. Ağlamak istedi. Siyabendi uyandırmaya kıyamadı. Kendisini zor tutuyordu. Sonra iki damla yaş gözlerinden ağır ağır süzülür, hafifçe aşağıya doğru kaydı ve Siyabend'in

sol yanağına düştü. Siyabend yanağına düşen gözyaşı ile uyandı. Başını kaldırdı, Xece'nin gözlerine baktı. Xece ağlıyordu. Onun da yüreğini o an bir başka bulut sardı. Efkarlandı, öfkelenildi, üzüldü. Yoksa Xeca Şeng kendisi ile kaçtığına pişman mıydı? Bu yüzden mi ağlıyordu? Gözlerinin içine ve derinliklerine baktı Xece'nin, orada pişmanlık göremedi. Ama bir korku bir telaş olduğu muhakkaktı. Acep Xece'ye sorsa onu kırmaz mıydı? Dayanamadı sordu: "Ne o Xece yoksa pişman mısın benimle kaçtığına?", sözcükler dudaklarından bir anda dökülüyormuştu. Xece üzülerek Siyabende baktı, "Hayır deli oğlan" dedi gözyaşlarını kollarının yeni ile silerken. "Peki, o halde niye ağlıyorsun?" diye üsteledi Siyabend. Xece derin bir ah çekti, önce Siyabend'e baktı, sonra dağın diplerindeki toz bulutuna; "Pişman olsam hiç burada olur muydum Siyabend?" Siyabend bir şey anlamamış gibi baktı "o zaman neden ağlarsın güzeller güzeli güzelim?" diye yeniden sordu; Xecé inler gibi söylendi: "Pişman olduğumdan değil ağlamam, bak babam ordusunu peşimize salmış. Bizi yakalarsa seni öldürürler, buna dayanamaz yüreğim" dedi ve Siyabende doğru uzandı, bu sefer o başını Siyabend'in göğsüne yasladı. Siyabend Xece'nin simsiyah örülmüş, her örgüsü topuklarına kadar uzanan 33 örgülü saçını eline aldı, okşadı, kokladı, bir müddet onlarla oynadı. Sonra, Xece'ye baktı, ne kadar da güzeldi. Sanki yeni keşfetmiş gibi iyice üzerine eğildi, yanağını onun yanağına değdirdi, bütün hücreleri ayaklandı, vücudu ürperdi ve dağlar bu ana selama durdu. Öyle anlar vardı ki bir hayat ona sığardı, öyle anlar da vardır ki bir hayat onun için tereddüt etmeden feda edilirdi. İşte bu an Siyabend için o andı, uğruna bin can feda edilecek an...

4

Siyabend bir an Xece'yi seyretmekten vazgeçti, bakışlarını toz bulutuna çevirdi. Mirin ordusu hızla üstlerine doğru geliyordu. Yanındaki Gümüş yay ve oklarını gözden geçirdi. Atına doğru baktı. Tam o sıra gözüne bir kararlı ilişti. O da ne? Boynuzları kendinden büyük ufak tefek bir Gaquvi (dağ keçisi) yüz metre kadar ilerisinde durmuş onlara bakıyordu. O da Gaquviye baktı. Gaquvi sanki mihlanmış gibi yerinden bir milim oynamadı, bakışlarını da kaçırmadı. Bu durum Siyahmed'in çok garibine gitti.

Birden hırslandı. Bu ufak tefek, bücür kendisine meydan mı okuyordu? Kendini yokladı, acıktığını hissetti. Sabahın seherinden beri bir şey yememişlerdi. Hep at sürmüş hızla doruğa ulaşmak istemişti. Sonra tekrar bir Gaquviye baktı bir Xece'ye. Birden Xece'nin güzel başını usulca yana kaydırdı, hızla ayağa kalktı. Gümüşten yapılmış okla yayını aldı Gaquviye doğru seğırtti. Xece "Ne yapıyorsun, nereye gidiyorsun Siyabend?" der gibi baktı yüzüne. Siyabend Xece'nin sorusunu gözlerinden okumuştı. Xece daha konuşmadan kendisi cevap verdi. "Bak şu karşıdaki Gaquviyi görüyor musun sevgilim, onu akşam yemeğinde sana sunacağım" dedi. Xece birden karşıda durmuş hiç kimildamadan öyle Siyabend'in gözlerinin içine meydan okurcasına bakan Gaquviye baktı. Ellerini sallayarak onu kovmaya çalıştı, ama Gaquvi yerinden

Xece Siyabend'in derdine Siyabend ise Gaquvi'nin bendine düşmüştü. Bu meydan okuyan ufak tefek ama kendinden büyük boynuzları olan Gaquvi'ye anlam veremiyordu Siyahmed. Xece'nin yalvaran sesine ve bakışına dayanamadı tam geriye dönecekti ki Gaquvi bir adım attı, sonra döndü omuzlarının üstünden Siyahmede bir bakış fırlattı. Nasıl Xece Siyahmed'e bakışlarıyla gitme diyor-duysa, Gaquvi de bakışlarıyla "gel, gel" diyordu ona. "Kederle karılmış kaderleri" bu dağda bu akşamüzeri kesilmişti. Siyahmet Gaquvinin meydan okuyan bakışlarının tilsimine kapılmıştı, artık geri dönüşü yoktu bu için. Ayakları Xece'ye çekse de ruhu onu Gaquviye doğru itiyordu. Tam bu sırada Gaquvi iki adım attı aniden durdu. Siyahmede baktı. "Hadi ne duruyorsun gelsene" diyordu adeta. Ruhunda kopan fırtına yüreğini bir

yakararak bağırarak "gitme" sesini duymadı bile. ("Gel gitme Siyahmed, Xece'ye dön, Seni bekliyen Xece'ye.") Ama artık çok geçti...

Siyahmet Gaquviye doğru seğırtti. Gaquvi koşmaya başladı. Ardından Siyahmet koşmaya başladı. Onların ardından da Xece koşuyordu. Gaquvi bir tepede durdu, Siyahmed de durdu. Gaquvu aniden fırladı durduğu yerden, Siyahmed de fırladı peşinden. Gaquvi koşuyor Siyahmed koşuyordu. Gaquvi aniden duruyor, Siyahmed de duruyordu, gaquvi koşuyor Siyahmed de koşuyordu.

Siyahmed o altın anı kolluyordu. Gaquvi boynuzlarıyla gökleri yarıyor, yara yara koşuyor, Siyahmed ise elinde gümüş ok ve yayla peşi sıra koşuyordu. Siyahmed aradaki mesafeyi adım adım kapatıp uygun bir yer bulduktan sonra öldürücü oku fırlatmak istiyordu. Nihayet bir müddet

koştuktan sonra bir tepeliğin başında durdu, diz çöktü, nişan aldı, okunu fırlattı. Gaquvi de dağın doruğunun bittiği büyük bir uçurumun başına gelmiş orada öylece durmuştu. Siyahmedin nişanladığı ok Gaquvinin boynuna isabet ederek saplandı, boynunu deldi, bir ucu diğer tarafa çıktı orada öyle kaldı. Gaquvi birden sendeledi son bir kez daha Siyahmede baktı, yığıldı kaldı. Mücadele bitmişti. Zafer Siyahmedindi.

Siyahmet bütün dünyayı, doruğa doğru hızla çıkan orduyu, hatta Xece'yi bile unut-

kıpırdamadı. Şaşırdı, içinden "eyvah" dedi. O sırada Siyabend Gaquviye doğru bir adım daha atmıştı. Birden Xece'nin derinden çıkan kederli sesi ile durdu. "Siyahmet ne olursun, gel gitme" dedi inler gibi Xece. Siyahmet "baksana Xece, görmüyor musun şu bücürün meydan okumasını, yıllardır bu dağlarda nicesini gördüm ama böylesini hiç görmedim, ya ben ya o" diyerek ilerledi. Xece yakaran bir sesle tekrar seslendi. "Gitme dön Siyahmet" dedi. Siyahmet döndü Xece'ye baktı, yalvaran sadece sesi değil aynı zamanda gözleri de yalvararak bakıyor, "gitme" diyordu. Artık aşağıdaki orduyu unutmuşlardı.

metafora almış adeta dövüyordu. Bir tarafta meydan okuyan Gaquvi öte tarafta Xece duruyordu. Siyahmet bu iki gel git arasında o anda binlerce kez gelip gitti. Gaquvi artık hafiften yol alıyor, ondan uzaklaşıyordu. Siyahmet bir nöbete yakalanmış gibi kalakalmıştı, Xece'ye döndü "Görmüyormusun Xece beni çağırıyor?" dedi, Xece "çağırın Siyabendim, bu çağırış hayra alamet değil" dedi, lakin Siyahmet "meraklanma onu şimdi sana getireceğim" diyerek elindeki ok ile yayı iyice kavradı ve dağ geçisine doğru hızla seğırtti.

Siyahmed avın sihrine öyle kapılmıştı ki Xece'nin son kez ardından

muş o an sadece avına kenetlenmişti. Emin adımlarla avına doğru yürüdü. Tam o sırada Xece'nin nefes nefese sesini duydu. Bir Xece'ye bir Gaquvi'ye baktı, "bak Xece sana dediğim gibi vurdum Gaquvi'yi, biraz sonra onu sana getireceğim" der gibiydi. Xece'nin gözlerinde hala ona "gitme..." diyen yakarışın izleri vardı. Siyahmet Gaquvi'yle adeta bir bahse tutulmuş, bahsi kazanmış, şimdi ödülünü almaya giden bir ruh haliyle onun can çekişen bedenine ilerliyordu.

Gaquvi ile serencamı daha bitmemişti. Yanına geldi derin hülyalı gözlerine baktı, onu saygıyla selamlar gibi iki defa başını salladı. Gaquvinin

bakışında hiçbir acı bir pişmanlık göremedi, şaşırdı. Tam o sırada durduğu yeri fark etti. Derin bir uçurumun tam kenarındaydı. Uçuruma baktı, irkildi. Uçurumla Gaquvi arasında kalmıştı. Birden diğer tarafa geçmek istedi. Gaquvi buna izin vermedi, "şimdi de sıra bende" der gibi, son bir kez derin bir hırıltıyla başını yukarı kaldırdı; boynuzlarını, evet o iri uzun, uçları diken gibi boynuzlarını Siyahmede doğru savurdu, Siyahmede o derin uçurumdan aşağıya, uçurumun ta dibine doğru fırlatıp attı. Av, avcıyı yenmişti. (Mala minı..!)

Xece birden durduğu yerde dondu, dünya etrafında dönmeye başladı, gözlerini ovup tekrar baktı, Siyahmede göremedi "ey vah!" diye inledi kaldı. Bütün her şey bir anda donmuştu sanki. Etraf sessize kesti.. Boynundan akan kanın oluşturduğu küçük kan gölü içinde biraz önceye kadar çırpınan Gaquvi bile kıpırdamadan duruyordu.

Xece'nin yüreğinde bir yangın parladı, yangın önce yüreğini sonra bütün bedenini yaktı, ateşin buğusu bütün hücrelerini sardı, ağzından derin bir "Ah..!" çıktı. "Ah! Siyahmedim ah! Ah kara bahtlım Ah...!" Sonra bir an her şeyin döndüğünü, her şeyle birlikte kendisinin de döndüğünü anladı. Gözpinarlarından yaşlar sel olup aktı.

Siyahmedin derin yardan gelen belli belirsiz duyulan iniltisini duyunca irkilerek kendisine geldi, uçuruma doğru koşmaya başladı. Uçurumun başına geldiğinde gördüğü manzara karşısında dehşete düştü, ürperdi, saçları diken diken oldu. Siyahmet uçurumun dibinde sırt üstü bir kara çalı dikenin üstüne düşmüş, dikenin sivri ucu sırtından girmiş göğüs kafesinden dışarı çıkmıştı. Ama hala canlıydı ve inliyordu. Xece uçurumun dibindeki Siyahmede seslendi:

Siyahmed Siyahmede Silivi / Ey Siyahmet, Silivli Siahmed

Xuyé tir qevané zivi / Oku ve yayı gümüşten Ahmed

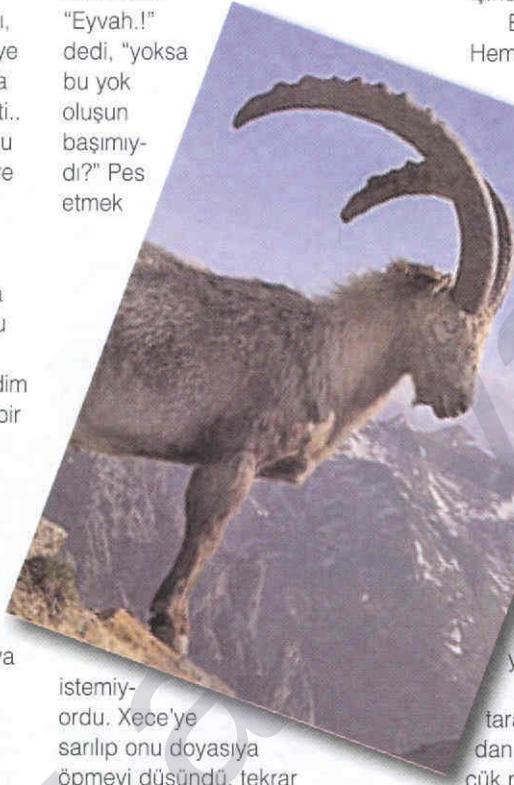
Me negote te nece şeré quvi/ Sana bu ava gitme demedim mi?

Mal mirat we me bihile bé xudi/ Bu uğursuz, bizi gün ortası öksüz bıraktı.

Siyahmet başını kaldırdı. Uçurumun başındaki Xece'ye baktı. Xece'nin gözlerinden yaşlar akıyordu

ve kendisine seslenen sesin sahibine iyice gözlerini dikti. Bir kez daha baktı, Xece ne kadar da güzeldi. Sonra kendi hali ahvalı aklına geldi. Şimdi Xecedən uzak bir uçurumun dibinde bir kara çalı dikenine böyle çaresiz böyle saplı kalmayaydı.. Neler neler yapardı? Her bir saniye bile o kadar değerli hale gelmişti ki Siyahmet için Xece'yle geçirdiği zamanın kıymetini bilemediği için hayıflandı ve bunun için kendini ayıpladı.

Birden ayağa kalkıp Xece'ye doğru koşmak istedi, ama nafiye, duyduğu acıyla birlikte inledi ve o an içinde bulunduğu durumun vahametini anladı. "Eyyah..!" dedi, "yoksa bu yok oluşun başımıydı?" Pes etmek

istemiyordu. Xece'ye sarılıp onu doyayaşıya öpmeyi düşündü, tekrar davrandı, kalkamadı. İşte o anda göğüs kafesinde derin bir sızı ve sıcaklık hissetti. Her şey çok berrak, ayan beyan ve netti, olan biteni bütün çıplaklığıyla kavradı, dünya gittikçe etrafında dönüyor, döndükçe de kararıyordu.

Xece uçurumun kenarında şaşkın şaşkın kendisine bakıyor, ağıt yakıyordu. Siyahmetin bu durumundan kurtulma isteği yüreğini kapladı, ama acıyla telaşın karmaşasında bir çaresizliğin kollarında savruluyordu.. Siyahmed Xece'ye uçurumun dibinden seslendi:

Xecé Xeca Şengé / Ey Şeng sūlalesinin Xecesi

Kesuké min evitiye navtengé/ Karaçalı sırtından göğsümü deldi

De weré min xılazqe, bé miraz / Daha ne kadar bekleyeceğim seni Ezé hıviya te bisekinim heta kengé/ Gel de kurtar beni

Xece, Siyahmed'in bu yürek par-alayan çağrısı üzerine kendine geldi. Siyahmed'i oradan çıkarmalıydı. Onu orada öyle bırakamazdı. Ama nasıl? Bir ip, uzun bir şey olmalıydı. Hızla etrafı kolaçan etti. Kendisinden, dağlardan, bir de artık kıpırdamadan kendi kanı içinde uzanan Gaquviden başka bir şey göremedi. Bir de Siyahmet düşerken savrulmuş olan okları, sadağı ve yayı vardı, onlar da işine yaramazdı.

Birden saçları aklına geldi. Hemen Siyahmedin torbasını yokladı.

Hançeri orada duruyordu, hançeri alelacele çıkardı.

Küçüklüğünden beri hiç kesmediği saçlarının örgülerini birer birer kökünden kesmeye başladı. Yarısına geldiğinde durdu. Sonra onları aceleyle birbirine bağladı, uçurumun dibine sarkıttı. Ama nafiye, yetişmiyorlardı. Geri kalanını da telaşa ve hızla kesti, onları da birbirine bağladı, diğerlerine ekledi, sarkıttı gene yetişmedi. Artık çaresizdi..

Siyahmed'in kanı her iki tarafından akıyor, çalının kenarından sızarak aşağıda küçük bir gölcük meydana getiriyordu. Xece o an sadece çaresiz değil yapayalnızdı da. Xece umarsızdı. Yüreğinin yiğidi Siyahmet uçurumdaydı. Uçurumun dibinde sırtüstü bir karaçalıya saplanıp kalmıştı öyle umarsız. Vay ben öleydim.. Xece Siyahmet yaşasın, güzel yiğit yarı yaşasın istiyordu. Siyahmet de ona kavuşmak istiyordu. Birbirlerine öyle çaresiz bakıyorlardı ki öksüz kuşlar bile acırdı. Hasretleri bir an Sipané Xelati kadar büyüdü. Ama şu an ne kadar da çaresizdiler, ne kadar da umutsuz... Yiğit eyy... Zalım felek ey...

Birden bir sesle irkildi Xecé. Arkasına dönüp baktı babasının askerleri geliyordu, iyice yaklaşmış şimdi ona doğru koşuyorlardı. Bir şey söylüyor el kol hareketleri yapıyorlardı. Xece hiçbir şey duymuyordu

artık. Siyahmed'in sönen kalp atışları ve inlemelerinden başka.

Siyahmed şimdi Xece ile yemyeşil çayırarda el ele koşuyordu, derken birden bire altın sarısı buğday tarlalarına geldiler, sanki koşmuyor el ele uçuyorlardı, altın sarısı tarlalar bitince atının onları beklediğini gördü, atladı sırtına Xece'yi de beraberinde taşıyıp önüne aldı, kıyasıya sürdü, dağ tepe demeden. Uçarcasına giden atın sırtında mutluydu Siyahmed, birden Van Gölü çıktı karşılarına, atına bir mahmuz attı, at fırladı uçtu ama Gölü geçemedi, aniden Gölün mavi berrak sularına gömüldüler, sudaydı, sanki boğazına bir şey akıyordu, boğulur gibi oldu, işte o an kendine gelmeye çalıştı Siyahmed, yukarı güçlükle baktı, yukarıda derin yarın başında duran Xece'yi hayal gibi gördü. Artık son anları olduğunu tahmin ediyordu. Acı içinde kıvrandı, gücünü topladı, yokladı kendini, kıpırdıyamıyordu. Orda öyle duran Xece bütün muhayyesini kaplamış, aklından bir türlü gitmiyordu.

Siyahmet Xece'nin babasının ordusunun gelip yettiğini anlamıştı. Son bir kez gücünü topladı, Xecéye seslendi. "Xece, Xece Seng, git seni azad ediyorum. Evlen, dilediğince mutlu ol, mutlu yaşa, benden sana hayır yok artık"...

Xece'nin dudaklarında hüznün ve kederle yarım ay oluştu. "Xece gidecek, Xece günlünün Sultanını uçurumun dibinde bırakıp babasının ordusuna teslim olacak, öyle mi? Ve sonra mutlu olacak? Ya sen ya sen ne yapacaksın Siyahmed'im, yalnız başına bu uçurumun dibinde? Sen üşürsün yalnız burada?", kendi kendine mırıldar gibi inleyerek konuşuyordu.

Acı o kadar acıydı ki artık acıtmaz olmuştur onu.. Kederle gülümse-di. Sonra Tahiré Uryan gibi inledi;

Gönül garip ve hazindir, ah nasıl inlemem?

Bedenim ateşte yanıyor, ah nasıl inlemem?

Bana neden, ne de çok inlersin diyorlar hep

Ölüm ki pusuda bekler, ah nasıl inlemem?

Arkasına baktı, babasının ordusu iyice yaklaşıyordu. Tekrar Siyahmed'e elini uzattı. Sanki tutacakmış gibi.

Sonra kendini usulca yardan, ona doğru bıraktı.

Bu sefer barış gerçekten geliyor "gibi"

Kürt sorununu çözmek, hakikat-en çok mu zorlu ve çok mu karmaşık? Evet. Zor ve karmaşık fakat zorluğu, birilerinin dediği gibi, Türkiye kamuoyunun buna hazır olmamasından değil. Küresel ekonomik ve siyasi hesaplar, içeride otuz yılla yaklaşan savaş sürecinde konum, statü, servet, kariyer edinmiş, tüm varlığını çatışmanın sürmesine borçlu olan kesimlerim çözümsüzlük çabaları ve tabii ki Türkiye'deki politik dengelerde, güçlerin karşılıklı pozisyonu sorunun çözümü önünde engeldir. Yoksa Kürt düşmanlığı yapacak bir kamuoyu yoktur. Hürriyet gibi bir gazetenin başyazarı, Özkök mealen "devlet PKK ile masaya oturmalı, Öcalan ile görüşmeli" dediğinde hiç de kıyamet kopmadı. Kopmaz da.

PKK'nin istedikleri son derece makul seviyede talepler. Çünkü Kürtler şunu demiyor; "Bize yıllarca baskı uyguladınız, inkâr ettiniz, asimile ederek yok etmeye çalıştınız, binlerimizi öldürdünüz, bizi yerimizden yurdumuzdan ettiniz, köylerimizi başaltınız, yaktınız, dilimizi bile yasakladınız, işkencelerden geçirdiniz... Biz sizinle yaşamak istemiyoruz, intikam istiyoruz, son ferdimize kadar savaşa-çağız..." peki ne diyor, bütün yaptıklarınızı unutmaya, yaralarımızı kardeşçe sarmaya hazırız. Varlığımızın inkârından vazgeçin, kendinize reva gördüğünüz hakları, yine öncelik ve başatlık sizde

olmak kaydıyla, biz, de kullanalım. Aslında böylesi çözüm dahi büyük haksızlık ama ne yazık ki, tarihi halkların törel bilinci değil hakkaniyet terazisi güç dengesine angaje olan devletler yazıyor. Halkların mücadelesi esas motive edici, hareketi sağlayan kaynak olsa da kazanmaları, güç üretmeleri ve başarılı uygulamaları sayesinde mümkün oluyor. Yoksa haksızlığa uğrayan, ihanete uğrayan, öldürülen, dil yasağına varan inanılmaz baskılara maruz kalan Kürtlerdir. Ve istedikleri kendilerinden alınanlardır. Normalde Yapılanlar karşısında kendisinden özür dilenmesi gereken Kürtlerdir. Kürtlere yapılan kötülüğün bir mizanı, çetelesi yoktur ama bakın ne pişkinlikle "vatan" "Milet" edebiyatı yapanlar var. Bu ülkeye kötülük yapmak vatanseverlikmiş gibi! Kötü olan nedir? Diyebilirsiniz. Türkiye, yarım trilyon dolara yakın savaş harcaması yaptı mı? Evet. Binlerce katı bile, bir ananın evlat acısını teskin etmeye yetmez ve onbinlerce can alındı ve alınmaya devam ediyor. Ayrıca Türkiye tanınmaz hale geldi. Yasalar, geri de olsa, çetecilik tercih edilmese gerek. Türkiye, çeteci mantık örgütlenme ve uygulamalara teslim oldu. Şimdi kurtulmaya çalışsa da nafile. Kürt sorunu, yani Türkiye'nin tarihinin en büyük sorunu, çözülmeden "Ergenekon"dan, "yeşil"lerden kurtulması mümkün değil. Kim yarattı bu bunları? "PKK'ye karşı ol

her şey mubah; Kürt hareketiyle savaşıyorsan bu memleketin sahibi sensin" diyen ve uygulayan, onaylayan mantıktır tabii ki. Bu gün konuşanlar, savaşı yürütenler de değil, savaş yıllarında kan edebiyatı yaparak palazlanmaya çalışanlardır. Türkiye sadece "yeşil" örneğine bakarak, sayısız utanç verici sonuç çıkarabilir. Mahmut Yıldırım kimdir? Bu ne inisiyatif, bu ne pervasız uygulamadır, bu ne vahşi katliam mantığıdır... Milletvekili, "yeşil" denen sıfatı, mevkii, bilinci, kültürü, cinayet makinesi karşısında çaresiz kalıyor ve yardımı da emniyet amirinden istiyor. Böyle yönetilen bir ülke olur mu? Olsa orada hukuk olur mu? Olmaz. Peki, bunu yapanlardan hesap sormak gerekmez mi?

Kürt sorununun çözümü konusunda ilk adım; gerçekten, bu topraklarda yaşayan halkların geleceğini öne alan ve basit kaygı ve hesapları bir yana bırakan bir bakışa ulaşmakla atılabilir. Yoksa Kürtlerin istediklerine "vatanperverlik" adına karşı durmanın hiçbir mantıklı izahı yoktur. Çünkü çatışmadan beslenenler dışında kimseye bir zararı yoktur.

Diyarbakır'ın Kürtlerin kültürel merkezi olmasının kime ne zararı olabilir. Kreşten üniversiteye eğitim kurumları Kürtlerin en doğal hakkıdır ve kimseye olumsuz etkisi yoktur. Bunu söylemek bile utanç verici olmalı. Ana diliyle konuşan bir Kürt

çocuğu düşünün; kreşe gitmesi gerek, anadilinde. TV'de çocuk programı izlemesi gerek, anadiliyle. Okula gitmesi gerek anadiliyle... Kürtlerin kurumsal, kamusal bütün işlerini kendi anadilleri ile yapmaları hakları değil mi? Kürtler Türkçe öğrenmek mecburiyetinde değiller ama öğreniyorlar. Nasıl ki, Türklere ya başka bir millete Kürtçe öğrenme zorunluluğu getirilemiyorsa bu Kürtlere de dayatılamaz. Bunu kim, hangi ahlaki yasaya dayanarak isteyebilir? Ama Kürtler kendi anadilleri dışında Türkçe de öğrenmeyi kabul ediyorlar. Kürtlerin yaşadıkları coğrafyada kendilerini yönetme hakları yok mu? Kim neye dayanarak ve hangi hakla bunu engelleyebilir. İşte "Çözüm" denen şey bunların gerçekleşmesidir. Aklım kadar inancımla da söylemeliyim ki, konuya böyle bakılarak ikna olunursa, kalıcı huzur ve barış peşi sıra gelecektir. Ve yine aynı inançla şunu hatırlatmalıyım "başkasını ezenler özgür olamaz". Simülasyon yapmanın vakti çoktan geçti, "gibi"sini değil barışın kendisini istiyoruz. Hepimiz tüm gücümüzle istersek bu sefer barışa ulaşacağımız kesindir.

mehmet güler

[c.duyan&a.özer]

Ak ve Kara Arasında Griyi Görmek

Toplum olarak sürekli iki tercih hakkımızın olduğunu düşünürüz. Aradaki tonları genelde görmez ya da görölmesi gerekenleri görürüz. Ya çok ilericiyiz ya çok gerici, ya moderniz ya gelenekçi; ya laik'iz ya da anti laik. Ya mahalle baskısı var deriz ya da buna karşı cumhuriyet mitinglerine koşarız. Ya Ergenekonun üzerine gideriz ya da gidip Ergenekoncuları yakalayanları anıtkabire şikâyet ederiz.

Toplum bu halde; peki aydınlarımız, siyasetçilerimiz, sanatçılarımız, entelektüellerimiz nerde? Ya bilim adamları onlar nerede? Onlar da ya "ak'çı" ya da tam karşıtı "kara'cı". Oysa bilimsel bakış toplumsal olay ve olguları sadece ak ve kara olarak görmez, ak ile karayı herkes çıplak gözle görebilir, oysa bilim adamı herkesin görmediği, arada kalan gri tonları, ya da görünenin arkasındaki görünmeyi ortaya koymaya çalışır. O nedenle burada görev, bilimcilere düşüyor. Bilim insanları toplumsal yaşamı derinden etkileyecek konularda ön plana çıkıp "gri tonları" saptayıp toplumu aydınlatmalıdır.

Bu bağlamda seçim sonrası sürece bakıp değerlendirdiğimizde hem geçmişin bir tespiti yapmak olanaklı olacak hem de geleceğe ilişkin daha doğru öngörülerde bulunabileceğiz. Diğer bir deyişle, yapacağımız değerlendirmelerde Ak ve Kara dışında "Gri tonları" ortaya koymaya çalışacağız. Bu anlamda birbiriyle yakından ilgili ve ilişkili güncel sorunlar olan Sivil Anayasa, Ergenekon ve Kürt Sorunu üçlemesini AB ve Sivil-Asker ilişkileri bağlamında tartışacağız.

Seçimden sonra Başbakan sivil anayasa konusunu gündeme getireceklerini belirtmişti, ancak bu konuda gerçek niyetin ne olduğu diğer bazı konularda olduğu gibi tam anlaşılamamıştı. Burada gerçekten niyet yeni bir anayasa yapmak mı yoksa

"yapacaktı gibi" davranıp bir nevi yasak savmak mı? Ünlü Alman filozof Kant "niyet yapmanın yarısıdır" der. Eğer gerçek niyet toplumsal konsensüsle bütün badireleri göğüsleyerek Türkiye'nin ihtiyaçlarına uygun yeni bir anayasa yapmaksa amenna; o taktirde herkesin bu atılımı desteklemesi gerekir. Aksi bir durum ise teşhiri mubah kılar.

"Sivil anayasa nasıl olmalı?", sorusundan önce bu anayasanın kimin için yapılacağı daha önemli bir soru olarak cevap beklemektedir. Eğer bir sivil anayasa düşünülüyorsa her şeyden önce iyice ölçülüp biçilmelidir. Terzi ölçü almadan elbiseyi tahminlere göre dikmeye kalkarsa elbise ya geniş ya da dar olacaktır ve o taktirde topluma uymadığı için her tarafından patlayacak; böylece dikilen elbise ya tekrardan sökülüp dikilecek ya da yama yapılacaktır. Ama artık Türkiye'ye yamalı anayasa yeterli gelmemektedir. Çünkü yama yapıla yapıla anayasa özünü yitirmiştir. O nedenle rötuslarla yapılacak bir değişikliğin Türkiye'ye zaman kaybettirmekten başka bir işe yaramayacağı görülmelidir. Yapılacak iş, yeniden yeni bir anayasanın tüm troplumu kapsayacak, toplumsal değerleri ifade edecek, toplumsal barışa katkı sağlayacak şekilde yapılmasıdır. İkincisi, yeni Anayasa bir elitler veya uzmanlar anayasası mı olacak, meclis içi bir parti (iktidar) anayasası mı olacak yoksa bütün toplumun üzerinde anlaştığı, içine sindirdiği bir anayasa mı olacak? İşte bu noktada elbiseyi biçip diyecek olan (ki demokrasilerde bu halk iradesidir) önem kazanıyor. Darbeci Kenan Evren gibilerin topluma biçtiği anayasa ülkeyi yıllardır bir cendereye sokmuş, ülkedeki birlik ve dirliğin temeli ve teminatı olması gereken anayasa tam tersi bir işlev görmüştür. Üstelik toplumun genel çoğunluğunun bu anayasayla ilgili kanaati olumsuzdur,

algısı da negatiftir. O yüzden eski Yargıtay başkanı Sami Selçuk'un belirttiği gibi "Türkiye anayasalı bir devlettir ama anayasal bir devlet değildir." Evet, bir anayasası vardır ama bu modern çağdaş özgürlükçü anayasa olmaktan uzaktır.

1980 askeri darbesinin getirdiği anayasa 27 yıldır sürekli yama yapılarak topluma dayatılmaya çalışılmaktadır.

Ancak bu anayasa artık ömrünü tüketmiştir ve dikiş tutmamaktadır. İktidar

partisi bir iki yama ile yeni bir anayasa yapmış olacağı zehabından derhal vazgeçmeli, sadede gelerek, "...miş gibi yaparak" değil, Türkiye'nin ihtiyacı olan gerçek bir anayasa yapmanın önünü açmalıdır. Yeni anayasa için Türkiye'de yaşayan halkların talepleri göz önüne alınmalı ve gelişmiş ülkelerin anayasaları araştırılıp incelenmeli, bu anayasa ile yıllardır sürüncemede bırakılan Kürt Sorunun çözümünün de önü açılmalıdır. Yapılacak olan anayasa bütün sivil kesimler, mecliste bulunan bütün siyasi partiler sürece dâhil edilerek yapılmalıdır.

Bununla bağlantılı ikinci madde hiç kuşkusuz yıllardır bir ahtapotun kolları gibi

derinde duran, günümüzde her gün bir yerlerde uzantısının su yüzüne çıktığı Ergenekon örgütüdür. Bu örgütün içinde darbe günüklerini hazırlayarak yanında bulundurmaktan imtina etmeyen emekli generaller, "gazeteciler", "aydınlar", "öğretim üyeleri", "mafya elemanları", "Siyasi Parti Liderleri" bulunmaktadır. Ahmet Altan 05.05.2009 tarihli taraf gazetesindeki yazısında "Şu Ergenekon davası hiç bir işe yaramadıysa, Türkiye'nin gerçek yüzünü görmemize yaradı. Her belgeyle bir kez daha anlaşılıyor ki burada devlet yok, burada

bir devlet taklidi var." Burada asıl önemli olanın örgütün amacıdır, bu amaç AB yolunda ki Türkiye'yenin önünü tıkamaya çalışıp, onu farklı bir yola kanalizasyon etmektedir. Bunu da yaparken "faili meçhul" cinayetler, ulusal ve uluslararası birçok bağlantı, kara para, kanlı saldırılar, halkı kışkırtma, birçok mühimmat- silah, örgütlü bir şekilde hedef gözetmeksizin saldırılar gerçekleştiriliyor ve bütün bunlar örgütle ilgili savcılık iddianamelerinde yer alarak sorgulanıyor. Ergenekonun temelinde yatan şey daha öncede örgütlenmiş birçok derin devlet mekanizmalarından sadece bildiğimiz faşizan bir örgütlenme değil aynı zamanda ülkenin kaderine cuntacılıkla el koyarak Türkiye'nin yönünü batıdan doğuya çevirmek (Avrasyacılık) olduğu anlaşılıyor. Birçok faili meçhul cinayetin sorumlusu olduğu anlaşılan bu örgütün yıllar önce işlediği cinayetlerin kemikleri Silopi'de, Cizre'de derin kuyulardan çıkmaya başladı. Fırat'ın doğusuna geçip, daha da deşilirse kim bilir "derinlerde" daha neler çıkacak? Artık toplum, "derinlerle" uğraşmak istemiyor, zira bir yerlerde derin faaliyetlerin var olduğu varsayımı gerçek bir demokrasinin önünü tıkadığı gibi sadece ilgilenenleri değil demokrasiyi de marazlı hale getiriyor. Bu nedenle demokratikleşmenin önündeki bu en tehlikeli saatli bombanın ortadan

kaldırılması için herkes sorumlu davranmalı, seferber olup mücadele etmelidir. Bu süreçten sonra yargılanan paşaların rahatsız oldukları için eve gönderilmelerinden ziyade hukukun üstünlüğünü savunan genelkurmayın karışmadığı bir hukuk süreci işletilmelidir. Türkiye artık üstünlerin hukukunun işlediği bir yer olmaktan çıkıp hukukun üstünlüğünün tesis edildiği bir ülke haline gelmelidir. Bunun için de kuşkusuz başata Kürt sorunu olmak üzere birçok sorunun çözülmesi gerekiyor.

Modern ulus devletlerin kuruluş sürecinde Anadolu'da yaşayan ve yıllarca Türk Halkının yanında aynı dinsel kimliğin de etkisiyle ortak savaşa katılmış Kürt halkı, Kurtuluş savaşı sonrası dışlandıkları gerekçesiyle yer yer isyan etmiştir. Bu nedenle seçkin, gelenekçi ve merkezîyetçi sivil asker bürokrasi "tek millet, tek devlet, tek dil" şiarıyla Türkiye Cumhuriyetini yeniden

biçimlendirirken Kürtleri de bu homojenleştirme polkasının bir parçası haline getirmiştir. Yüzyıldır inkâr edilen, karda yürürken çıkan kart-kurt sesinden türedikleri ifade edilen Kürtler bu isyanlarla varlığını kabul ettirmeye çalıştı. Çok kan aktı, çok can yitti. Şimdi ise Genelkurmay başkanı yüz yıl önceki Mustafa Kemal'in söylemlerine atıfta bulunarak "Türk halkı" yerine "Türkiye Halkını" ifade ediyor. Şunu ifade etmek gerekir ki Kürt sorununu çözülmesi durumunda Türkiye Orta Doğunun en büyük ekonomik-politik güç haline gelecektir. Fakat birileri bir türlü bu sorunu çözmek istemiyor, çözmek isteyenleri de engelliyor. Bu alanda adeta değişmeyen/değiştirilemeyen bir sistem oluşmuş durumda. Hal böyle olunca bu sistemden ve mevcut statükodan beslenenler sistemin değişmesini istemiyorlar. Ancak siyasal irade ve siyasal partiler rollerini bağımsızca oynamalı ve barışçı yolları aramalıdır. Kürt sorununda gri tonlar ortadadır (anayasal güvence, kültürel hakların ihyası ve genel bir af) bunları görmek çok büyük çaba gerektirmiyor. Burada önemli olan nokta hiç kuşkusuz artık sorunu ifade etmekten ziyade çözüm önerilerini dikkate alarak adımlar atmaktır. Artık halk serenat,

hamaset değil, sorun telâfî değil, çözüm kardeşliği istiyor.

Bu konuda iki dönemdir halk tarafından büyük umutlarla tek başına iktidar olan AKP'ye büyük görevler düşüyor. Eğer bunu yapamazsa Ergenekon gibi örgütler AB karşıtı düşüncede olanlar arasında örgütlenip Türkiye'yi Karanlık bir sürece doğru götürecektir. Türkiye için ekonomik anlamda refah, politik anlamda demokrasi demek olan AB konusunda tavrını netleştirmeli ve bu sorunu çözüm yoluna sokmalıdır. Bunun için sivil-asker ilişkilerini de AB standartlarına oturtması gerekir. Ergenekoncu paşaların yargılanması sivilleşme adına ileri bir adım olabilir. Ancak darbe ve muhtıraların tarih boyunca kol gezdiği Türkiye'de sivilleşmenin olması için ordunun kışlaya dönmesi gerekir. Bu

manada askeri vesayetin egemenliği altından çıkılması, bununla beraber politik hattı seçimle başa gelen siyasi partilerin belirlemesi gerekmektedir.

Toparlarsak bu olguların hepsi birbirleriyle bağlantılı görünüyor ve bu anlamda Türkiye bir yol ayrımındadır: Ya bu olgular birbirlerini besleyip-çözüm odaklı ilerleyip ülkeyi Ak bir düzliğe götürecektir, ya da birbirlerini geriletip-çözumsuzlük üreterek Karanlık bir yola sürükleyecektir. Kürt sorunun çözülmesi, Ergenekon gibi örgütlerin yaşama nedeninin ortadan kaldırılması, yeni bir anayasanın yapılması, bunun yanında ordunun kışlaya dönmesi, sivilleşmenin önünün açılması bu nedenle önemlidir. Bütün bunlar AB için adımların daha sıkı atılması gereğine işaret ederken, gerçek bir demokrasinin ihya edilmesini de zorunlu kılıyor. Dolayısıyla bu önemli sürecin sonunda AK ve Kara arasına sıkışmış Gri tonları aydınlatarak sonuca gitmek gerekir artık.

Zel-lal (III)

"sevgili'ye"

ahh....
varıp ellerimi yüreğinde sakladım,
öldüm. öldürdüm gerçekliğini
şefkatin. mahrem haller kaldı
sararmış bıyıklarında babamın.

hüznü bıraktık üçgen parkın
demli çayında.
çobandan dinledik dilsiz kavalı,
ilmek ilmek aşkaları.
üşüdüüm, üşüdüük,
ahh yabanına girdim rüyanın.

vuslat olsun dedimdi o kadına,
adı kızımın. mirzanda yaban güvercinin
nazlı sesinde.
ağladım, ağladık.
koştum mendo yolunu,
sualini hikmet bildim de koştum.
vuslatla donmuş sevgiliye boğuldum.

tükürüp adını dudağımdan
nemruda, duydum sessizlikte
çığlığını dilimin;
havaaaaar....
ahh sualini hikmet bildim de koştum

tütüne,
iç çekişine kaderin,
sardım öfkeyi.
sevgiliye nağme diye üfledim.
antik çağın güzeline kahrettim.

kahır ve keder
inziva-i hâl
zel-lâl

hatırla...
hatırla ey sevgili.
kadir gecesi bildimdi seni de,
nebilere küstümdü o zelzele gecesi.
düşürmedimdi dilimden sure'yi,
inziva hallerini.

ahh boşa sevmedimdi ben yangınları,
sana susuz geceyi.
bildimdi, bildimdi ayetleri de,
kendimden eksildimdi.

hü ve hayy
benzini attırmış sabahın,
sarhoşluk ve hayam.

ahh sabbah aşk dedi de
kurdu cennetini dilberin

kayyum kuyular
mem ve zin
aşka varmışlar

hiş dedim sevgiliye
sus yani kendi dilimde.
hüzn-ü sultan.
tuz katıp şerbetine acının,
karanlıklara daldım.
ben sükut ve kâl

ey tanrı cehennemler sun,
uyku tadında.
ben aşka mezar.
gezginimmiş semânın hilâl,
sanı saçlı yar.

hiş şeyhim hiş, günbatımı yar.
başkası şeytan, şeytan başkası,
gayn uslanmam.
cennetine rahmanın soludum
cehennem
kâdâ ve belâ.
yitirdim sevgiliyi.

hangi şehrin gecesinde bıraktığımı
unuttum da ümidi. utandım,
vurdum kendimi.
ahh bildim.
hayatı sokakta vurulan koklar

göbeğinden çatladı bir peygamber
mabed gözlü sevgiliye ahd ettim
is ve sis
kabir rengi dağların
büyüdü girdap, ışıksız tapınak

ahh azizelere adandım
rüya ve hâl
zel-lâl

mesut doğan

[mehmetsoylu]

Mardin'den Sisteme Utanç Çılgılığı

Barış için açılığa yatmış AMED'lileri selamlamak ve ruhumun derinliklerindeki acıları hafifletmek adına geldiğim AMED'de, sabahın erken saatlerinde gözlerimi vahşi bir cinayetle açıyorum. Doğrusu odur ki bizler, bu coğrafyada yaşayanlar hiç bir dilin kelimeleriyle ifade edemeyeceğimiz nice vahşi cinayetlere tanık olmuşuzdur. Daha kırkı çıkmamış bebelerden, saçları ağarmış yaşlılara kadar insanların ölümlerine tanık olmuştuk ve hem de tüm insaf sınırlarının ötesinde bir ruh haliyle. Ölümle dans diye yeni bir arguman yerleştirdi hayatımızın orta yerine. Ölülerden bile korkulan bir çağda hangi merhamete sığınacağımı bilemiyorum. Oysa BARIŞ denilen kutsallığın hayata geçmesi için var güçleriyle mücadele ediyorlardı Kürtler. Buna mukabil her zaman, en vahşiyane tarzda cevap buluyorlardı. Barış adına uzatılan her el havada kalmakla kalmıyor adeta kesiliyordu. Böylelikle Savaş denilen kirli illetten rant sağlayanlar saltanatlarına devam ediyorlardı. Zira Savaş onların ve onlara yakın olanların kılına dahi zarar vermiyordu. Böyle olunca da 'Bana ne başkasının zararından' diye bir paradigma gelişmeye başladı.

Yaşanan son cinayet ve bu cinayeti yurttaşlara yansıtan medyanın dilini anlamakta güçlük çekiyorum ilk saatlerde. Evet karşınızda bir çatışma varsa buna taraf olunabilir ama taraf olmanın da bir vicdanı ve kuralı olsa gerek. Sağcılarından Kemalistine ve solcusundan İslamcısına kadar tüm medya büyük bir iştahla olayı PKK'nin üzerine yığmak için eldeki tüm verileri derinlemesine irdelemeye çalışıyorlardı adeta. Bu konuda son derece uzman olan medya malesef ki bu defa taşı gediğine oturtamadı. (çoğu defa

bu konuda mağlup oldu ama meydan ve kalem onların elinde olduğu için dilediklerince hareket edebildiler). Karşılarında, bildikleri tüm oyun ve argumanlarla teröriste edebildikleri PKK vardı ve bu olayı

defa kafaları oldukça sert bir kayaya çarpmıştı ve bu katliamı PKK'nin üzerine yükleyecek önemli argümanlar bulamayınca bu defa da konuyu, en ilkel tarzda Kürtler arasında var olan sıradan bir töre

da mutlak surette O'na yüklemeleri gerekirdi. Hazır BARIŞ lafı da kullanılıyorken, PKK tarafından uzlaşmaya dönük açıklamalar geliyorken, mutlaka bunun da proveke edilmesi gerekirdi tıpkı diğer uzlaşma ihtimali olan oluşumlarda olduğu gibi. Ancak bu

cinayetine endekslemeye çabaladılar. Zaten nice zamandır televizyon filmlerinden tutun daha bir çok organizasyonda Kürtler'i, Töre Cinayeti ile yaşayan, Feodal yapılı, köylü ve cahil bir toplum göstermek suretiyle konunun esasına dönük söylemlerden

uzaklaştırmaya çalışıyorlardı. Kürdistan'da meydana gelebilecek en uygunsuz olayda bile böylesi vahşice bir sonucun çıkmadığına her kes kanidir sanırım. Yani bırakın coğrafyamızda, hayvanlar alemind e bile bir ibadethanede ve çocuk- kadın demeden bir katliama sebep olmak anlaşılır bir şey değil. Öyle ki en büyük sorunlarda bile, kadının ortaya çıkıp bir söz söylemesi konunun kapanmasına vesile olmaktadır. Kadın, bu coğrafyada Barış ile özdeşleşmiş bir varlık olmuştur.

Katliamdan tesadüfen kurtulmuş bir gencin sözlerine takılıyor gözlerim. Korkmuş, sinmiş ve sonuçtan kendisinin de muzdarip olan bu gencin "Bizleri tarayanlar çok iri yarı insanlardı, yüzlerinde maske olmasına rağmen bazılarının gözlerini tanıyabiliyordum ve dikkat edin, hepsini öldürün kökleri kurusun" mealindeki açıklaması bu vahşi durumun nasıl bir ruh haliyle işlendiğini gözler önüne sergilemektedir. 44 tane soluğu kesmenin hangi amaçla yapılabileceği konusunda tüm bilimler aciz kalacaktır sanırım. Yani bir kız isteme, basit bir kavganın son durumu ve hatta ticari kaygılarla bile ifadelendirilmeyecek kadar programlı ve bilinçli işlenmiş cinayet. Töre, sıradan bir cinayet, ah içimiz yandı, bu gece uyuyamadık ve benzer söylemlerden çok olayın muhatabı olan "korucuları ve koruculuk sistemi"ni masaya yatırmak gerek kanımca. Zira cinayeti korucuların yaptığına dair hiç bir şüphe kalmamıştır şu durumda.

Zamanın başbakanı Turgut Özal tarafından doğru dürüst bir hukuksal zemine oturtulmayan bu paramiliter güçler Kürdistan'da, tecavüzlerin, faili meçhullerin, uyuşturucu ticaretinin ve bil umum

hukuk dışı işleyişlerin önemli ayakları olmuştur. Dünyada bunların bir çok örnekleri varken sistemin bu koruculuk organizasyonuna göz yumması tam bir intikam ve Kürdü Kürde öldürme mantığıyla izah edilebilir. Sistemlerin dayattığı insanlık dışı uygulamalardan dolayı iç çatışmaların yaşandığı tüm ülkelerde, bu paramiliter güçlere hep ihtiyaç duyulmuş ve kullanılmış ve hukuk dışı olaylara karışmaları tolere edilmiştir. Görev yaptıkları alanlarda hemen hiç kimsenin onlardan hesap soramadığı bu organizasyon tam bir suç şebekesine dönmüştür. Bir çoğu 90'lı yıllarda politikaya atılmış, belediye başkanı ve milletvekili olmuştur. Bunlar dönemim yöneticileri tarafından hep onore edilmiş ve el üstünde tutulmuştur. Bu vahşet sadece son olayda yaşanmadı, yıllardır neredeyse sistemli bir şekilde devam etmektedir.

I.H.D'nin son olaylardan dolayı yayınladığı bir belge tüyler ürperticidir. Sayıları 85 bini geçen köy korucularından 4993'ü 18 yılda 2640 adet suç bulaştığını resmi kayıtlardan öğrenebiliyoruz. 1990 ile 2002 yılları arasında bu suç şebekesi 38 köy yakma, 14 köy boşaltma, 12 taciz ve tecavüz, 22 adam kaçırma, 294 silahlı saldırı, 176

saldırı sonucu yaralama, 132 yaşamını yitirme, 2 kayıp infazı, 50 infaz, 70 gasp, 454 işkence ve kötü muamale, 59 gözaltı, 9 intihara sebebiyet verme ve 17 orman yakma olarak kayıtlara geçiyor korucuların yaptıkları. Buna bir de bilinmeyen ve kayıtlara geçmeyen olayları da eklersek devasa bir suç örgütü ile karşı karşıya geliyoruz.

Herkesin barış içinde yaşadığı bir yerleşim birimine, suç şebekesi haline gelmiş

koruculuğu yerleştirerek akraba ve komşular arasına husumet tohumları ekilmesine neden olan sistemin ciddi manada irdelenmesi gerekmektedir. Komşusunun tavuğuna pıst denemesine silahla cevap verilmesinin altında yatan travma izahı zor bir durumdur. Kürt sorununun barışçıl temelde çözümünün önünü almak için, nerde kirli ve mimli biri varsa bu suç şebekesinin içine dahil olarak (dahil edilerek) legalize edilmiş ve bu tür cinayetlerin yolu açılmıştır. Bu vahşi şebekenin elemanı olan biri, yıllar önce yaşanmış sıradan bir husumeti bile tekrar gündeme getirip yetkisini ve silahlı gücünü kullanarak katliamlar yapabilmektedir. Yıllardır yapıla gelenler hep gizlendi ve neredeyse hoş görüldü ki şimdi bu sonuç çıktı.

Ama bu son olay artık çuvala sığmadığı için deşifre edildi. Her şey o kadar aleni ortadayken hala kimi kesimlerin Koruculuğu ve Koruculuk Sistemini savunması apaçık bir düşmanlıktan başka bir şey değildir.

Hrant öldürüldüğünde hatırlıyorum bir çok medya kuruluşu 'şimdi biz bunu Avrupa'ya nasıl izah edeceğiz' diye dert yanımlardı. Yani Hrant'ın ölümüne değil

uluslararası arenada kaybedecekleri prestijlerine yanıyordu. Son olayda da kimi eli kanlı köşe başı yazarları ilk zamanlar bu minval üzere fikir beyan ediyorlardı. Yani ölen insanlara uygulanan vahşet ve geride kalanların acısından çok yine prestij derdine düşmüşlerdi ki bu da utanılacak bir durum kanımca. Yani bu suç şebekesini Masaya yatırıp kalkması için kamuoyu oluşturacaklarına aynı nakaratı tekrar etmişlerdir. Dünyanın neresinde son olaydaki ölü sayısının çeyreği bile yaşandığında, her kes derin bir hesaplaşmaya girer ama bizim ülkemizde hak getire. Bunca ölü karşısında eğlence programlarına bile ara verilmemesi, ilgilenmemeyi mi gösteriyor yoksa bu katliama ortak olmayı mı varın siz karar verin.

Yıllardır, koruculuk müessesesi lağvedilsin diye tutturan Kürt tarafı bu konuda ne kadar haklı olduğunu bir kez daha ispat etmiştir. Gönül isterdi ki bu kirli müessesenin deşifre edilmesi böylesi acılı olaylar sonrasında olmasaydı ama maalesef Genel Kurmay lağv konusuna son noktayı koymaktadır 'Koruculuğun lağvedilmesi isteği PKK'nın talebidir'. Bize pek de yadırgayıcı gelmesin bu son demeç. Zira Kürtler, Türkiye'nin demokratik bir yapıya gelmesi ve Barış tesis

etmek için ne dediyse hep karşı çıkılıp tu-kaka edildi.

Biliyorum şimdi ne desek ne ölülerimizi geri getirebiliriz ve ne de geride kalanların acısını hafifletebiliriz ama bu iğrenç suç şebekesinin ortadan kaldırılmasıyla en azından başka katliamların önünü almış olacağız. Bu manada hayatlarını kaybedenlere rahmet ve kalanlara da sabırlar diliyorum.

BUGÜN AHMET BENİM

Bugün ahmet benim, ama dünkü Ahmet değil. Bugün anka benim, ama yemle beslenen kuşçağız değil.

Enelhak kadehiyle bir yudum içen sızdı Tarıık şarabından. Şişelerle, küplerle içtim ben, sızmadım, ben, sultanların aradığı sultan.

Ben hâcetler kıblesiyim. Gönülün kıblesiyim ben. Ben cuma mescidi değilim, insanlık mescidiyim ben.

Ben saf aynayım, sıırım dökülmemiş, paslanmamışım. Ben kin dolu bir gönül değilim, Sinâ dağının gönlüyüm ben.

Üzüm sarhoşluğu değil benim sarhoşluğum, benim sarhoşluğumun sonu yok. Tarhana çorbası içmem ben, can yemeği yerim, içerim can şerbeti.

İşte sarttı seni bir gümüş bedenlinin özlemi. Altın haline geldin artık. Sen altına âşkınsın, altın benim rengime âşik.

Gönlü saf sûfiyim ben, benim tekkem âlem, medresem dünya benim. Değilim abalı sûfilerden.

İster yakarış eri ol sen, meyhane eri istersen, bundan sanki ne çıkar? Yok cumartesiymiş, yok cumaymış, bence ne farkı var?

Gerçeğin tadını alan er ne altına aldırış eder, ne kalendar tacına bakar. Ne tasası vardır, ne kını.

Ey Tebriz'li hak Şems'i, yüzünü göstermediysen sen, yoksul çaresiz kalırdı kulun; ne gönlü olurdu, ne dini.

MEVLANA

[doğan durgun]

Acının Rengi Aynıdır

Dünya görüşüne katılmadığım Alman asıllı İsviçreli düşünür Friedrich Nietzsche: "Umut etmek işkenceyi uzatır." diyordu yazdıklarının bir yerinde. Umut ettikçe, her şeyin maskelendiği hayatların yaşandığı bir ülkede, bir çok şey ziyadesiyle işkence hali yaratıyor insanı. Savaş kutsanıyor, kan kutsanıyor, ölümler kutsanıyor. Kutsanmayan bir tek şey kalıyor geriye: hayat. Başkalarının ölümleri üzerinde kahramanlık nutukları atmak kolaydır elbet. Başkalarının acısını günübirlik yaşamak da kolaydır. Ölen her insanın, içindi düşlerini biriktirdiği sarı bir defteri vardır. O sarı defterin her bir sayfasında, yaşadığı kısa hayatı boyunca söyleyemediği sözcükler yazılıdır. O yazılanları anlamak için, sarı defterleri okuyacak insanlar gerek bu ülkeye. Bir cinnet hali, bir kan seviciliği, ölüme destanlar dizilmekte. Vatan sağ olsun. Intikamları alınacaktır ama önce golf turnuvarı bitsin, her şey kara mizah hali almakta. Lenin demişti, bir insanın ölümü trajedi, bin insanın ölümü istatis-

tik. Yani, bir insanın ölümündeki acıyı içselleştiremeyenler, binlerce insanın ölümüne istatistik olarak bakarlar. İstatistikçi kaynıyor bu ülkede, herkes istatistikçi olma derdinde, yükselen meslek istatistik. Ölümünün istatistiğini kim daha iyi tutuyorsa, sayılara kim daha iyi takla attırabiliyorsa o da ekranlarda stratejist. Bir topluma giydirilen iki meslek: istatistik ve stratejist. Buradan ne çıkar? Cevabı siz bulun.

Bir psiko-analitik kitabında okumuştum. Diyordu ki: savaş kararını yaşlılar alır, gençlere ise ölmek kalır. Yaşlılar ölüme yaklaştıkları için, gençlerin yaşam coşkusundan nefret eder. Ve onları ölüme sürükler. Hakikaten, savaşta en çok ölenler niye hep gençler olur? Kitaptaki çözümlemenin hiç mi haklılık payı yok? Cevabı siz bulun.

ABD'nin Vietnam'ı işgal etmesiyle başlayan savaşı kim bitirdi? Vietkongluların direnişi kadar ABD'li askerlerin annelerinin direnişi de bu savaşın bitmesinde belirleyici oldu. Bu ülkenin anneleri, çocuklarını anlamsız

bir savaşta ölmek için mi doğurdular? Ölen her gencin ardından, vatan sağ olsun diyen çaresizliklerini anlamak için, ölen o gençlerin sarı defterlerine bakmak gerekir. Yoksa 'vatan sağ olsun' diyen annelerin bu ülke üzerinde, tapu müdürlüklerinde kayıtlı bir gayrimenkulü yok, bir çoğunun hiçbir zaman bir bankada açılmış bir hesabı olmadı, sermayenin gözünde hiç mudi olmadılar, mudi olamayacaklar da. İçi yanan anaların duygularıyla oynamak hangi değerle örtüşür bilmem. Vatan, çocukları bu savaşta ölen garibanların mı vatani? Yoksa, jeeplerle eğlence mekanlarını gezen, beş yıldızlı otellerde hafta sonlarının zevkini çıkaran, paradan adalar yapan bir avuç sömürücü bezirganın vatani mi? Askerlik, nüfus sayımı ve seçimlerde bu ülkenin vatandaşı oluyoruz. Bu vatan bizim ama bu haliyle değil. Bu vatanın bizim olduğunu, gariban kimse kalmadığında, herkes refahtan eşit şekilde faydalandığında anlayacağız. Evet, bu ülkenin en yoksullarının çocukları en önde cepheye sürülmekte. Onların ölümleri artık bir istatistik bir çoğu için. Televizyon ekranlarındaki timsah gözyaşlarına kanmasın kimse. Timsah avını yuttuktan sonra, sindirime yatar, sindirim süreci zorlu geçtiğinden, gözlerinden yaşlar akar. Bütün bu istatistikçiler, stratejistler, ancorhman kılıklı adamlar, akşamları televizyon ekranlarında timsahın yaptığını yapıyorlar.

Bir halka yasaklanmış olan kültürel hakların verilmesi ile bu ülkenin yoksul Türkleri ne kaybedecek? Sözüm sizedir

ey sevgili Türk kardeşlerim, Kürtlerin kültürlerini, dillerini yaşatmaları ile ne kaybedeceksiniz? Kaybedeceğiniz ne kaldı? Bu ülkenin refahından mı pay alıyorsunuz? Oysa Kürtlerle birlikte ele sömürgeci bezirganlara karşı durarak, bu ülkenin gerçek sahibi olabilirsiniz. Bir metrekafe topraktan yoksunsunuz belki ama gelin işkence uzamasın, umut bilinmeyen zamana ait bir sözcük olarak dilimizde paslanmasın. Bu topraklar kana doydu, yeter artık. Acıların tek bir dili vardır, acının rengi aynıdır. Gelin acılarımızı ortaklaştıralım. Gelin hepimiz barışalım, helalleşelim, bu ülkenin en yoksullarının çocukları ölmesin diye. Bizim çocuklarımız yaşasın diye. Yoksul çocukların, sarı defterlerine yazdıklarını gerçekleştirebilecekleri uzunlukta bir hayatları olabilsin diye. Sözüm sizedir ey yoksullar, bu savaşı siz durdurabilirsiniz, en çok da yoksul çocukların anaları.

Çocukların İzinde

[devrimbarış]

Yorgun ve kederliyim, öfkeliyim, hüzne bulaştım yine, bin yıllık karanlık yaralarım açıldı, kanıyorum bir nehir gibi soluksuz.

Kanıyorum her dokunuşunda celâdim çocuklara, adlarını saysam kelimeler yetmez, sanki sonsuzdular vurulduklarında, hiç düşle-memişlerdi ölümü oysa hepsi oyun çağında, hepsi aynı ninnilerle büyütülmüş. Anaları dokuz ay karnında taşımıştı onları, binlerce kahırla yoksullukla, uykusuzlukla büyütmişlerdi onları.

Yıllarca büyümelerini beklemiş babaları, kardeşleri onlarla vakit geçirmiş, mahalle arkadaşları onlarla kavga etmiş, dost olmuş, bütün çocukça şeyleri yaşamışlar birbirleriyle; ama kimse iki çocuğun dargın kaldığına şahit olamamış, hemen barışverişler, hemen oyuna koşarlar, galiba kin ve nefret biz büyüklere mahsus bir şey. Onlar hep çocuktular ve çocuk olarak öldüler, kim bilir ne düşleri vardı yıldızlar ülkesinde, yasaklı ülke Kürdistan'da.

Adlarını bizlere bıraktılar bir de çocuk gülüşlerini... Yahya Menekşe, Abdullah Duran, Enes Ata, İsmail Erkek, Mehmet Akbulut, Fatih Tekin, Ahmet Araç, Mahsuni Mızrak... Artlarında uzun bir yürüyüş, uzun bir ağıt bıraktılar ve şimdi onların izinde bilinmezliğe doğru karanlık bir dünyanın gölgesinde yaşıyoruz. Cellâtları cezalandırılmadı, failleri açığa çıkmadı, dünya hala karanlık, cellâtların gölgesinde kalan bir dünya nasıl işığa çıkabilir. Birileri çocuklarımızı öldürme yetkisine sahip, birileri aydınlarımızı öldürme cehaletine sahip, birileri durmadan bizleri karan-

lığın sularında ölümüne mahkûm ediyor. Canları istediğinde bizleri işkenceden geçiriyorlar ve insanlık durmuş onların zulmünü izliyor. Bu kadar zalimce davranabiliyorlarken bizlerin en meşru bir savunmasında cezaevlerini, sürgünleri ve dilsizliği bizlere dayatıyorlar. Onlar her şeyin sahibi olmaya kadirdirler, bizler ise buyrulan bütün kölelikleri benimsemeye mecburuz.

Kendilerini ömürlerimizin sahibi görüyorlar, bu yüzden dilediklerinde bizi, dilediklerinde çocuklarımızı katledebiliyorlar. Hukukun ve devletin bekasından dem vuruyorlar, adaletten ve yargıdan bahsediyorlar ama külliye yalan her şey onların zulmünü ve cürümlerini örtmek için kılıf, her şey onların dilediklerini yapabilmeleri için 'kudret iradesi' tanıyor onlara.

Seyfi Turan, henüz bir çocuk, 'Polis Devletinin' sistematik işkencesine, yok sayma ve şiddet sarmalına yakalanıyor. İnsan hayatını hiçe sayan bir sistem, dipçik darbeleriyle yere yığılıyor hayat! Bunu gören meslektaşından faşizan bir tebrik alıyor. Seyfi Turan şuurunu kaybedip yerde yatıyor. Nasıl olur da hiç kin tutmayan çocukları bile kendine düşman yapabilmeyi başarmış sevgili devletimiz. Çocukların bile kin tuttuğu ve çocuk kalamadığı

bu topraklarda militarizmin boyutlarını varın siz düşünün. Artık vicdanlar paslı ve çürümüş, gözler kör, eller dilsiz, artık bütün kalpler kararmış zulmün dehşetinden. İnsanın içine işleyen kareler vardır, ağıtlar vardır yakıldığında tutuşturur kalbi, Seyfi'nin yere

teklife dayandırır. Emeğin ve ulusların sömürsü bir arada yürütülür. Kürt Halkını ulusal ve sınıfsal sömürüye tabi tutan bu sistem Türk Halkını da sınıfsal sömürüye mahkûm etmektedir. Çocuklar tarihin hiçbir döneminde bu kadar hedef alın-

yiğilmiş binlerce kez geçti gözlerinin önünden; bizleri ölümle terbiye etmeye çalışıyorlar, bizlerin çocuklarında güç gösterisi yapıyorlar. Bütün dünyanın gözleri önünde önce Uğur Kaymazı vur-dular evlerinin önünde, on üç kurşunla on bin yürek, eğer o karanlık gece o zifiri ölüm aydınlatılmış olsaydı, bu gün çocuklarımızın kolları ve kafaları kırılmazdı; Serez Çarşısından bu yana böyledir zulüm, Bedrettin'in ruhu hala iptedir. Kapitalizm öldürür, söz konusu sermayenin çıkarması her şey harcanır, zaten bu sistemin önemsemediği tek şey insandır. Ulus devletle Kapitalizmin izinde ilerler, kendini

mamıştı, bu çağın insan onuruna katacağı hiçbir değer yoktur ve bu zihniyet bizleri bin yıl geriye götürecektir. Bizlerin kalbini karartan ve bizleri insan olmaktan alıkoyan, bu vahşet görüntülerini unutmak imkânsız! Hafızamızın oyuklarına işleyen bu kareler bizi soysuzlaştırıp bu zulmün ortağı haline getirmekte. Artık hepimiz bu çığırından çıkmış insanlığın bir parçasıyız. Kör bir kuyudur vicdanımız her şeye tahammül edebilen ve sanrıdır belleğimiz gerçekte hayali birbirinden ayırt edemeyen. Çocukların doğmak isteyeceği bir dünya değildir bu, çocukları kirleten bir dünyadır yarattığımız.

[zeynep tozduman]

Gayrı Acı Renginde Açıyor Renkler

Bir dağ sustu artık. Rüzgar uğuldamiyacak acı, acı. Ağaçlar, yeşilin her tonunda acı renginde elbisesini giyecek bundan gayrı. Bir ana ağlarken sessiz, sessiz silahlar deklanşöre basılı BARIŞ adına...Barış adına kırılıyordu, gencecik fidanlar. Taziye çadırında tilişler ve barış işaretleri başrolünü alıyordu..Fırat ve Dicle êdî bese diyerek ağlıyordu.Dağlar,koyaklar,nehirler ağlıyordu....Çiğliklarımız karışıyor birbirine.

Ah, mezopotamya yüreğinin orta yerine hamaklar kurduğum; şimdi ağlıyorsun yitirdiğin evlatlar için.. Rüzgarından daha hızlı yiğit evlatların birer, birer düşerken; kan damlıyor ve kan kokuyor çiçeklerin. Nice sultanlara taht oldun, gözünden yüreğine akıttığın her damla senin yakarışındı. Dağlara verdin yüreğini, kimsesiz ve yapayanlız bir koyakda unuttun gençliğini. Oysa ne çok sevmiştin hayatı ve onun için bir sarmaşık gibi sardın Kuwwal'ı, Silopi'yi, Nusaybin'i,Cizre'yi, Hakkari'yi, Amed'i.

Bak! şimdi Mezopotamya; yaralı oğlun senin...Bakıyor, toprağın altından, Anne diyor; Bir çift göz. 'Her anne sözünü duyanda sen' başın acıyla dönüyor. Şimdi kaç hançer yarası almış bağrın yanıyor, patlamaya hazır bir volkan gibi

dilsiz çiğlikların; buruk sözcükler çıkıyor dudaklarından belli, belirsiz sanki hiç bir alfabede hiç bir dilde konuşmamış gibi LAL oluyorsun.

Ana olmak ne zor şey mezopotamya bilir misin? Sen toprak anasın,ben üzerine basan INSANOĞLU ve KIZI. Senin fidanlarını söktüler,

benim dallarımı kırdılar. Yüzyıldır seni kanla suladılar, beni sözde barışla. Gidenler acep hiç gelmez mi geriye söyle toprak ana sen 6000 yıldır neler gördün, geçirdin söyle kurban olduğum, söyle anam benim. Ne olur artık beni acıyla, hüzünle, dirençle emzirme! ÊDÎ BESE, êdî bese. Gözlerinin yurdunda dört nala nereye süreyim dizginlerimi. Senden aldığım yaralarımı hangi dağın arkasında saklıyayım. Hangi zaman dilimin, hangi nehrin, bana oğlumu geri getirecek.

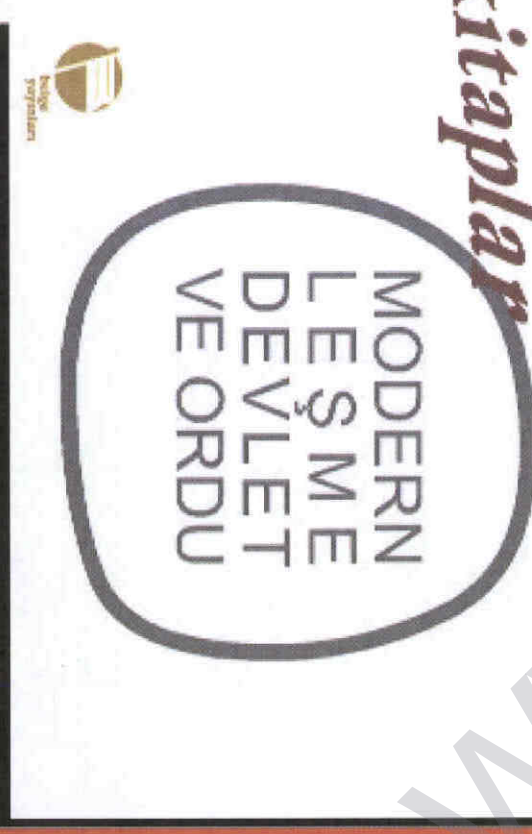
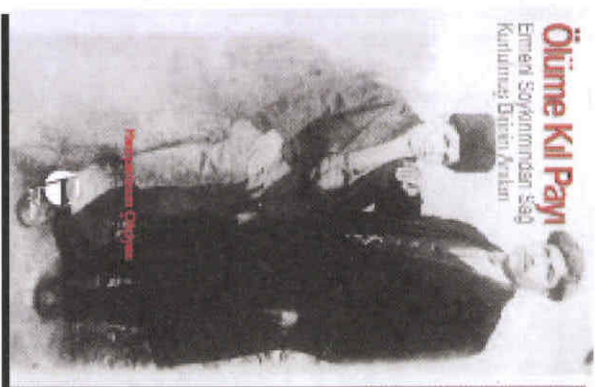
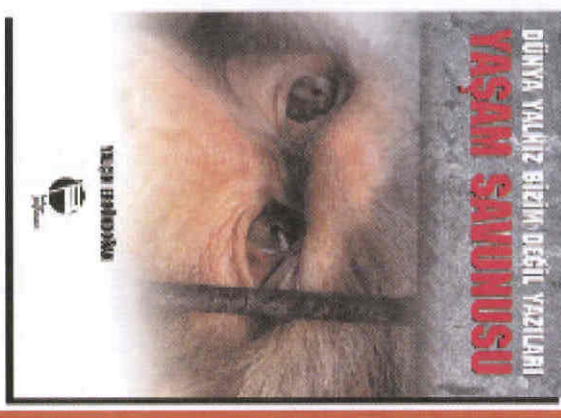
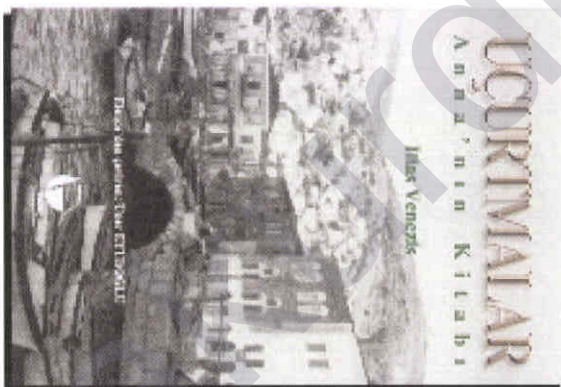
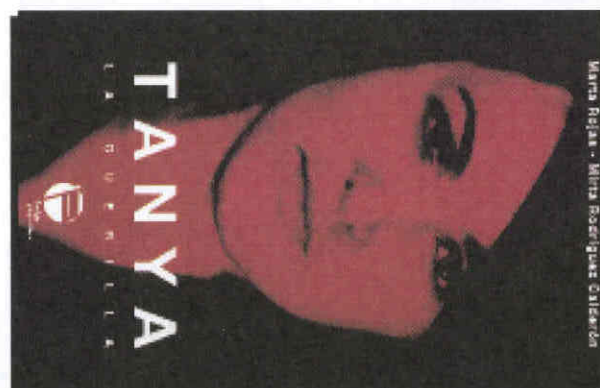
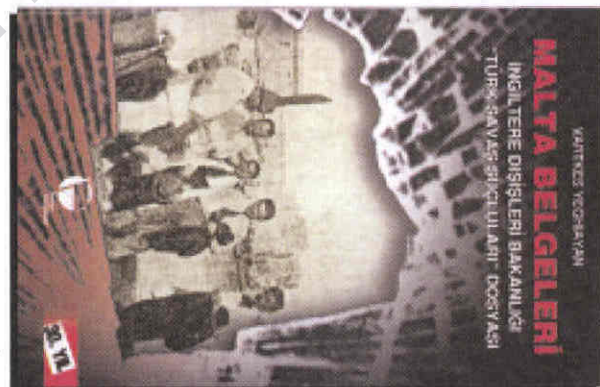
Ellerimi açtım göğe, güneşe ve ay'a diz çöküyorum. Zerdüşte yalvarıyorum! Hangi dilde yalvarmamı istersen söyle...Bana serhildanımı geri verin. Gözlerim,gözlerim Mezopotamya, kızıl güller açmayacak bundan gayrı duy sesimi duy...Bu nemenem acıdır böyle. Acılarında bir rengi var mıdır bilmiyo-

rum! Şimdi gözlerim bir uçurum, dehlizinde kaybolacağın.Yaşam sınırını aştım artık, hayat avuçlarımın içinden bir şimal yıldızı gibi kaydı. Hatırlar mısın?bilmem çocukluğumuzun o yaralı düşlerinde MAYIS rengindeki yıldızlara bakardık. Mayıs yıldızı kaydı mı?Bir hayat gitti demektir, derdik. Şimdi bak! Mezopotamya'da 40000 yıldız kaydı. Nasıl dayanılır bunca acıya söyle. Söyle bir hal çaresi var mı?

Yaşama dair umutları, çürük ve yeşermeyecek bir tohum

gibi ektim verimli hilale. Bana başka bir türkü söyle benim dilimde. Direnmenin,nefes almanın türküleri OLMASIN, söyle yazdınız mı böyle türküler. İnandır beni bu kez.Hep aynı masallar; figuranlar farklı,kötüler ölmüyor hiç.30 yıldır savaş tamtanları çalarken gözlerinin yurdunda,uzanıyor toprağına boy boy. Ben anayım, nasıl böğrüne taş basayım alev alev yanarken..Mevsim hazandı ve Kıran mevsimiyle halaya durmuştu. Senaryo hep aynı, vurulup düşenler ayrı. Ömrümün eksik/esrik kadınlığında, acı renginde açıyor çiçekler. Artık çiçeklerin kokmuyor toprağının koktuğu kadar. Toprağını okşuyorum, bir oğulu, bir ülkeyi okşar gibi..

Avuçlarımın içindeki keder çizgisi ne kadar uzun, ne kadar ölüm bana yakın. Toprak ana; sen bir katilsin en büyük cinayetleri işleyen, söyle nerende sakladın, nasıl da kıydın yiğidime. Senin fidanların sökülürken ve ciğerlerin paramparça dökülürken toprağına bu INSANOĞLU, bu ana nasıl dayanır yavrusunun acısına diye niye düşünmezsin. Mezopotamya çekil artık ayaklarımın altından! Çekilen bedenim, BARIŞI YEŞERTECEKSE bende geliyorum yanına kaz biraz. Kaz biraz. Hawar hey hawar...

[bayrambalcı]

Kimin Kim Senin hêk şikestî

Sinemadan çıkmıştık. hava çoktan karmış, caddeye ipince bir yağmur yağıyordu. kalabalık üzerimize doğru yürüyordu sanki. hissettirmeden bir adım öne çıkarak gözlerine baktım. çaprazlama tam cepheden yüzüne inen incecik yağmur damlacıklarından korunmak için kısmıştı gözlerini. hiç'le birlikte yürümek duygusu işte o zaman tüm vücudumu ateş gibi sardı. gözlerine baktım yeniden. çavên te neynikeke şikestî bûn di dilê min de. (gözlerin kırık bir aynaydı içimde.) kırık ayna parçaları. puslu yarım yamalak görüntüler. "sigaran var mı?" diye sordum. susuyordu. oysa şiirden, şairlerden, sine-madan konuşabilirdik. ama susuyordu, susuyor, yürüyorduk. caddede nereye gitmesi gerektiğini bilmeyen iki hiç gibiydik. pera'ya yaklaşırken, sanki kafasının üzerinde bir yumurta (hêk) taşıyormuşçasına dimdik durdu caddenin ortasında. hayatın bütün dengesi bozuldu o ân.

"yargı insan ruhunun bohçasıdır" dedi. "yüceltmenin ya da aşağılamanın hiçbir önemi yok." alıştım hiç'in böyle sonsuz geriye dönüşlerin çemberinin içinden konuşmalarına. "ayağın kayıp düşersen, önce kendi yakana yapış" dedim. hem o başının üzerinde taşıdığı hêk'e (yumurtaya) dikkat et, kırma (şikestî). bunu söylemedim. serseri bir resim astım yüzüme. gökte uçandan duydum. yerde gezenden bildim. su da yüzen-den gördüm: silinir aklın yazısı, ve yağmur hâlâ bir bıçak gibi yüzümüzü keşiyordu. mîna doje-hê bişewat qet. "(şefkatli bir cehennem)di hiç."

insan her gün yüzlerce gözle karşılaşır. biran bir gözle, göz göze gelir. sonra o gözü bir daha hiç görmemek üzere sağa sola yürüyüp gider. tıpkı mezbahaya götürülen sığırların birbirlerine bakmaları gibi. ama o gözlerin, o bakışların içinde kalbimizin derinlerine işleyecek ve bizi anlayacak olanlar da vardır. ama hiç umursamayız, çekip gideriz, öylesine, gideriz. birbirimizi "elimizden" kaçıırız. çünkü insanlar, birbirleriyle karşılaştıklarında, birbirlerini koklayan köpeklerden daha iyi canlılar değildir. köpekler kadar bile birbirlerimize meraklı değiliz. ey qet, ronahiya jiyana min tu yî. (ey hiç, ömrümün ışığı sensin.)

biz bir gölgenin peşinden koşuyorduk. hayatı aşıp ölüme hükmeden aşkın koruyucu ateşi nerdeydi, bilmiyorduk. umursadığımız da yoktu. aşka inanmıyorduk. acı mutluluklar yaratırdı, biliyorduk. kolay mutluluğun kararsızlığından, emek karşılığı olmayan hazların kallesliğinden kaçmıştık. narsist gibi kendi kendine hayran olmanın boşluğu, insanı yorardı çünkü. hayatın insaniliğinden insanı yoksun bırakırdı ve büyük felaketlerden habersiz, her insanın sürdürdüğü hayatın kaynağını kuruturdu. hayat, hem çirkin, hem değildi oysa, biliyorduk.

"hissetmek altüst eder dengeyi" dedim hiç'e. dünyanın damında insan kaç kere ölür. newroz ateşleriyle yanıp sönen dağlarda kaç kez dirilir. "trajedi arındırır insanı" dedi birden, suskunluğunu bozarak. "evet" dedim, "sonra mardin kapı şen olur" ve dağda bir maral geçer. sevinç ve keder birleşir. insanın içinde bir uzaklık türküsü mayalanır. çünkü sen dağın karısın.

gün vurur erirsin. bir uzaklık türküsüne başlarım ben. el bilir. alem bilir: tevekkül acılarla ben kendimi harap eylerim. sustuk. stêrkekê bide min qet. (bir yıldız ver bana hiç.) ji reşahiya çavên xwe. (gözlerinin karasından.) caddede birden başlayan fırtına önüne kattığı her şeyi alıp götürdü. hiç'in dudaklarına değmedim ama onu tam ağzından öpmüştüm. yel vapura binip karşıya geçti. hêk şikestî. yumurta kırıldı. <:o>

-guh lê kirin-

yel çoktan evine ulaşmıştır. kulaklarımda bir müzik. dilimin ucunda söyleyemediğim her şey. hayatın kıyısında gezinmekte ustalaşmış adamlarla bulaşmaya gidiyorum. kendilerini, ezilmiş halklar gibi acıyı taşımanın ustası sanan adamlar. karambola getirildi bütün itirazlarım. oysa ben sadece gezegegin yanlış olduğunu söylemiştim. heves ve heva uğruna müddeler vermemiştim. deng ji min dibiliya. (mırıltıya dönerdi sesim.) kimin alnında ekmek damlacıkları var, sadece bunu bilmek istedim. gözlerinde kimin hakikatin manası var; senin gamzendeki gülüş sanki bir zafer edasıydı hiç. sustum. kulaklarımdaki müziğin ritmine saldı kendimi. dilimin ucundaki her şey zehir zıkkım. aşkın kokusundaki efsun. hayatın olmayan tadı. yanlışın cevabı yok hiç. kimse bir duyguyu elleriyle tutamaz. şu kabalıklar... şu bozuk para gibi harcanan hayatlar. vakti ecele ayarlı çaresizler. sevmek kavlinde dünyaya alışabilmek hali. beleş umutlar. kızma ey hayat. kusura bakma dünya. sen dönerken kendi civarında, ben dikine sözler ediyorum. illaki zırlayan soruları

avutmak için, kabuğunu kendine kırdırılmış rüküşlükler için, kuş teleğinde tek dal küpeler için; keşmekeş dönüyorsun işte; unutmuş çünkü insan hoşça kal demeyi. yel umarsız uçup gitti işte. jîneke nu tune. (yeni bir hayat yok.)

hoşça kal güzel sözcük değil mi? benim ustalaşmış ellerim yok. dünyanın yıkılan hallerini tamir edemem. onaramam kırılmış hiçbir duyguyu. kırılmış hiçbir kalbe deva olamam. sağırılar mealine çığlık atmanın beyhude heveslerinde eshamım olmaz. çünkü kırılmış bir kalbin en çok neresinden sızladığını bilirim. kusurlu bir hayat. kusurlu bir dünya. kusurlu insan. hoşça kal güzel sözcük değil mi hiç?

sabahın yüzüne hiç'in saçları savrulur gibi. zamanın perdesine hiç'in gözleri değer gibi. hayatın üstüne üstüne kaçışlar. susuşlar çöker gibi. aynalar yeni maskeler takıyor yüzlerimizin. üşüyen resimler düşüyor kalbimize. yanlış hüzünler ediniyoruz kendimize. bîrên ji jane çêjdar bi kevirên gemarî dixitimîne. (tatlı ömrün kuyuları tıkanmış kirli taşarla.)

bu akşam guernika'nın adamlarıyla konuştum. bada-joz'un kadınları dilsizdi. toprağın üstüne kurulmuştu kan. gözyaşının hesabı sorulmadı. kanın hesabı sorulmadı. beni çölde bırakan sümeye kimdi? hiç miydi? bu asla bilinmedi. durup dururken bu hikâyeye giren kimdi? hani bir sabah vakti, evinden beni kovar gibi senin incineni görmemezlik hallerin. görmemezlik hallerine insanın kalbi ne der acaba? senin kalbin ne dedi? işte bunu düşünüyorum ben hiç. işte

bunu düşünmenin yanlış hüznlerini yaşıyorum. birazdan yoklama intiharına gidecek çocuklar. darağaçlarını kimlerin gözleri suluyor diye, sormaya gidecek birazdan çocuklar. öfkeli bir bulut vardı az önce üzerimde. sokakta, caddede, kalabalıklar arasında senin görmeme haline öfkeli bir bulut. benim, senin beni görmeme halindeki insanın sınırlarına saygı adına çekip gitmelerime öfkeli bir bulut. kulaklarımı yırtan çılgılık. dilimi ısırtıp tükürmemin çözümsüzlüğü. kimseye zeval değsin istemedim. yanlışın cevabı yok yel. yanlışın hesabı yok. kimseye gönül koymadım. bozuk para gibi harcanıyor hayatlar. ne anlatabilir ki, bunca kelimenin yan yana gelişi. benim diyeceklerimin karşılığı olamıyor bu zavallı kelimeler. benim diyeceklerimi taşıyacak gücü yok, kelimelerin. belki de bunun için, yoklama intiharına giden çocukların geri dönmesini beklemem gerekiyor. kanayan kelimelerde kendini biriktiren yangını. bir ağacın hüznünü, yolların derin gizini, ruhun kağıda düşen gölgesinin suretini anlatmak istedim oysa; ama bunların bir anlamı yok hiç. ben senin bir kez kalbini gördüm. bütün bu gereksiz kelimeleri sadece ve sadece senin kalbini bir kez gördüğümü söyleyebilmek için yazdım. her şey sonsuz diyordu kalbin. her şey bir kere ve sonsuz... wer ji niha û pê ve min hambêz bikin, ez ê ji we re, qala xerabiyê bikim. (gel ve sar beni budan böyle, size, kötülüğten bahsedeceğim.)

-xerabiyê helbset-

ece eyhan'ın devlet dersinde öldürülen çocuklar için yazdığı, "meçhul öğrenci anıtı" şiirini ne zaman okusam, "ne işe yarar bir şiir?" sorusu aklımı kurcalar. ece

ayhan'ın da söylediği gibi, "tüzüklerle çarpışarak büyüyenler için" ne işe yarar bir şiir? şiirle bir çivi çakamazsın hiç, ama şiirsiz çakılmış çivinin de bir yeri eksik değil midir yel?

şiirle ilgili düzenlenen kimi etkinliklerde ortaya çıkan tabloya bakınca türkçe şiirin geldiği noktayı tespit etmek zor değil. şiir hayattan kaçırılmıştır. şairler, hayatı ıskalamışlardır. şiiri "ürün", okuyucuyu "tüketici" olarak gören gürûhun kazandığı bir "ilk kale" yaratmıştır. şiirin, bir "ilk kale" görülerek, bir tür entelektüel uğraş, orta halli, modern, tatlı su demokratiğinin

aksesuarlarından biri haline getirilmiş olması, şiirin de diğer sanat türleri gibi bir "ürün", şairinse "üretici" olmaya zorlanmasından kaynaklanıyor. oysa, şiir bir "ürün" değildir. bu sebepten bugün şiir, şairi "üretici", okuyucuyu "tüketici" ya da "hedef kitle", eleştirilen'i "hâl simsarı" olarak gören bir zihniyetin saldırısı karşısındadır. Bu acımasız saldırı karşısında,

günümüz şairi geri çekilmesini bilmemektedir. festivallerde boy göstermektedir. tiyatral bir işanın artistik sahnesinde ıskalanan şiiri aramaktadır boş yere. bu saldırı karşısında yenilmiş şairin, artık tek amacı piyasada yer edinmektir. bunu başardığı zaman "alıcı kitle"yi yaratmış olduğunu düşünmektedir, gerisi ise zaten "endüstriyel üretim"dir. cilalatıp, parlatıp şiiri-şairi sürersiniz ortalık "mal" olarak piyasaya olur biter. ama şiirle hemhâl olmak böyle bir şey değil. şiirin bu dünyaya vereceği herhangi bir "yarar" yoktur, hâsıl elde etmek için bu işlere girenler sukutuhayale uğrayacaklardır. şiire bir ömür harcayanlar belki birkaç işaret görebilir, birkaç fısıltı duyabilirler. hepsi bu kadar.

"Yaşanmamışlığın Ayetleri..."

Körkuyu'ya düştü ruh Kutsa suretini aynada

Gülümseyen...

Yüzünün çehresinde daima gizli bir hüznün var.

Dara düşen yaşamın izleri...

Zamanla kendini bulma evresinde,

Mağrur ve içten bakarsın insan suretine...

Gökkuşağının mayasıdır, yüzündeki gülümseyiş...

Kuran

Tevrat

İncil

Zebur

Dört kitaba yönlendirir gözlerindeki ışık...

İsa'nın ayağına çakılan çivi...

Harpte saldırıya uğrayan Muhammed'in kırılan dişi

Tüm peygamberler payına düşer alır eziyeti...

Gözlerinin aydınlığından mahrum olmak

12 yıl boşlukta düşüp ulaşılmayan kuyunun dibidir

Ateşhagta bir ayin düzenlenir...

Nemrut henüz kibirlenmeden...

Kürt İbrahim ateşe atılmadan evvel

Özümü dara çekip beni kurban ederler

Yasıma ne kırk huri...

Ne de yalancı kadınlar zikir eyler

Gözündeki ışık beni ateşten korur...

Gülümse daima...

Gözlerini kapama üşür cehennem...

"Gözlerinin izi var gözlerimde..."

Göremesem de seni, aynaya bakıp avunurum" der

Kırk Derviş Güneş'e yönelik semaha dönerler...

Kirpiklerinin akışında açılır tüm insanların, ulaşmak istediği mekâna...

Varlığından ötürü kıldım dört rekât sevgi...

Tepemde Güneş, alacakaranlık görürüm âlemi

Bedenim boşluktadır varamazsa da hala kör kuyunun dibine...

Gözlerinde saklıdır "Yaşanmamışlığın

Ayetleri..."

Eros, Mem'in, Zin dolu gecelerinde

sakilik yapar

Üzüm ezilir bekler aşk mahzeninde.

Şarabı alıp bedeni gevşetmek değildir

marifet...

Endamını görüp gözlerinde erimek...

Tüm Dervişler toplanır Nemrut'ta...

Güneş'e avuç açarlar...

Aydınlık ruh, karanlık bedenlere yol alır.

Bir gün daha geçti ömründen...

Kutsa suretini aynada...

Sadık Aksoy

Kürt Dili Bayramı Kutlu Olsun

Kürt Dili Bayramı etkinlikleri kapsamında İstanbul Kürt Enstitüsü, Mezopotamya Kültür Merkezi ve DTP İstanbul il örgütünün de aralarında bulunduğu kurumlar bir basın açıklaması yaptı. Yaklaşık 150 kişinin katılımıyla Kürtçe yapılan basın açıklamasında anadile ve Kürt kültürüne sahipçikilmaliçağırısı yapıldı.

15 Mayıs Kürt Dili Bayramı nedeniyle bugün düzenlenen etkinliğe katılanlar MKM'den Galatasaray Meydanı'na yürüdü. Ellerinde pankartlar olduğu halde yürümek isteyen gruba polis önce izin vermedi. Kürtçe yazılı iki pankartı kaldırdıktan sonra yürünebileceğini belirten polisle konuşan İstanbul Kürt Enstitüsü Başkanı Sami Tan, uzlaşma sağladı. Böylece grup pankartlarını Galatasaray Meydanı'nda yapılacak basın açıklamasında açmak şartıyla indirdi.

Yürüyüş sırasında Kürtçe "Dilsiz yaşam olmaz" sloganları atıldı. Yürüyüşe katılan yaşlı kadınlar zılgıt çekti, alkış çaldı. Meydanda Kürtçe basın açıklamasını okuyan Sami Tan, "15 Mayıs, Kürt dilinin önemli bir çıkış yaptığı Hawar dersinin yayına başladığı tarihtir. 15 Mayıs 1932'de Şam'da yayın hayatına başlayan Hawar Dergisi, Kürt dili açısından önemli bir gelişmeyi ifade etmektedir. Latin harflerinin Kürt diline uyarlanıp kullanıldığı tarihin başlangıcıdır 15 Mayıs" diyerek günün önemine vurgu yaptı.

Kürt halkının anadilinin özgür olmasını istediğini belirten Tan, şöyle konuştu:

"Bu dilin özgürlüğü nedir? O dilin hukuki bir statüye sahip olması, yaşamın her alanında kullanılması, eğitim dili olmasıdır. Bu imkanlardan yoksun bir dil ağır baskı ve asimilasyon koşullarında varlığını sürdüremez. Bu yüzden biz Kürtçe eğitim dili olsun istiyoruz, bunun mücadelesini veriyoruz. Bu yüzden Kürtçe'nin önündeki yasal ve anayasal engeller kaldırılmalıdır. Kürt dili bu imkanlara kavuşmadan Kürtçe özgürdür denemez."

Tan ayrıca herkesi anadiline ve kültürüne sahip çıkmaya, Kürtçe'nin özgürlüğü için demokratik mücadeleyi yükseltmeye çağırdı. Basın açıklamasının ardından MKM'de sahnelenentiyatrooyunu izlendi.

KÜRT DİL BAYRAMI KUTLU OLSUN!

15 Mayıs Kürt Dili Bayramı'dır. Neden 15 Mayıs? Çünkü 15 Mayıs Kürt dilinin önemli bir çıkış yaptığı Hawar Dergisi'nin yayına başladığı tarihtir. 15 Mayıs 1932 tarihinde Şam'da yayın hayatına başlayan Hawar Dergisi Kürt dili açısından önemli gelişmeyi ifade etmektedir. Latin harflerinin Kürt diline uyarlanıp kullanıldığı tarihin başlangıcıdır 15 Mayıs. Kürt dilinin gramerinin ve imlasının temel köşe taşlarının oluşturulduğu tarihin adıdır 15 Mayıs.

Hawar Dergisi Kürt diline önemli hizmetlerde bulunan Celadet Bedirxan'ın çıkardığı onun çevresinde bir döneme damgasını vuran Cegerxwîn, Osman Sebrî, Qadrican, Nuredin Zaza, Kamuran Bedirxan gibi onlarca Kürt aydınının yazın hayatına adım attığı platformun adıdır. Hawar Dergisi "Ulusal Edebiyat" ekolünün yaşam bulduğu en önemli yayın organıdır. Bu yüzden 15 Mayıs'ta Kürt Dil Bayramı olarak kutlanmaktadır. Başta Kürt dilinin özgürlüğü için mücadele eden dil aktivistleri olmak üzere, bütün Kürt halkına, demokrasi ve özgürlük isteyen herkese kutlu olsun!

Kürt halkı artık anadilinin özgür olmasını istiyor. Bir dilin özgürlüğü nedir? O dilin hukuki bir statüye sahip olması, yaşamın her alanında kullanılması, eğitim dili olmasıdır. Bu imkanlardan yoksun bir dil ağır baskı ve asimilasyon koşullarında varlığını sürdüremez. Bu yüzden biz Kürtçe eğitim dili olsun istiyoruz, bunun mücadelesini veriyoruz. Bu yüzden Kürtçe'nin önündeki yasal ve anayasal engeller kaldırılmalıdır diyoruz. Kürt dili bu imkanlara kavuşmadan Kürtçe özgürdür denemez.

Kürt halkı gün geçtikçe bu gerçeği daha iyi kavıyor, kendi diline ve kültürüne daha güçlü bir biçimde sahip çıkıyor. Kürtçe eğitim hakkı için yapılan eylem ve etkinlikler, 21 Şubat Anadil Günü etkinlikleri ve Kürt Dil Bayramı bunun en açık göstergesidir.

Bu mücadelenin etkin bir aktörü olan İstanbul Kürt Enstitüsü halkımızın dil bayramını kutluyor, herkesi anadiline ve kültürüne sahip çıkmaya, Kürtçe'nin özgürlüğü için demokratik mücadeleyi yükseltmeye çağırıyoruz...

Türkiye'de 4 bin kişi Kürtçe öğreniyor

İstanbul, 11 Mayıs- Türkiye'de yaklaşık 4 bin kişi Kürtçe öğrenmek için kursa devam ediyor. Çoğunluğunu öğrencilerin ve öğretmenlerin oluşturduğu kursiyerler içinde TRT Şeş'te çeviri yapmak için Kürtçe öğrenmeye çalışanlar da bulunuyor.

Konuyla ilgili sorularını yanıtlayan İstanbul Kürt Enstitüsü Başkanı Sami Tan, 2006 yılından sonra başlatılan çalışmalarla birlikte Kürtçe öğrenmek

isteyenlerin sayısında artış olduğunu belirterek, "Kürt Dil Hareketi'nin kurulmasıyla dil bilincini geliştirmeyi, sevdirmeyi amaçladık. Dilin kimlikle ilgili olduğu gerçeğinden hareketle çalışmalar yürüttük. Bunun sonucunda da Kürtçe'ye bir ilgi artışı oldu" dedi.

Kürt Enstitüsü'nün yetiştirdiği öğretmenlerce verilen kurslar çeşitli illerde devam ediyor. Özellikle İstanbul'da 28 ayrı yerde Kürtçe kursları veriliyor. Eğitim-Sen, DTP, Halkevi gibi kurumların mekânlarından da kurs vermek için yararlanıldığını belirten Sami Tan, şu anda yalnızca İstanbul'da kursa devam eden 500 kişi bulunduğunu söyledi. Tan'ın verdiği rakamlara göre Türkiye genelinde kurslara devam edenlerin sayısı 4 bini buluyor. Kürtçe dil kursuna devam edenler bir yıllık eğitim alıyor. Bu bir yılın sonunda çoğunlukla Kürtçe öğretebilecek düzeye geliniyor. İstanbul Kürt Enstitüsü Başkanı Sami Tan, kursa devam edenlerin yüzde 60'ını Türkiye'de okullarda aktif öğretmenlik yapanların oluşturduğunu bildirdi. Şu anda Kürt Enstitüsü'nden dil eğitimi almış, Kürtçe öğretmenlik yapmaya hazır ve okullarda çeşitli branşlarda çalışan 300 kişi bulunduğunu belirten Tan, "Gerektiği anda bu 300 kişiden öğretmen olarak faydalanılabilir" dedi.

Kursa devam edenlerin profili hakkında da bilgi veren Tan, çoğunluğu öğrenci ve öğretmenlerin oluşturduğunu belirtti. Kursa Kürt öğrencilerin yanı sıra yaşadığı coğrafyadaki dile yabancı kalmak istemeyen Türk öğrenciler de katılabiliyor.

Kürt kursiyerlerin büyük çoğunluğu konuşma dilini biliyor ancak Kürtçe yazma-okuma konusunda bilgi sahibi değil. Tan'a göre, bunun aşılmasının yolu ise anaokulundan üniversiteye kadar dil eğitimi vermekten geçiyor. Amaçlarının devlet okullarında Kürtçe eğitim verilmesi olduğunu anlatan Tan, kursa katılanlara da şu önerilerde bulundu:

"Dilin bir görevmiş gibi öğrenilmesini istemiyoruz. Öğrenciler bunu yaşamda kullanmalı. Dil, süreklilik gösteren bir şey. Öğrencilerle kurs bittikten sonra da ilişkimiz bitsin istemiyoruz. Kursa bir yıl devam eden kişi Kürtçe'yi öğretebilecek düzeye geliyor."

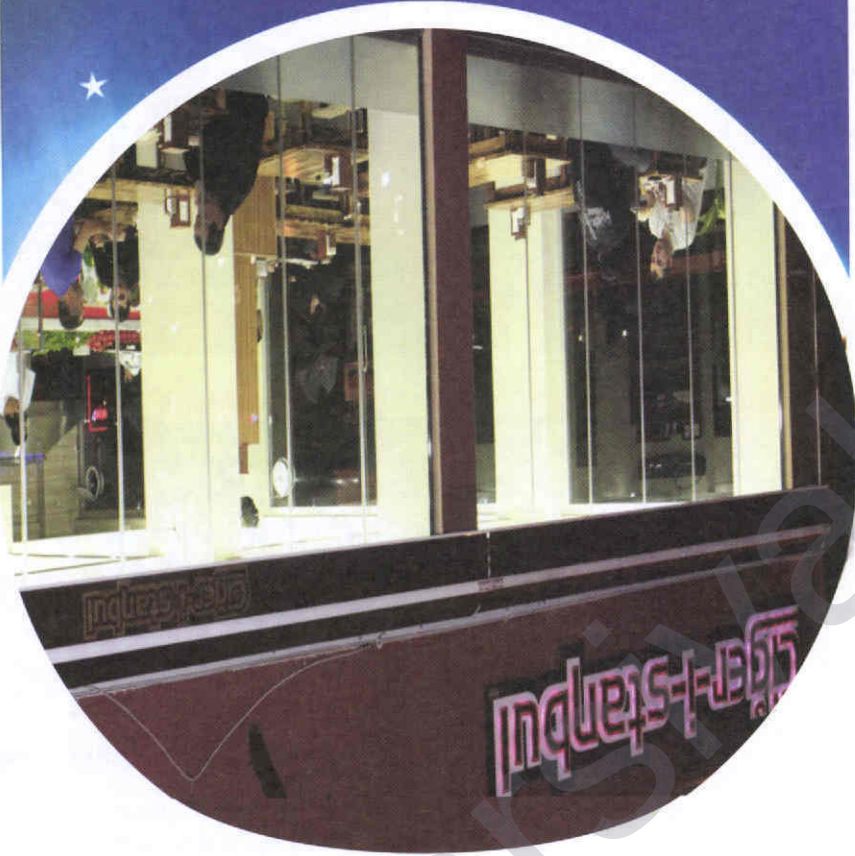
"TRT Şeş'in açılması Kürtçe'ye ilgiyi artırdı mı?" sorusuna Tan'ın yanıtı, "Arttı ama çok da değil. TRT Şeş, sadece bir meşruiyet sağladı. Kurslara ekonomik amaçla gelenler olabiliyor. Örneğin TRT Şeş'te çeviri yapmak için Kürtçe'yi öğrenmek isteyenler var" şeklinde oldu.

Kürt Enstitüsü'nün Kürtçe'yi öğretme çabası yenilenen kitaplarda da görülüyor. Bir dönem Kürtleri sadece geleneksel kıyafetleri ve köylerdeki yaşam şekliyle gösteren ders kitapları yerine modern ders kitapları basıldı. Birinci kur için basılan kitabın ardından, bir ay içinde ikinci kitap da basılacak.

cığe-r-i-stanbul

Taksim Mis Sokakta

Adres: İstiklal Cad. Mis Sokak No: 26
Beyoğlu - Taksim / İstanbul
Tel: 0212 293 54 77

şimdi konuklarını bekliyor...

cığe-r-i-stanbul

Çok özel mutfağı ile

unutulmaz tatlar...

geçmişten günümüze,

Cannes'da Ghobadi'ye İki Ödül

Kürt yönetmen Bahman Ghobadi'ye 62. Cannes'dan iki ödül birden. Festivalin 'Un Certain Regard/Belirli Bir Bakış' bölümünde gösterilen Ghobadi'nin 'Kasi Az Gorbahaye Irani Khabar Nadareh' (Kimse İran Kedilerinden Bahsetmiyor) filmi 'Jüri Özel Ödülü' ve 'François Chalais Ödülü' olmak üzere iki ödül birden aldı. Bölümün jüri başkanı ve geçen yıl Cannes'da 'Büyük Jüri Ödülü'nü alan 'Il Divo'nun yönetmeni İtalyan Paolo Sorrentino yaptığı konuşmada, 'Belirli Bir Bakış bölümü Cannes'ın ön önemli bölümlerden bir tanesidir. Bu yıl da birbirinden özel filmler vardı. Bu, sinema için çok güzel' diye konuştu. Yapılan konuşmaların ardından ödül alan kişilerin isimleri açıklandı.

Ghobadi'ye özel bir ilginin olduğu törende konuşan Kürt yönetmen, ödül için jüriye teşekkür ederek, emeklerinden dolayı kutladı. Yapılan törenin ardından ANF'nin sorularını yanıtlayan Bahman Ghobadi şunları söyledi: 'Cannes'da ödül almak herkesin hayali. Ancak bu ödüller benim için hayati bir değer taşıyor. Çünkü benim hedefim bu ödüller değildi. Onun için sevinmiyorum.' Ghobadi'nin filmi, Tahran'da yaşayan rock, rap ve alternatif müzik yapan gençlerin İslami rejiminin baskılarının altındaki yaşamlarını irdeliyor. Tahran'ın arka sokaklarında ve yeraltındaki kuytulara geçen film, İslami bir rejimle yönetilen Tahran'ın farklılara karşı tahammülsüzlüğünü gösteriyor.

Diyarbakır'da festival zamanı

Diyarbakır 9. Kültür ve Sanat Festivali yapıldı. Festival kapsamında zengin bir sinema ziyafeti sinemaseverleri büyüledi, tiyatro gösterimi yapıldı, konserler verildi. Kürt sorunu ve namus, kadın ve özgürlük ilişkisini konu alacak paneller düzenlendi.

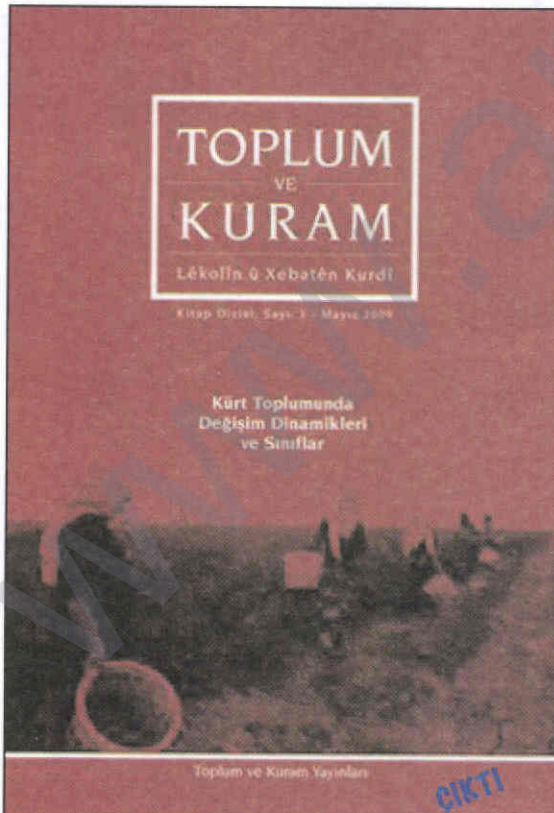
Diyarbakır'da 27-30 Mayıs tarihleri arasında düzenlenen Diyarbakır 9. Kültür Sanat Festivali coşkuyla kutlandı. Gelenekselleşen Diyarbakır Kültür ve Sanat Festivali farklı kesimlere hitap eden dört ayrı resim sergisinin açılışıyla start aldı. Programda resim sergisinin yanı sıra fotoğraf sergisi, tiyatro ve Dicle Fırat Kültür Merkezi, Mamoste Selim Çevik anısına kültür merkezi binasında müzik dinletisi verildi. Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı Osman Baydemir programın açılış konuşmasını yaptı. Festivalin ilk günü Mehmet Akbaş ve Ayfer Düzdağ'ın, Sümer Park Anfi Tiyatro Salonu'nda sundukları müzik dinletisiyle son buldu.

YYÜ 12. Bahar Şenlikleri

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nin (YYÜ) geleneksel 'Bahar Şenliği' etkinlikleri çerçevesinde ünlü sanatçı Selda Bağcan sevenleriyle bir araya geldi.

27 Mayıs 2009 / 14:47
YYÜ Sağlık Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı tarafından bu yıl 12.'si düzenlenen şenlik kapsamında Van'a gelen ünlü sanatçı Selda Bağcan, gençlere unutulmaz bir gece yaşattı.

Rengîn a Mezopotamya Diyarbakır'da

Diyarbakır 9. Kültür ve Sanat Festivali'nin heyecanı Bölge dışına da yansıdı. Adana MKM bünyesinde yaklaşık dört aydır hummalı bir şekilde festivale çıkacak olan sanatçıların çalışması son aşamaya geldi. Adana MKM'nin 64 kişiden oluşan Rengîn a Mezopotamya isimli grubu da ilk bu festivalde halkın karşısına çıktı. Grup aynı sahnede tiyatro, koro, folklor, şiir, dengbêj ve çok sayıda enstrümanıcı buluşturup ortak bir ürün çıkarmayı hedefliyor. Grubun 'Rengê Me' adlı çalışması ise ilk kez 29 Mayıs'ta Diyarbakır'da festival programı kapsamında sahne aldı. Ağırlıklı olarak Kürt motifini ön plana çıkartan 'Rengê Me' Kürtçe'nin Kurmanci, Sorani, Zazaki lehçelerinde seçilen şarkılar ile tiyatro ve folklorik gösteri de yapılacak. Newroz efsanesini de canlandıracak olan grup, aynı zamanda MKM'nin tarihinden bu yana en kapsamlı topluluğu olma özelliğini de taşıyor. Grup 14 kişilik folklor, 20 kişilik koro, 16 enstrümanıcı, altı kişilik tiyatro ekibi, iki dengbêj ve teknik ekibiyle toplam 64 kişiden oluşuyor. Diyarbakır'dan sonra Dersim'de düzenlenecek Munzur Kültür ve Doğa Festivali'nde Alevi motiflerini ön plana çıkarmayı hedefleyen grubun Genel Sanat Koordinatörü Erkan Eryiğit, çalışmalarını son dört aydır yoğunlaştırdıklarını ifade ederek, 'Genel topluluğumuzun adı Rengîn a Mezopotamya. Bu proje geniş kapsamlı ve aşamalı bir proje. Birçok etkinliği aynı sahnede buluşturuyoruz' dedi. Çalışmanın tamamını Adana MKM bünyesinde çalışan kişilerin oluşturduğuna dikkat çeken Eryiğit, 64 kişilik bir toplulukla çalışma yapmalarındaki temel amaçlarını ise şöyle açıkladı: 'Birincisi kendi kültürümüzü tanımak, farkında olmak ve bunu aktarabilmek. İkinci amacımızsa yıllardır sanat yapan insanlar olarak şunu görüyoruz. Kapitalist modernite bize 'sen ne kadar bireyciysen o kadar benimle olursunuz' dayatıyor. Biz de buna karşı alternatif bir duruş sergileyebilir miyiz, sorusunu aradık. Yani bireysel çıkarlarımızı düşünmenin ötesinde birlikte bir düşünce yaratabilir miyiz?' Festivalde sergi açılışları.

Devlet Tiyatrolarından Kürtçe oyunlara yeşil ışık

Kürtçe oyunların sahnelenmesine kapalı olan Devlet Tiyatroları (DT) Genel Müdürü Lemi Bilgin, 12 bölgede bulunan 44 sahnenin Kürtçe oyun sahnelemek isteyen özel tiyatro gruplarına açılabilceğini belirtti. Devlet Tiyatroları Genel Müdürü Lemi Bilgin tarafından yapılan yazılı açıklamada, özel tiyatroların Devlet Tiyatroları sahnelerinden ücretsiz yararlanabildiklerine dikkat çekilerek, Kürtçe oyun sahnelemek isteyen tiyatro topluluklarının da bu olanaktan yararlanabilecekleri belirtildi. Van ve Diyarbakır Devlet

Tiyatroları'nın bu kapsamda, Kürtçe oyunlarda sık kullanıldığı kaydedilen açıklamada, 'Bizim, bir ayırım yapmamız olmaz. Özel tiyatrolar, tiyatro toplulukları, bizim sahnelerimizden yararlanabilir' ifadelerine yer verildi. Kültür Bakanı Ertuğrul Günay da, DTP Siirt Milletvekili Osman Özçelik'in konuya ilişkin verdiği soru önergesine verdiği yanıtta, Devlet Tiyatroları sahnelerinde Kürtçe oyunların sahnelenebileceği görüşüne sıcak baktıklarını belirtmişti.

Sezen Aksu'nun Sahne Kazası

Sezen Aksu'nun sahne kazası
Sezen Aksu'nun Şanlıurfa konseri olay oldu. Din temalı etkinlikte dansöz oynatıldı. Şarkıcı da sahne kazası yaşadı.
Halil İbrahim Buluşması'ndaki sahneye çıkan Sezen Aksu, dekoltesinin azizliğine uğradı...
Şanlıurfa'da, 'Uluslararası Halil İbrahim Buluşmaları' etkinlikleri kapsamında konser veren sanatçı Sezen Aksu, Türkçe şarkıların yanı sıra Kürtçe bir parça okuyunca, izleyicilerden bazıları 'Biji Sezen' (Yaşasın Sezen) şeklinde slogan attı.
DANSÖZ OYNATILMASINA TEPKİ
Üç semavi dinin buluşması olarak düzenlenen etkinlikte sahnede dansöz oynatılması üzerine, bazı izleyiciler tepki göstererek konser alanını terk etti.
Geçikmeli olarak derin dekolte elbiseyle sahneye çıkan Sezen Aksu, söylediği birbirinden güzel şarkılarla hayranlarına unutulmaz bir gece yaşattı.

Yeşim Ustaoğlu filmleri Diyarbakır'daydı

Yönetmen Yeşim Ustaoğlu'nun filmleri 9. Diyarbakır Kültür ve Sanat Festivali'nde genç yönetmen adaylarıyla buluştu. Ustaoğlu film sonrası sinema meraklıları ve yönetmen adaylarıyla birlikte filmleri üzerine sohbet etti. Sinema atölyesi çalışması için Diyarbakır'a gelen yönetmen Ustaoğlu, iki gün boyunca yönetmen adayları ve sinemaseverlerle bir araya geldi. Avrupa sineması ve Büyükşehir Belediyesi Burhan Karadeniz Cep Sineması'nda 'Güneşe Yolculuk', 'Bulutları Beklerken', 'Sirtlardaki Hayat' ve son filmi 'Pandora'nın Kutusu' ile Ustaoğlu filmlerinin toplu gösterimleri yapıldı. Filmler sonrası ortak kanı, 'kendine has' bir dil yaratması nedeniyle artık bir Ustaoğlu sineması olduğu yönündeydi. Ancak 'Güneşe Yolculuk' filminin aşılamadığı da neredeyse genel bir kanaatti. Ustaoğlu her film gösteriminden sonra hem filmiyle ilgili soruları yanıtladı hem de filmleriyle ilgili teknik bilgiler ve çekim yöntemlerini aktardı, diğer yandan izleyicileri yanıtlamasını istediği belli sorularla filmin katmanlarına çekti. Atölye çalışmasının ardından Ustaoğlu'nu makamında ağırlayan Baydemir destek ve katkılarından dolayı yönetmene teşekkür etti. Ustaoğlu çok verimli ve keyifli bir atölye çalışması yürüttüklerini, Diyarbakır'da çok yetenekli ve iyi bir film izleyicisinin varlığının kendisini mutlu ettiğini söyledi.

Yılmaz Güney filmleri Beyoğlu'nda

Ünlü yönetmen Yılmaz Güney'in filmleri 26 Haziran-16 Temmuz tarihleri arasında Beyoğlu Beyoğlu Sineması'nda izleyicilerle buluşacak. Telif hakları elinde bulunan Güney Film, sekiz Yılmaz Güney filminin yeni kopyasını bastırdı ve filmleri yeni basımıyla izleyicilerle buluşturacak. Yeni kopyası basılan filmler arasında Yılmaz Güney'in 'Seyyit Han', 'Arkadaş', 'Ağır', 'Umut', 'Duvar', 'Aç Kurtlar', 'Zavallılar', 'Sürü' (Yönetmen Zeki Ökten), 'Endişe' (Yönetmen Şerif Gören) ve 'Yol' (Yönetmen Şerif Gören) var. Yerli ve bağımsız filmleri sinemasında gösteren Beyoğlu Sineması, son yıllarda ekonomik zorluklarla boğuşurken yerli ve bağımsız filmleri göstermeye devam edecek. Sinema bu kapsamda bu yaz 26 Haziran-16 Temmuz tarihleri arasında tüm seanslarda Yılmaz Güney filmlerini izleyicilerle buluşturacak. Film fiyatları da 5 TL olarak belirlendi.

'Şavaklar' Paris Film Festivali'nde

Kürt yönetmen Kazım Öz, Paris Film Festivali'ne iki filmiyle birden katılıyor. Öz'ün 'Şavaklar' yarışma bölümünde, uzun metrajlı filmi 'Fırtına'ysa 'Özel Türkiye Sineması' bölümünde gösterilecek. 'Şavaklar' bu yıl ilkin İstanbul Film Festivali'nde izleyiciyle buluştu. Ardından nisan ayında İsviçre'nin Nyon şehrinde 15'incisi gerçekleştirilen Vision du Reel Belgesel Film Festivali'nde yarışan ve izleyenler tarafından övgüyle karşılanan belgesel, ardından İtalya Trento Film Festivali'ne katılmıştı. 'Şavaklar' şimdi de Paris'te 2-14 Temmuz tarihleri arasında gerçekleşecek 7. Uluslararası Paris Film Festivali'nde 'Uluslararası Bölüm'de yarışacak. 'Son Mevsim: Şavaklar', Dersim bölgesinde yaşayan göçebe Şavak topluluğunun yok olmaya yüz tutmuş yaşam tarzlarının, doğayla bağlarının ve kıyasıya mücadelelerinin yanısıra insani ilişkilerini belgeliyor. Türkiye bölümü kapsamında 40 civarında film gösterilirken, Nuri Bilge Ceylan, Yeşim Ustaoğlu, Semih Kaplanoğlu, Reha Erdem gibi yönetmenlerde festivale katılacak.

sizin sesiniz ama bizim demokrasimiz

Serokont

son demi gecenin
son türküsü bu fasılın
ve son kez doluyor gözler
tılsımında türkünün
sonra yürekten bir ahmed arif şiiri
sevdalı sesiyle
son kez okunuyor
senin sonun yok diyor..
yanıldın ustam bu defa
kırmak istemezdim seni
lakin
mecburuz biz bu sona

Ozan Deniz Sarıtop

(...)
Dört mevsim
Ölüm haberleri savrulur radyolardan her
saat başı
Sokak lambaları amansız bir bekleyiş
içinde
Yırtılan alacakaranlığını kesiyor şehrin
Bense hayali bir tren istasyonunda
Kayıp gölgesini besliyorum doğmamış
güneşin
Ve köprüler kuruyorum
Sınırların gönül bağından kopuk
Hürriyete açılan vagonlar kapısına...

EVİNAMIN
Ezım küllika darê
Ezım şeva evarê
Ezım çensale lı benda tê
Ez ji te pîr hesdıkim EVİNAMIN

İro çima roj tariye
İro çima dilemın bı xewine

Tû hercar çavemıda
Tû hercar devemıda
Tû mina rih canemıda
Ez ji te pîr hesdıkim EVİNAMIN...

SUWAR
Çarşısında dolaşmışem şehremin
Diyilerki garibandır halkemın
Bu ne haldır ter akıtı dostemın
Wax limine ez çibıkım bavemın

Bırxmışız diyler ırf-ü adet-i
Artık gitmiş elden şeref hasiyeti
Batı gibi yapılarda hürmeti
Wax ez bımrım çima kırım vi-hali

Adnan Özer

KIRLARA VEDA

Gözyaşlarının gücü vardı eskiden
ırmak yüklü adamlardır, tuz katarlarının
ardınca giden
gölgemizde damlaların bıraktığı izlerden
açılırdı hayal, tuzun sudan bukağısı
çözülürken

Utandır arınırdık şehirde fazla kalmak suçun-
dan,
akıl danıştırdık yağmura, nasıl döneriz
evlerimize doğru yollarından,
nasıl fener yapıp kemiklerimizden, tütsüleriz
gecenin mor arılarını çıkınca kovanından.

Çoraksa gece, saçlarda yıldız, gözlerde yine
yağmur,
sarı bir zaman dilimi gibi fenerler
(mum yanar, yağ dolanır, mumyalar toprağı
çamur)
kandaki yaralar gibi gülün ağrıttığı dikenler,
ardımızdaki yoksul ve yerli bir söylenti...

Böyle yürürdük ateşli ekinler gibi menzilsiz,
Yoktu buğdaya un olmaktan ötesi
bulgur çeken kadınlardan doğduk ya biz;
güneşi taştı sırmalayan o kırıntı bilgeleri,
aya bakan sundurmalarda çatlak topkulu
annelerimiz,
sıcak bağımsız, güleç mısırimız, dindar
soğan tilmizleri;
topuklar, ah o topuklar ve kerpici terk
edişimiz.

Kızıl toprak ve iri saman, yani Allah'ın harcı
gözyaşlarının gücüyle eskiden
serin eviçlerine sarı bir mahremlik sunardı,
yağmur bir dua gibi geçerdi pencerelerden,
yetim insan toprağın vicdanıyla doyardı.
Demem o ki, gözyaşlarının gücü vardı eski-
den.

Mustafa Meselci

*Hakkâri'de 23 Nisan 2009'da polisin
kafasını dipçikle ezdiği Seyfi Turan'a.*

kürt'sün diye
her şey reva görülür
varlığına

varlığına
olmadık dipçikler
işitilmedik hakaretler vurulur
ulu orta yerde

ulu orta yerde
onurunla
gururunla oynar birileri

birileri
barış içinde
huzur üstünde yaşamana
tenezzül etmez

tenezzül etmez bizden ötekiler
çelik çomağı istediğin gibi oyna-
mana
sen kürtçe konuşuyorsun diye
sen kürt'sün diye

sen kürt'sün diye
zulümden zulümler
ölümden ölümler
hoş görürler

hoş görürler
acılar çekmene
içim içim ağlamana
sen kürt'sün diye

sen kürt'sün diye
ya adın yasak olur
ya da tadın pasak kalır
diller ve gönüllerde
sen kürt'sün diye

ABONE FORMU

Yurtiçi: 1 yıllık 60 YTL

Avrupa: 1 yıllık 75 Euro

ABD ve Uzakdoğu: 1 yıllık 100 Dolar

ADI SOYADI

ADRES

E-MAIL

TEL İŞ

TEL EV

TEL CEP

e-mail yoluyla bize ulaşip abonelik işlemlerinizi yapabilirsiniz.

esmerdergi@gmail.com www.esmerdergisi.com

**Daha iyi Esmer sayıları için
eleştiri ve önerilerinizi e-mail
yoluyla bizlere lütfen ulaştırın.**

ESMERLER KARARMASIN!

DAHA ÖZGÜN VE BAĞIMSIZ BİR ÇİZGİDE İLERLEYEBİLMESİ İÇİN SİZ OKURLARIN DESTEĞİNE İHTİYACIMIZ VARDIR. ULUSAL ANLAMDA DAĞITIMI YAPILAN TEK DERGİDİR. BİRBİR GÜÇLÜKLE, İNAT VE SABIRLA ÇIKARMAYA ÇALIŞTIĞIMIZ ESMER DERGİSİ HEPİMİZDİR. ESMER DERGİSİNE SAHİP ÇIKALIM

TEL: 0212 551 23 69

esmerdergi@gmail.com www.esmerdergisi.com

popüler kültür
Esmer

Sayı: 52/2009 - HAZİRAN 2009 Yayıncı: ESMER Yayın Adına Handan TUFAN

Genel Yayın Yönetmeni: FAİK DİYAR Yazı İşleri Müdürü: İnan KIZILKAYA

Redaksiyon: Hevin DERYA Sayfa Düzeni: Arıstan

Adres: Gureba Hüseyin ağa Mah. Şekerci Sk. No: 10/A 4/4 FATİH - İSTANBUL Tel : 0 (212) 504 33 19

Baskı: MARKİ MATBAACILIK Litros yolu 2. Matbaacılar Sit. TOPKAPI / İSTANBUL

Dağıtım: MDP ISSN 1305 340X Yayın Türü: Yerel, süreli, aylık. www.esmerdergisi.com / esmerdergi@gmail.com

